PLNĚN

Kateřina Beránková
Diplomní seminář 2021/22
Salzmann/Bečvářová
FA ČVUT v Praze

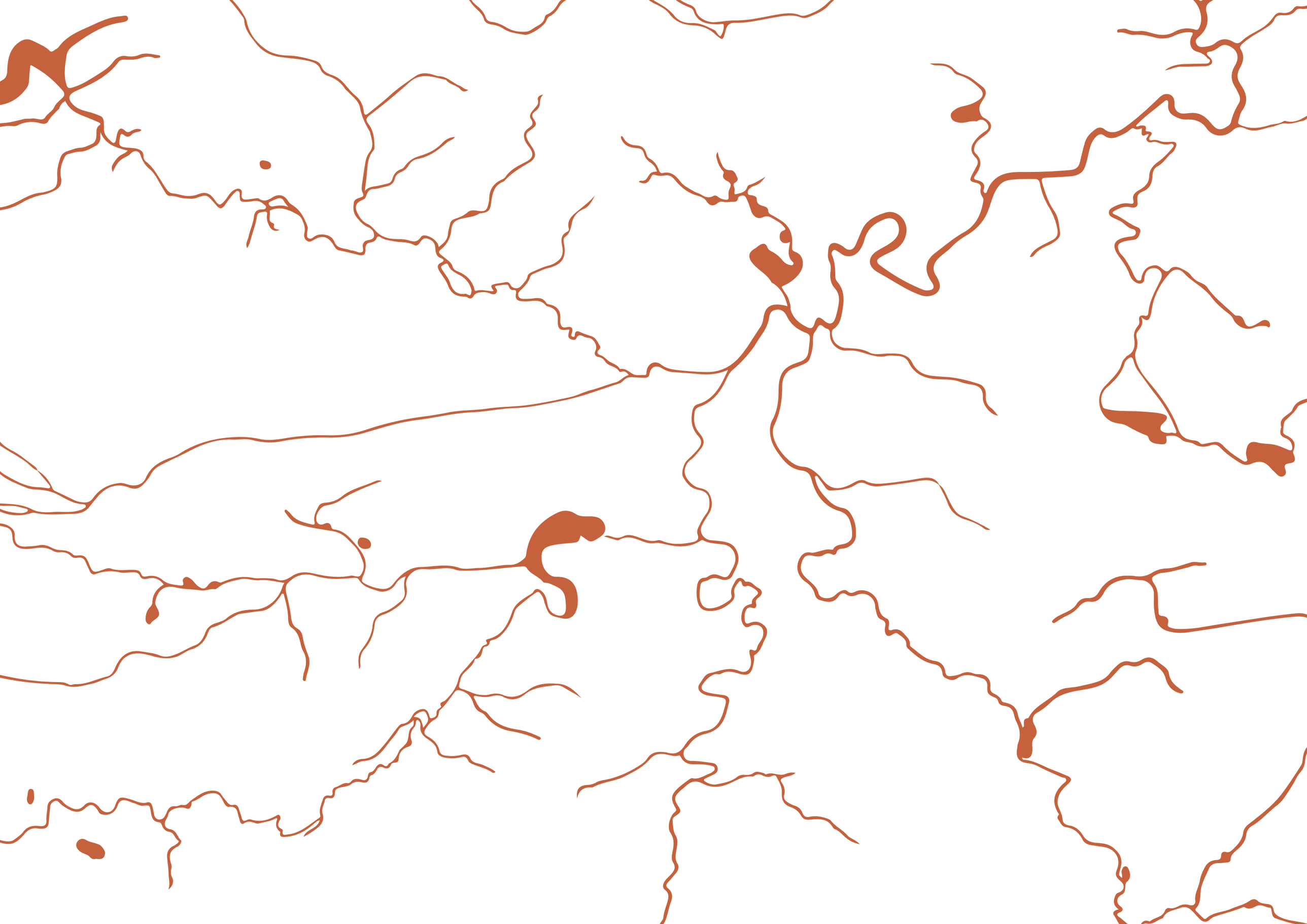

OBSAH

ÚVOD 7
ANALÝZY 9

Širší vztahy 10
Demografie 16
Geomorfologie 18
Přírodní podmínky 22
Přírodní hodnoty 26
Voda a řeky 32
Před městem 66
Historie města 68
Land-cover 82
Infrastruktura 86
Prostupnost 94
Zajímavá místa 98
Struktura osídlení 102
Památková ochrana 128
Záměry v území 130
Problémový výkres 132

REFERENCE 136
ZDROJE 148

JAK VYPADÁ NOVÁ VIZE PRO PLZEŇ

ANALÝZY

Širší vztahy
Demografie
Geomorfologie
Přírodní podmínky
Přírodní hodnoty
Voda a řeky
Historie města
Před městem
Land-cover
Infrastruktura
Prostupnost
Zajímavá místa
Struktura osídlení
Památková ochrana
Záměry v území
Problémový výkres

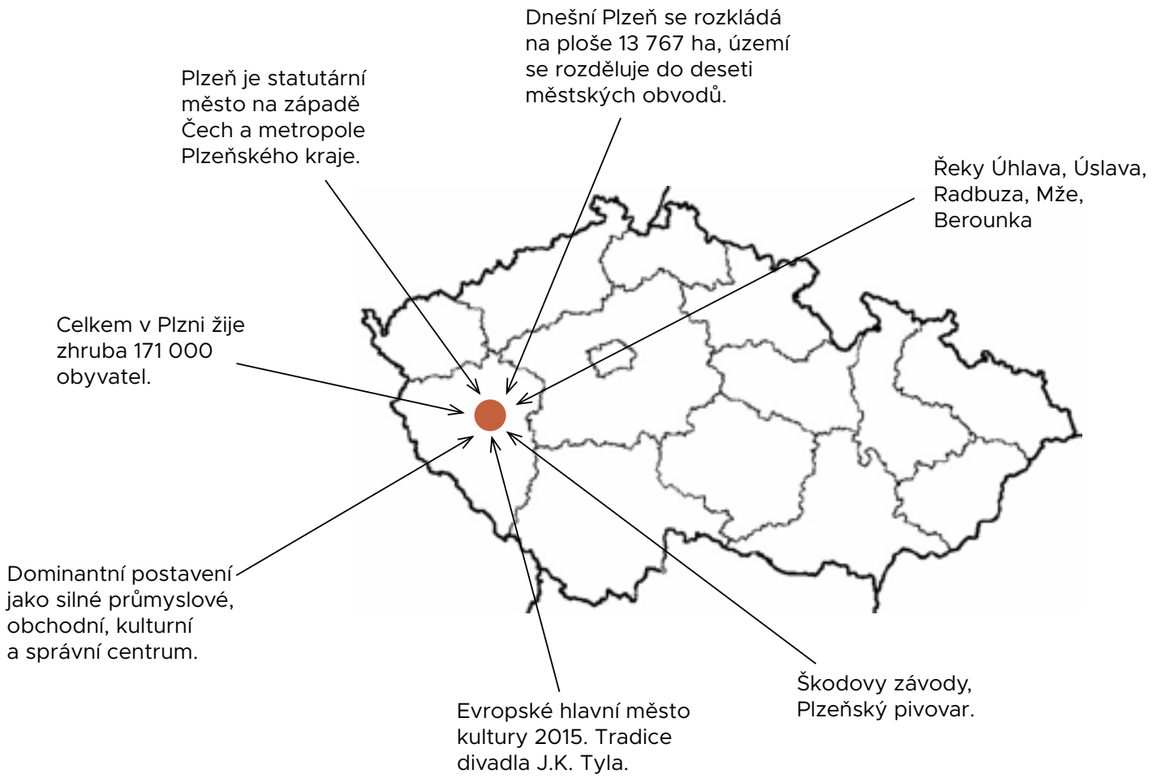
Dnešní Plzeň se rozkládá na ploše 13 767 ha, území se rozděluje do deseti městských obvodů.
Plzeň je statutární město na západě Čech a metropole Plzeňského kraje.
Řeky Úhlava, Úslava, Radbuza, Mže, Berounka
Celkem v Plzni žije zhruba 171 000 obyvatel.
Dominantní postavení jako silné průmyslové, obchodní, kulturní a správní centrum.
Evropské hlavní město kultury 2015. Tradice divadla J.K. Tyla.
Škodovy závody, Plzeňský pivovar.

COPA TA PLZEŇ

Plzeň jako centrum, západní metropole, tepající srdce, ležící na soutoku 4 řek. Město jako celkový dýchající orgán, které se prožilo rozkvět, útlak, barvy i šeď. Obyvatelé Plzně jsou velice hrdí na to odkud jsou a jak jejich město vypadá a stejně jako každé jiné větší vyspělé město se potýká s vandalismem, bezdomovectvím a kriminalitou.

V západních Čechách zaujímá Plzeň výrazné dominantní postavení jako silné průmyslové, obchodní, kulturní a správní centrum. Vysoká kulturní i hospodářská úroveň se odrazila v osobitém stavebním vývoji. Mezi cenné stavební památky patří zejména gotický chrám sv. **Bartoloměje, renesanční radnice**, barokní přestavby budov arciděkanství a františkánského kláštera či židovská synagoga.

V období industrializace v 19. století byly v Plzni založeny známé průmyslové giganty – strojírenský komplex **Škoda a Plzeňský Prazdroj**. Mimořádným projektem v rámci celé České republiky je výstavba moderní průmyslové zóny Borská pole. Úsilí o zkvalitnění úrovně vzdělání vyvrcholilo v roce 1991 založením **Západočeské univerzity v Plzni.** Duchovní tradice města byly posíleny založením biskupství v roce 1993.

K nejhodnotnějším tradicím plzeňského kulturního prostředí patří činnost Divadla J. K. Tyla. Plzeň je dějištěm kulturních akcí a festivalů mezinárodního významu. Zásadní zvrat přinesl rok 2015, kdy se Plzeň stala Evropským hlavním městem kultury. Do západočeské metropole v tomto roce zavítalo 3,4 mil. návštěvníků. Plzeň se v posledních letech profiluje i jako sportovní město, v roce 2016 vybudovala olympijský park, v dalších letech pokračuje projektem Sportmanie Plzeň.

Město Plzeň již několik let pracuje na zlepšení kvality života svých občanů i návštěvníků metropole, souborem chytrých a moderních řešení jim usnadňuje i zpříjemňuje žití. Zapojilo se proto do celosvětového konceptu Smart Cities, neboli inteligentní města.

Do budoucna chce být Plzeň nejen městem kultury, sportu, průmyslu a piva, ale také centrem inovací, kybernetiky, vědy a výzkumu. Kromě toho si Plzeň do dalších let vytyčila následující cíle: **zlepšovat podmínky pro kvalitní život všech generací,** zajistit bezpečné město pro Plzeňany i návštěvníky, rozvíjet perspektivní trh práce a propojit vzdělávací systém s praxí, zlepšovat životní prostředí ve městě a zvýšit připravenost na změny klimatu, oživit centrum města, zvyšovat povědomí o Plzni za hranicemi města.

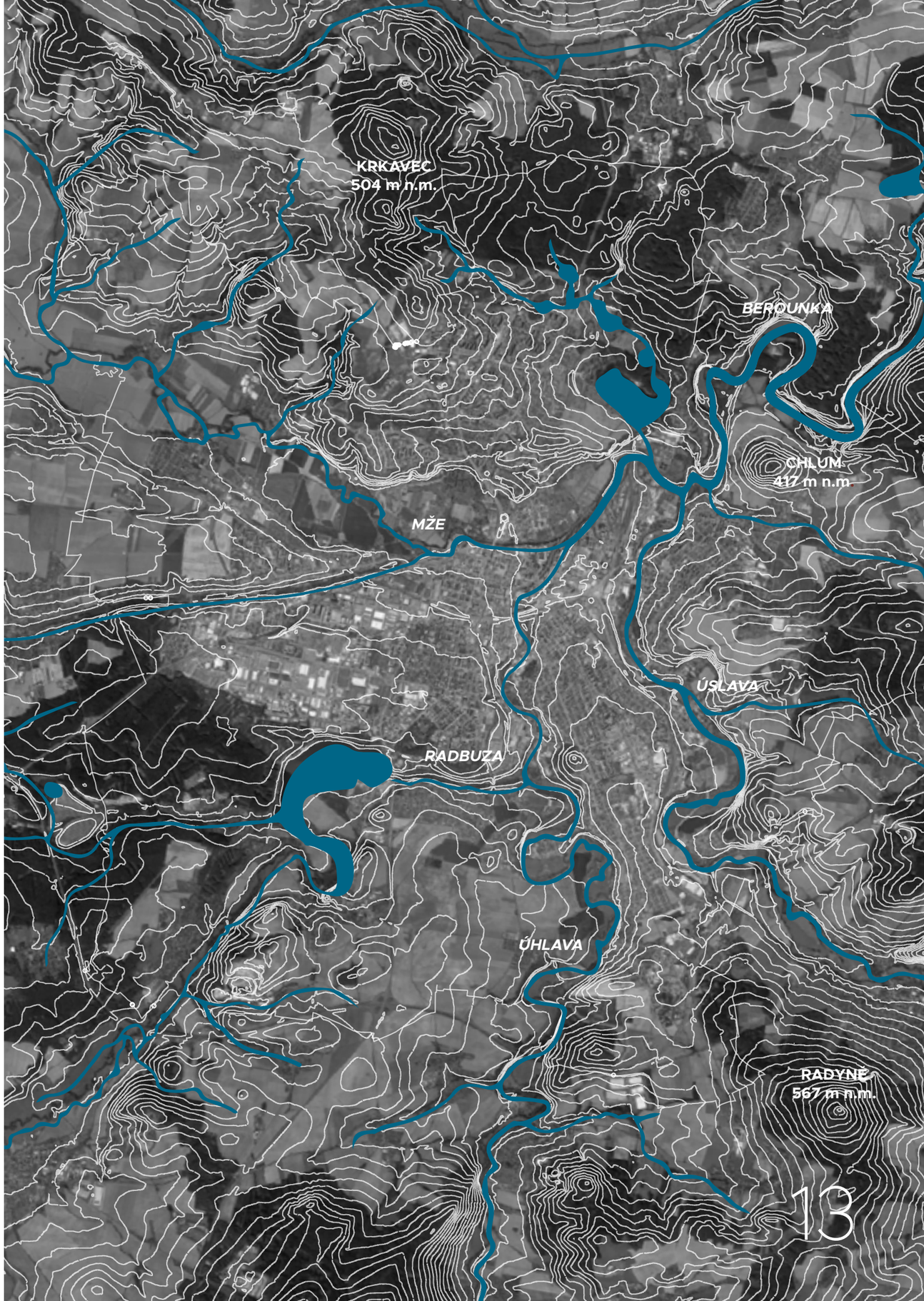

Historické centrum města

Borská pole

Dopravní napojení kolem Boleveckých rybníků

Borská pole

Zahrádková oblast Výsluní

Zemědělská pole na jihu od centra

Jižní vlakové nádraží

Soutok mže a Radbuzy

Část řeky Berounky

Kostel svatého Jiří

Překročení řeky Berounky

Borská pole

ZDROJ: https://www.google.com/maps/place/Plze%

DEMOGRAFIE

Vývoj obyvatelstva ve městě, jeho počtu a složení má vliv na mnohé stránky života města. V Plzni se v posledních letech pozoruje především problematika úbytku obavatel města, růst suburbanizace a změny věkového složení celkové plzeňské populace.
K trvalému úbytku obyvatel Plzně dochází přibližně již od roku 1990.

Migrace a vztahy Plzně s okolními obcemi. Pokles počtu obyvatel Plzně souvisí s tendencemi vývoje celé sídelní struktury. Vývoj osídlení na Plzeňsku se nachází v **intenzifikační fázi urbanizačního procesu**, kdy již nedochází k další koncentraci obyvatelstva do jádrovéhoo města Plzně, ale zvyšuje se hustota zalidnění v území obklopující město.

Stěhování obyvatelstva města do okolních obcí vede k posilování intenzity vazeb mezi jádrovým městem a obcemi v jeho zázemí a k postupné **změně sociální a profesní skladby obyvatel** těchto obcí. Převážná část osob, které se stěhují do příměstských oblastí, má k městu nadále silné vazby - dojíždí do Plzně za prací, do škol, obchodů a za službami.

Věkové složení obyvatel města Plzně. Nejpočetnější věkovou skupinou na území města jsou obyvatelé ve **věku 40-44 let.** Početněji jsou zastoupeny též věkové skupiny 35-39 let, 45-49 let a 65-69 let. Z hlediska podílu jednotlivých pohlaví lze zaznamenat převažující zastoupení žen a po 60 letech věku. Průměrný věk obyvatel v Plzni byl, v roce 2017, **44,2 roku.**
Celkově Plzeňská populace stárne což je patrné i z indexu stáří, který v roce 2020 dosahoval hodnoty 150,3 %. Z hlediska městských obvodů vládne v Plzni významná disproporce.

Největší počet obyvatel žije v městském obvodu Plzeň 1 (47,4 tis.) následovaný městských obvodem Plzeň 3 (45,8 tis.). Naopak nejmenší počet obyvatel je v městském obvodu Plzeň 9-Malesice (0,9 tis.). Rozdílná velikost městských obvodů v Plzni je patrná z faktu, že 4 největší městské obvody (Plzeň 1 až 4) mají 15x více obyvatel než 6 menších obvodů (Plzeň 5 až 10)

Méně exponované oblasti migrace z města
Nejexponovanější oblasti migrace z města
Hranice k.ú. města Plzně

MIGRACE OBYVATEL Z PLZNĚ

ZDROJ: https://ukr.plzen.eu/obcanska-vybavenost/obyvatelstvo/demograficke-analyzy/demograficke-analyzy.aspx

JAK JE TO S PŘÍRODOU

Město se rozkládá na soutoku čtyř řek, které udávají celkový charakter města a to nejenom z urbanistického hlediska, ale především z toho přírodního. Samotné centrum leží v nížině, vytvořené soutoky. To se stává bodem, protnutí a magnetem pro celé okolí, kdy všechna energie teče právě do samého centra města Plzeň.

Město Plzeň se rozkládá na třech diluviálních terasách v centrální oblasti **Plzeňské kotliny** v místě ojedinělém svým soutokem čtyř významných řek Mže, Radbuzy, Úhlavy a Úslavy za vzniku řeky Berounky.

Plzeňská kotlina tvoří nejvýchodnější a zároveň nejnižší část západočeské pánve. Na severu je ohraničena **Krkaveckou pahorkatinou**, na jihovýchodě **Radyňskou vrchovinou** a na východě **Radečským pásmem**. Podloží je tvořeno algonkickými břidlicemi. Na mnohých místech si prorazily cestu četné vyvřeliny jako žula tvořící Chlum či Homolku u Doudlevec či buližníkové suky tvořící Radyni či Ostrou Hůrku. Značné je i zastoupení permokarbonu tvořícího pískovce zejména na severu a severozápadě, obsahující ve svých vrstvách kamenné uhlí či kaolin.

Centrum města se nachází v nadmořské výšce 310 m n. m., nejnižší bod jek pak na hranici města v Bukovci, kde řeka Berounka opouští Plzeň v nadmořské výšce 293 m n. m. Nejvyšší bod Plzně je pak vrchol Val ve výšce 434 m n. m. při jižním okraji Plzně.

Z klimatického hlediska leží Plzeň v **mírně teplé** oblasti s dlouhým suchým létem, velmi suchou zimou s krátkým trváním sněhové pokrývky a mírně teplým jarem a podzimem.

Klimatické hodnoty za období let 1961 až 1990 v Plzni-Bolevci:
Průměrný roční úhrn srážek: 527 mm
Průměrný roční úhrn srážek (Radčice): 500 mm
Průměrné roční teploty: 7,5 stupňů Celsia
Nejvyšší naměřená teplota: 40,1 stupňů Celsia
Nejnižší naměřená teplota :- 28,0 stupňů Celsia
Průměrné trvání slunečního svitu v roce: 1 400 hodin
Průměrný počet dní s mlhou v roce: 62
převažující směr větru: západ 22 %, jihozápad 18 %, bezvětří 10 %

Výškové a zeměpisné charakteristiky plzeňské kotliny vždy výrazně předurčovaly k umístění centra regionu.

ZDROJ: https://ozp.plzen.eu/priroda/prirodni-charakteristika-plzne/prirodni-charakteristika-plzne.aspx

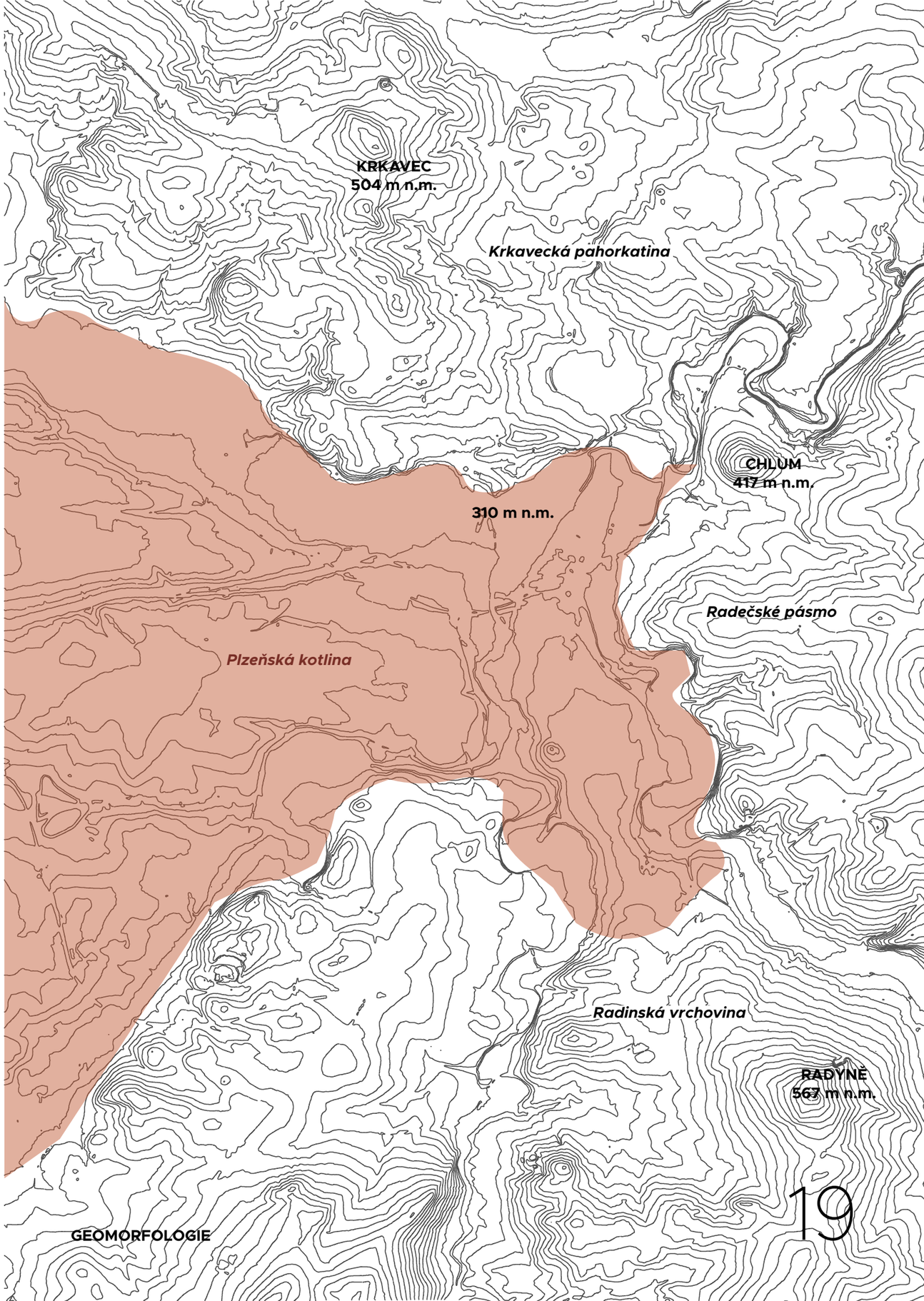

Morfologie Plzeňského kraje.

Morfologie celého města a jeho rozložení je podřízena řekám a jejich koryty. Zástavba se přizpůsobuje vytvořeným terasám a přirozeně tak kopíruje mírně svažitý terén. Řeky se proplétají na ploše Plzeňské nížiny a jejich koryta prohlubují rozdíly mezi přilehlými pahorkatinami.

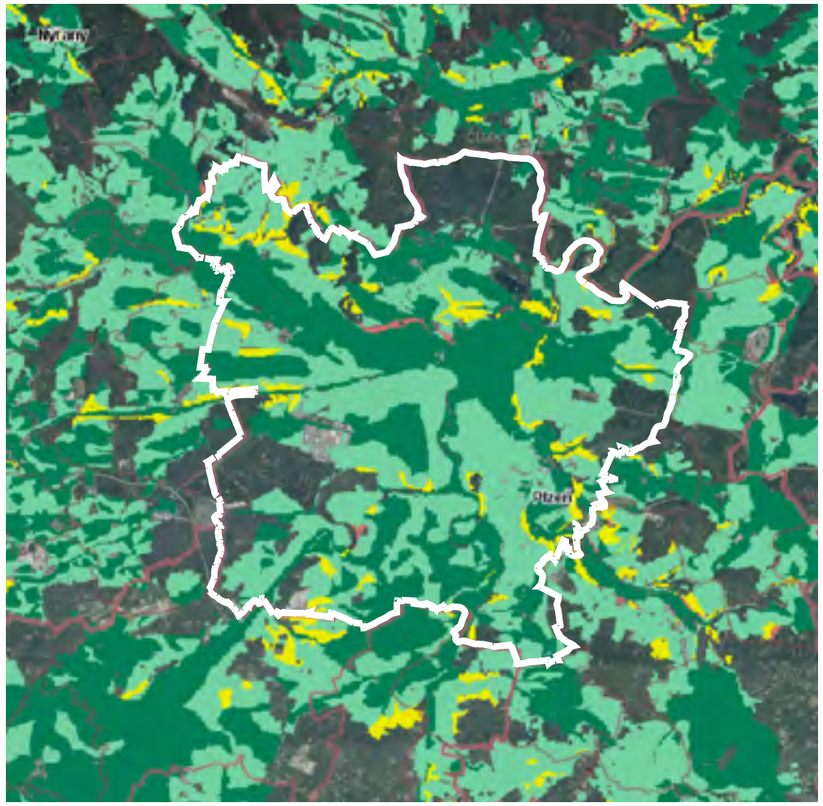

SKLONITOST

- Rovina
- Mírný sklon
- Střední sklon
- Výrazný sklon
- Ostrý svah

Řeky a jejich bouřlivý charakter ovlivňuje především přírodní podmínky. Rovinatý terén s ostrými zářezy v místech výmolů a ostrých zatáček řek.

ZDROJ: https://mapy.vumop.cz/

PŮDY

- Zamokřené půdy
- Půdy s vysokým vsakem

Město se z velké části nachází v údolní nivě, která je charakteristická svým podložím. Potenciál vysokého vsaku vody do půdy je tedy patrný na většině území rozlohy celého města.

ZDROJ: https://mapy.vumop.cz/

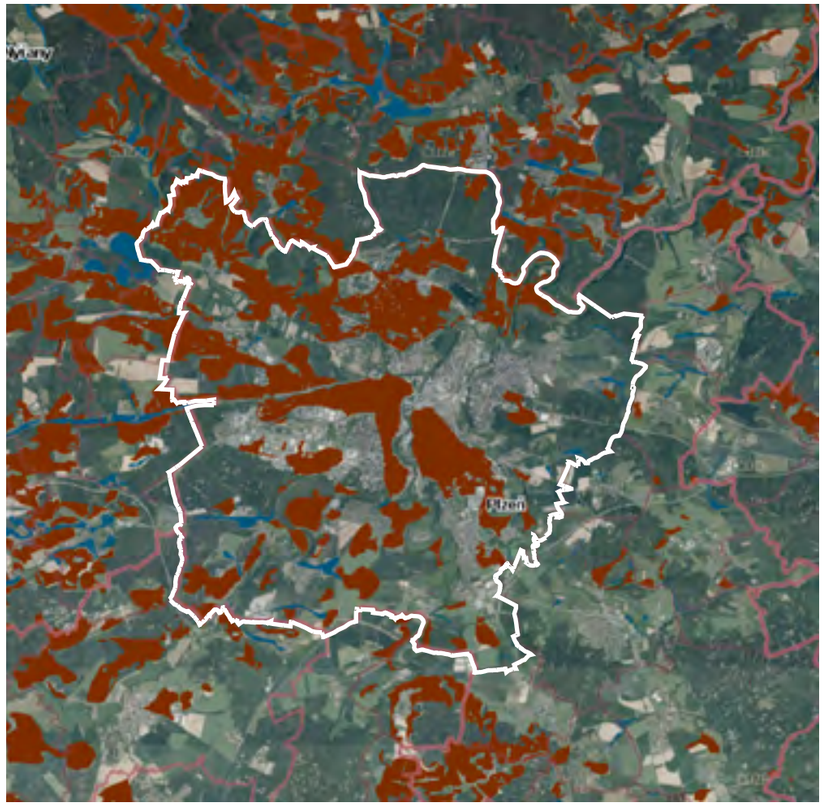

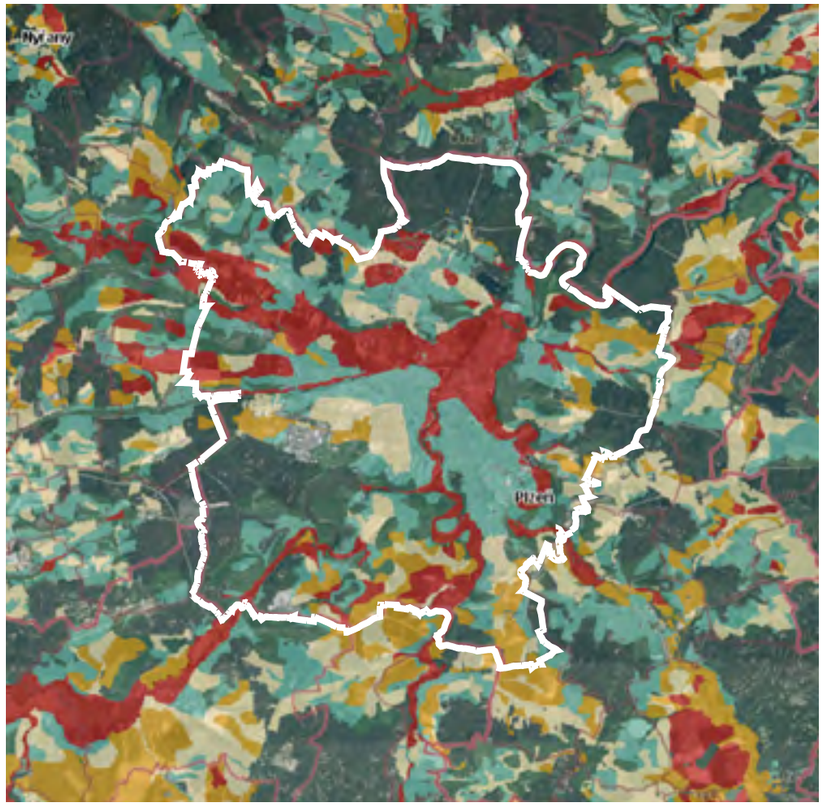

BONITOST PŮDY

- Nejcennější půdy
- Nadprůměrné
- Průměrné
- Podprůměrné
- Velmi málo produkční

Ovlivnění celého území řekami je rozpoznatelné i v bonitě půdy, kdy nejlepší a nejcennější půdy jsou v nivním údolí řeky.

ZDROJ: https://mapy.vumop.cz/

PŮDNÍ TYPY

- Hnědozemě
- Luvizemě
- Rendzimy
- Regozemě
- Kambizemě
- Podzoly
- Rankery
- Silné svažité půdy
- Pseudogleje
- Fluvizemě
- Černice
- Gleje

ZDROJ: https://mapy.vumop.cz/

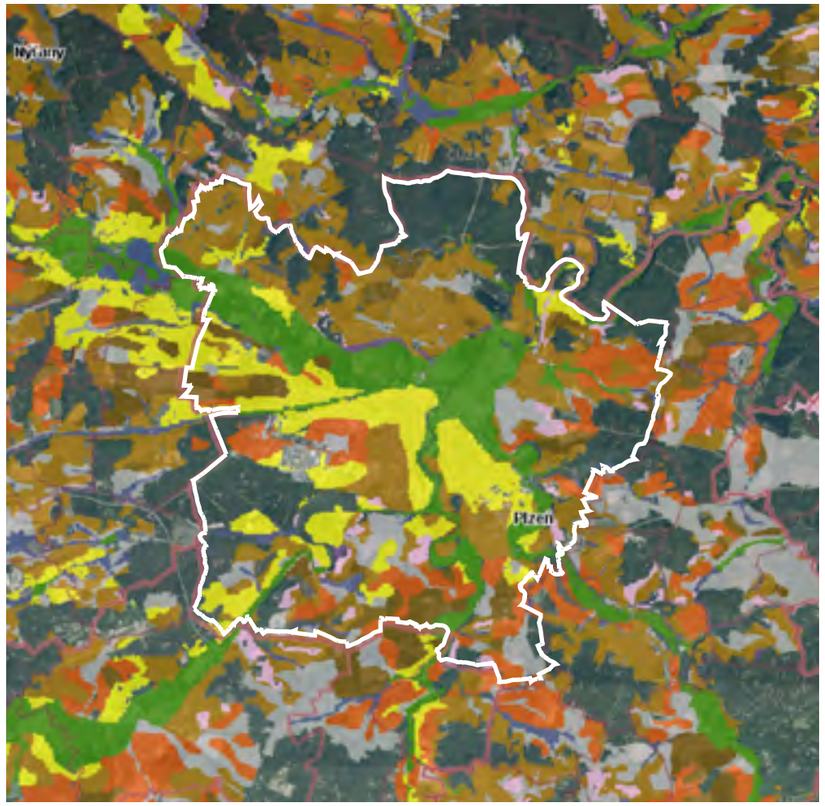

POTENCIONÁLNÍ PŘIROZENÁ VEGETACE

- Acidofilní dubohabřiny
- Dubohabřiny
- Biková doubrava
- Břeková doubrava

ZDROJ: https://www.arcgis.com/home/item.html?id=27e49a83231043a480bd61ed5210bcc1

TEPELNÝ OSTROV

- Lesy
- Zemědělská krajina
- Historické jádro 1.
- Panelové sídliště v zeleni 2.
- Panelové sídliště v zástavbě 3.
- Zahradní město 4.
- Průmyslová zóna 5.

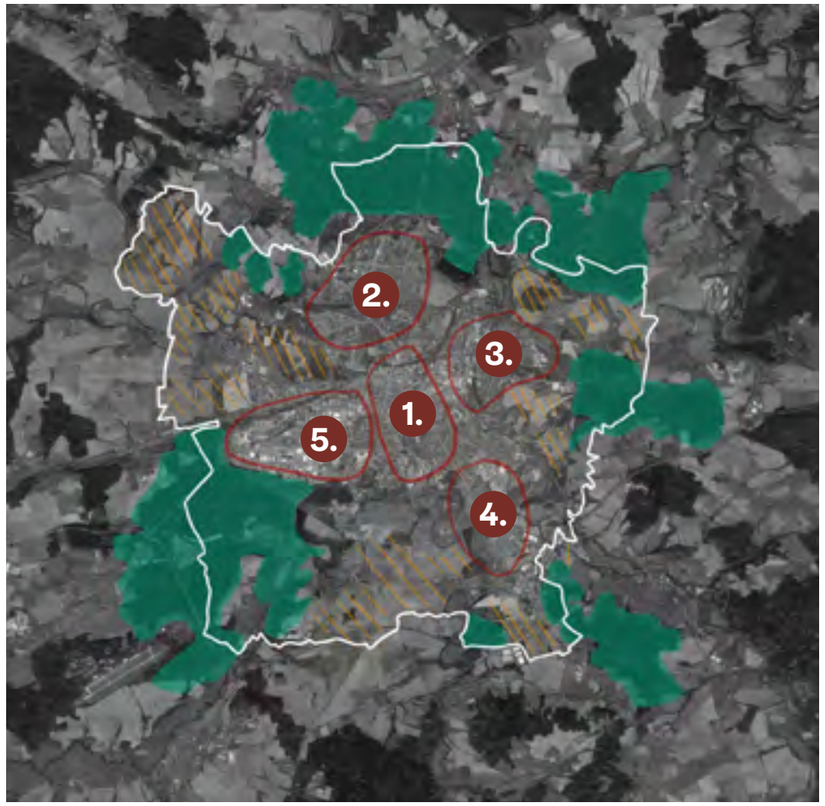

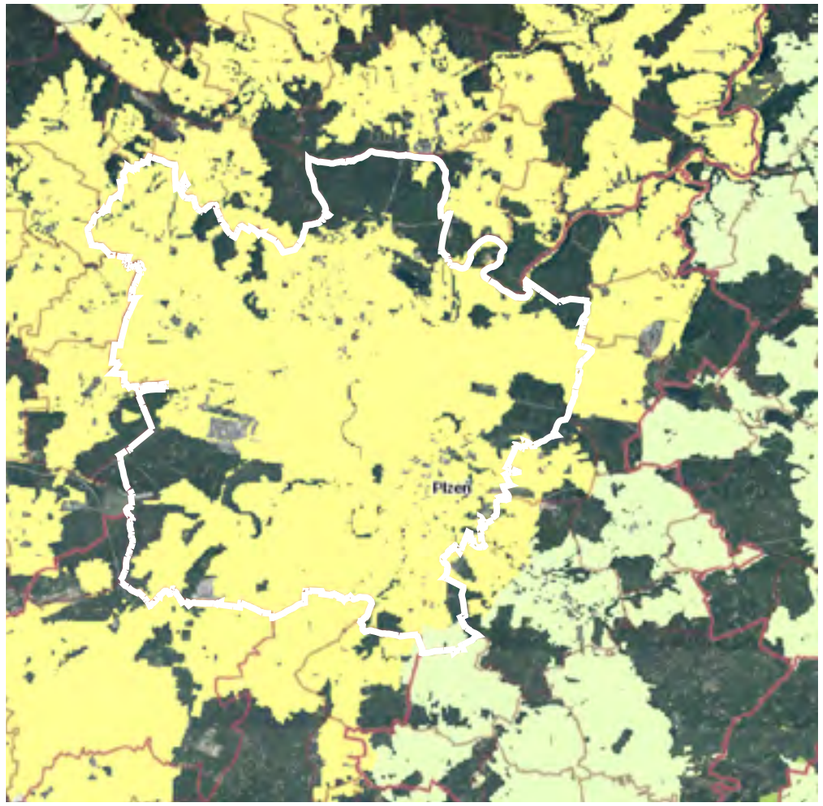

KLIMATICKÉ PODMÍNKY

- Mírně teplý, suchý
- Mírně teplý, mírně vlhký

Města jsou jedním z nejdůležitějších hybatelů v možných změnách klimatu. Rostoucí riziko spojené se změnou klimatu v urbálních oblastech zvyšují jejich zranitelnost a mohou mít rozsáhlé negativní dopady na kvalitu života obyvatel, ekosystémy a přírodní kapitál.
Cílem změny by mělo být snížení povodňového rizika, snížení erozí půdy, lepší kvalita vody a ovzduší a snížení efektu městských tepelných ostrovů. Převládající vítr je zde stejný jako po celé české republice jiho-západní.

Roční úhrn srážek se pohybuje okolo 500 až 550 mm/rok.

ZDROJ: https://mapy.vumop.cz/

PREDIKCE ZMĚNY TEPLOT

- 0 - 0,1
- 0,5 - 0,6
- 0,7 - 0,8
- 0,9 - 1

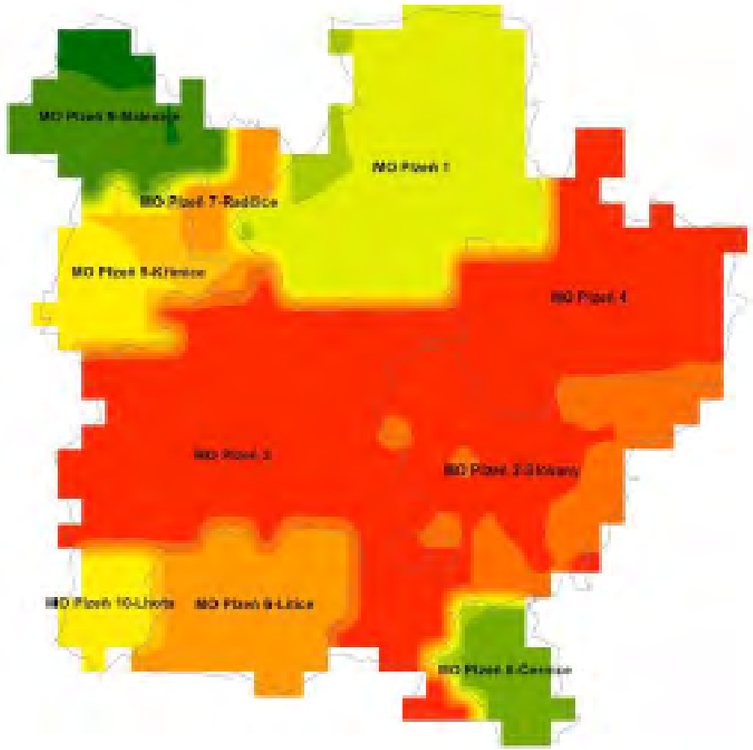

ZDROJ: http://urbanadapt.cz/

REGIONÁLNÍ BIOCENTRA A BIOKORIDORY

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

PŘÍRODNÍ PAMÁTKY A PŘÍRODNÍ REZERVACE

PP MALEŠICKÁ SKÁLA	1.
PP ČERTOVA KAZATELNA	2.
PP KOPECKÉHO PRAMEN	3.
PR PETROVKA	4.
PR KAMENNÝ RYBNÍK	5.
PP DOUBÍ	6.
PP MALOCHOVA SKALKA	7.
PR HÁJ	8.
PR ZÁBĚLÁ	9.

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

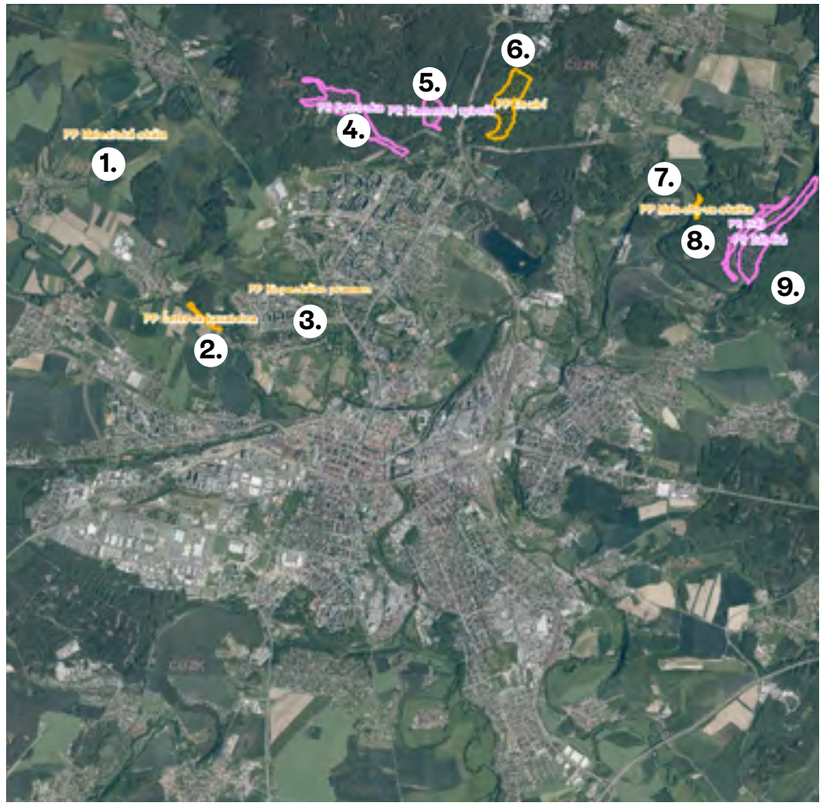

NADREGIONÁLNÍ ÚSES

Kolem řek proudící co města jsou zachovány přírodní společenstva, která jsou chráněná formou ÚSES a pomocí biokoridorů a biocenter se proplétá celým městem. Severní částí města prochází nadregionální biokoridor úsesu.

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

PŘÍRODNÍ PARK BEROUNKA

Na území Plzně především na severní straně města, která je méně urbanizovaná má několik chráněných přírodních památek a rezervací. Některé z nich jsou součástí Přírodního Parku Berounka, který prochází podél toku Berounky až na okraj plzeňského kraje.

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

PP BEROUNKA
Pás o šířce asi 2 km při obou březích řeky Berounky od kostela sv. Jiří v Plzni při soutoku Úslavy s Berounkou až po Zvíkovec. Zahrnuje části území okresů Plzeň-město, Plzeň-sever a Rokycany. PP se rozkládá přibližně na 10 000 ha.

Cílem ochrany je zachování ekologicky stabilního harmonického přírodního prostředí a specifického krajinného rázu se soustředěnými významnými přírodovědnými a estetickými hodnotami, usměrnění živelného vývoje a rekreačních aktivit.

Kaňonovité údolí Berounky je zaříznuté v tvrdých spilitech, drobách a břidlicích až do hloubky cca 35 m. Na sousedních plošinách jsou uloženy třetihorní štěrkopísky, na strmých svazích vystupují skalky starohorního podkladu.

V úzkém údolí Berounky pod Pecihrádkem je rozhraní fytogeografických jednotek Plzeňské pahorkatiny a Křivoklátska. Vyskytuje se zde široké spektrum rostlinných společenstev od přirozených na výchozech spilitových skal nad Berounkou přes druhově poměrně bohaté polokulturní louky a břehové porosty, přirozené suťové lesy a dubohabrové háje až po člověkem silně ovlivněné a uměle založené lesní porosty. Na témže svahu se vyskytuje i několik klimatovegetačních stupňů. Porosty na svazích patří k ukázkám poměrně přirozených lesů s převahou dubu a habru. Charakteristické jsou pestrost vegetačních druhů ekologicky rozdílných a výskyt význačných druhů pro přirozené cenosy dnes již vzácných, druhů ohrožených až chráněných.Území je útočištěm četných druhů živočišných, vzácných i chráněných (mloka skvrnitého, raka, vydry, výra, volavky, v zimním období při zámrazu okolních rybníků i labutí, kachen aj.). Územím prochází osy nadregionálního biokoridoru systému ekologické stability a jsou zde vymezena regionální biocentra Svatý Jiří a Háj.

Na východních skalnatých svazích levého břehu (Plzeň - sever) byla vyhlášena r.1969 přírodní rezervace Háj a přírodní památka Malochova skalka vyhlášená v r.1970. Na západních svazích na pravém břehu byla r.1998 vyhlášena přírodní rezervace Zábělá (Plzeň - město) jako rozšíření PR vyhlášené na území okresu Plzeň - sever v r.1969 a r.1993. Rekreační možnosti zahrnují využívání pěších a cyklistických tras, značených turistických cest, naučné stezky Zábělá, vodácké trasy po Berounce, rozhledny na Chlumu (v současné době mimo provoz), sportovního areálu v Bukovci. Žlutě značená turistická cesta po obvodu Háje nad řekou je nejstarší cesta v okolí Plzně, která vznikla záměrně pro turistické účely. Byla jednou z prvních aktivit plzeňského odboru Klubu českých turistů, založeného 15. 12. 1892.

Území je vhodné pro studium obecných předpokladů a prognózování ekosystémů (ekologické principy, zpětná vazba, časová dynamika) a péče o zachování reprodukční schopnosti přírody (přirozených zdrojů a prostředí) v souladu se zájmy reprodukce ekonomické.

Malesická skála je přírodní památka severně od Malesic v okrese Plzeň-město. Nachází se v údolí Chotíkovského potoka asi 1,5 kilometru od vesnice. Důvodem ochrany je malá skalní věž v karbonských usazeninách říčního proudu, kde různá rychlost toku zapříčinila odlišné složení usazených vrstev s rozdílnou odolností vůči zvětrávání. Věž má na vrcholu náznak pokličky.

Malesická skála a její nejbližší okolí pravděpodobně nikdy nebylo zemědělsky obhospodařováváno ani odlesněno. Je možné, že zde v minulosti mohla probíhat lesní pastva dobytka, ale les na lokalitě je ovlivněn především lesnickým hospodařením. Samotná skála bývala a je využívána horolezci.

Chráněné území měří 0,0329 hektaru a nachází se v nadmořské výšce 367–376 metrů v katastrálním území Malesice. Okolo přírodní památky se rozkládá vyhlášené ochranné pásmo s rozlohou 0,3143 hektaru.

Čertova kazatelna je přírodní památka ev. č. 667, lokalita Plzeň-Radčice v okrese Plzeň-město. Správa AOPK Plzeň.

Důvodem ochrany je část příkrého svahu se skalními výchozy nad údolní nivou řeky Mže, ukázka selektivního větrání karbonských sedimentů (skalní okna, kulisy, římsy aj.). Je zde možno pozorovat geologický výchoz, ve kterém je dobře viditelné střídání pozic jemnozrnného a hrubozrnného materiálu, který vznikal v období divočící řeky a jezerní soustavy.

Kopeckého pramen je přírodní památka v severozápadní části města Plzeň, v městské častí Lochotín. Předmětem ochrany je minerální pramen, který má velký historický a kulturní význam pro Plzeň město. V minulosti tento pramen byl využíván jako zdroj tzv. plzeňské lázeňské vody. Přírodní památkou bylo území vyhlášeno 13. června 1984.

Lesní část přírodní památky představuje různé druhy stromů a mechů, například olše lepkavá (Alnus glutinosa), jeřáb ptačí (Sorbus aucuparia), lípa srdčitá (Tilia cordata), hloh obecný (Crataegus laevigata), měřík čeřitý (Plagiomnium undulatum), brvitec překrásný (Ptilidium pilcherrimum) a další známe zástupce. V lese hnízdí řada různých ptáků, charakteristických pro této území, například slavík obecný (Luscinia megarhynchos), datel černý (Dryocopus martius), kos černý (Turdus merula).

Petrovka je přírodní rezervace na severním okraji Plzně v hlubokém údolí západně od silnice Plzeň – Ledce v poloze Na Petrovských. Rozkládá se na kolem hranice katastrů Bolevec a Chotíkov, která je zároveň hranicí mezi okresy Plzeň-město a Plzeň-sever. Název Petrovka se v menší míře používá také pro označení horního toku Boleveckého potoka, který touto rezervací protéká. Jeho střední průtok je 9 l/s a minimální jen 1 l/s. Přírodní rezervace Petrovka je součástí Sigmondovy naučné stezky.

Území je chráněné od roku 1988, ale až v roce 1992 získalo statut přírodní rezervace. Předmětem ochrany je údolí Boleveckého potoka s širokou, silně podmáčenou nivou a také přilehlé příkré svahy, zejména ty levobřežní. Významný je především mokřadní ekosystém v nivě potoka a také borový porost na svazích. Vyskytují se zde četné vzácné i ohrožené druhy rostlin i zvířat, stejně jako zajímavé geomorfologické útvary.

Přírodní rezervace **Kamenný rybník** se nachází na západním a částečně i severním břehu Kamenného rybníka na severním okraji Plzně, západně od silnice Plzeň – Třemošná. Po jejím okraji vede trasa Sigmondovy naučné stezky. Chráněné je především ojedinělé vrchovištní rašeliniště, přecházející v rašelinný les. Jsou zde zachovaná typická společenstva rašelinné flóry i fauny, přestože území je dlouhodobě ovlivňováno lidskou činností a čelí zejména silnému tlaku rekreačních aktivit. Chráněná je také Kamenná louka – zbytek přirozené slatinné louky s vzácnými druhy rostlin.

Doubí. Ochrana zbytku borové doubravy se skupinou dvěstěletých dubů. Z entomologického pohledu je možno toto území označit za jedno z nejkvalitnějších plzeňských biocenter, neboť se zde nachází vzácné druhy hmyzu, které jsou vázány na přestárlé listnaté porosty, zvláště vzácným druhem je např. tesařík Acimerus schaefferi.

Území vzniklo na tektonickém zlomu v permokarbonských usazeninách. Půdy jsou oligotrofní hnědé lesní. Na dně údolí bývalo rašeliniště, ale dnes je vysušeno. Území zasahuje i částečně na rovinu nad svahem, kde jsou četné skalní výchozy. Na jednom z nich je zajímavý geomorfologický útvar tzv. pupek - pískovcová konkrece uprostřed s dutinou, která vystupuje ze skály.

Přírodní památka **Malochova skalka**, vyhlášená v roce 1970, chrání skalnatý svah s teplomilnou květenou na levém břehu řeky Berounky. Lokalita o rozloze asi 2 ha se nachází v katastru obce Druztová, severovýchodně od Plzně. Nadmořská výška území se pohybuje okolo 310 metrů.

Mezi skalkami se vyskytují společenstva dubohabřin a společenstva suťových lesů. Území je bohaté na vzácnější druhy rostlin. Přírodní památka Malochova skalka je nejzápadnějším místem výskytu pěchavy vápnomilné (Sesleria caerulea) v ČR. Roste zde česnek šerý horský (Allium senescens subsp. montanum), rmen barvířský (Anthemis tinctoria), bělozářka větvitá (Anthericum ramosum) nebo zimostrázek alpský (Polygala chamaebuxus). Z dřevin jmenujme dub letní (Quercus robur), borovici lesní (Pinus sylvestris) a jeřáb břek (Sorbus torminalis).
Erozi půdy zde způsobují jak turisté procházející po žluté turistické trase, tak i cyklisté. Problémem je i stádo muflonů, které tady má své stezky.

PR Háj se rozkládá na levém břehu řeky Berounky v okrese Plzeň-sever asi 2 km jižně od obce Druztová. Její celková rozloha činí 11,31 ha a územní ochrana nad touto rezervací byla vyhlášena 28.10. 1969. Od 1.2. 1996 se rezervace stala součástí přírodního parku "Horní Berounka", který se rozkládá na území tří okresů (Plzeň-město, Plzeň-sever a Rokycany). Území PR Háj tvoří přirozená hájová společenstva s pestrou hájovou květenou, smíšenými lesy a rozmanitým zastoupením bezobratlých živočichů a obratlovců. Hlavním motivem ochrany tohoto území je výskyt zmíněných společenstev, která jsou typická pro povodí střední Berounky.

Charakteristika flóry Lokalitu PR tvoří smíšené lesy, které rostou na křemitých pískovcích nebo říčních terasách. Věk stromů v lokalitě od zalesnění činí 110 let. Nejvíce zastoupen je dub letní. Dále se zde místy vyskytuje smrk, modřín, javor, lípa a podél řeky Berounky dominuje olše lepkavá. Keřové patro je tvořeno lískou obecnou,bezem černým a hlohem obecným.

PP Zábělá. Příkrá skalnatá stráň přecházející postupně až do roviny východně od příměstské části Bukovec při pravém břehu Berounky, navazující na severní straně na stejnojmennou přírodní rezervaci v okrese Plzeň - sever. Zachování přirozeného reliktního boru a smíšeného lesního porostu habrové doubravy s bohatou hájovou vegetací. Smíšený listnatý les (na skalách s borovicí) s vysokým zastoupením dubu. Kategorie: les ochranný. Vzhledem k přirozené obnově a tím i možnosti udržení přirozeného druhového složení lesních porostů provádět jen minimální zásahy, zaměřit se pouze na podporu cílové skladby a odstraňování nevhodných druhů dřevin. V rámci opatření k ochraně lesa sledovat výskyt tracheomykózních onemocnění. Ohrožení uvedené lokality by mohlo vzejít ze stoupajícího zájmu o turistiku, neboť velice pěkné území a jím procházející naučná stezka lákají stále více návštěvníků. Negativně působí i existence mezinárodní železnice vedoucí při východní hranici rezervace. Stav vegetace může zde být nepříznivě ovlivněn výraznějším suchem.

VODNÍ KRAJINA

Čtyři plzeňské řeky (Mže, Radbuza, Úhlava a Úslava) vytvářely na svých dolních tocích při meandrování řadu ramen, jejich břehy byly v mělkých údolích dobře dostupné. Vodní síť doplňovala řadu potoků i menších vodotečí, jejichž prameny vyvěraly na hranicích údolních teras.

Údolní niva řeky Mže vytváří téměř v centru města Plzně a jeho blízkém okolí zázemí velmi hodnotné přírodní území. Nepříznivé podmínky pro zakládání staveb – inundace a vysoká hladina spodní vody zapříčinily, že toto území bylo velmi málo zastavěno. V první polovině 20. století zde byla snaha o regulaci řeky Mže, ta ale skončila u Kalikovského mlýna. Niva tedy byla a stále je využívána převážně zemědělským způsobem. Vzhledem k blízkosti města a úrodné půdě zde bylo více soukromých zahradnictví, významně se také uplatnila zelinářská výroba.

Počátky regulace Mže se datují do období po roce 1870. V roce 1872 bylo z důvodu nedostatečné průtokové šířky mostu žatecké trati upraveno řečiště, v roce 1921 byl most rozšířen. Podnětem k regulaci Radbuzy i Mže byla **velká voda v roce 1890.**

Radbuza odvodňuje poměrně hustě obydlené **území s intenzivním zemědělským využitím** a s početnými drobnými rybníky. Úroveň nakládání s odpadními vodami se podstatně zlepšila až po realizaci projektu Čistá Radbuza. Tento projekt se soustředil na čištění odpadních vod v jednotlivých větších obcích, ovšem odstraňování fosforu nebylo jeho prioritou. Přispěl ale ke snížení vnosu organického a mikrobiálního znečištění. Čištění odpadních vod v drobných sídlech zatím ve většině případů není ani zdaleka uspokojivě vyřešeno. Proto Radbuza vstupuje do nádrže České údolí jako řeka velmi úživná (eutrofní), unášející v letním období i velké množství fytoplanktonu, pocházejícího z rybníků. Ty jsou úživné nejen proto, že je na nich rybářsky hospodařeno, včetně krmení ryb, ale také proto, že většina z nich se vyrovnává se znečištěním odpadními vodami z obcí ležících v jejich povodí. V povodí Radbuzy dominuje znečištění vodního toku obcemi (bodové). Znečištění vlivem zemědělské výroby (plošné) je až druhořadého významu a projevuje se především erozí. Kromě vysokého zatížení Radbuzy živinami se jiné typy znečištění (ropné látky, těžké kovy) významněji neuplatňují. Nad Plzní je zachováno původní meandrování řeky včetně nezastavěných říčních niv (zhruba od Chotěšova do Plzně), které významně zvyšuje protipovodňovou ochranu Plzně svou retenční kapacitou pro přirozený rozliv řeky za povodňových stavů. Samotná voda v Radbuze se ke koupání příliš nehodí pro svou nízkou průhlednost a vysoký obsah řas a sinic.

ŘEKY A VODNÍ TOKY PLZNĚ

Údolní niva

ŘEKY

RADBUZA

Délka toku:	109,66 km
Délka toku v Plzni:	cca 16 km
Plocha povodí:	2182,25 km2
Spád:	4,48 ‰
Průměrný roční stav:	65 cm
Průměrný roční průtok:	5,55 m3s-1
Nejvyšší zaznamenaný stav:	580 cm (13. 8. 2002)

Přítoky na území Plzně: Úhlava, Luční potok, Chlumčanský potok, Dnešický potok

MŽE

Délka toku:	106,5 km
Délka toku v Plzni:	cca 11 km
Plocha povodí:	1828,6 km2
Spád:	3,99 ‰
Průměrný roční stav:	-
Průměrný roční průtok:	8,6 m3s-1
Nejvyšší zaznamenaný stav:	-

Přítoky na území Plzně: Vejprnický potok, Malesický potok, Čeminský potok

ÚHLAVA

Délka toku:	708,5 km
Délka toku v Plzni:	cca 10,5 km
Plocha povodí:	915,5 km2
Spád:	7,44 ‰
Průměrný roční stav:	-
Průměrný roční průtok:	5,85 m3s-1
Nejvyšší zaznamenaný stav:	-

Přítoky na území Plzně: Útušický potok, Losinský potok, Čižinský potok, Předenický potok, Lukavický potok, Divoký potok, Příchovický potok

ÚSLAVA

Délka toku:	96,3 km
Délka toku v Plzni:	cca 11 km
Plocha povodí:	755,91 km2
Spád:	2,33 ‰
Průměrný roční stav:	-
Průměrný roční průtok:	3,62 m3s-1
Nejvyšší zaznamenaný stav:	-

Přítoky na území Plzně: Bradava, Kornatický potok, Myslivský potok, Mihovka, Podhrázský potok, Olešenský potok

BEROUNKA

Délka toku:	138,8 km
Délka toku v Plzni:	6,5 km
Plocha povodí:	8 861 km2
Spád:	0,8 ‰
Průměrný roční stav:	-
Průměrný roční průtok:	36 m3s-1
Nejvyšší zaznamenaný stav:	-

Přítoky na území Plzně: Bolevecký potok, Úslava, Hrádecký potok, Drahotínský potok, Klabava

SOUTOK RADBUZY A ÚHLAVY

SOUTOK RADBUZY A MŽE

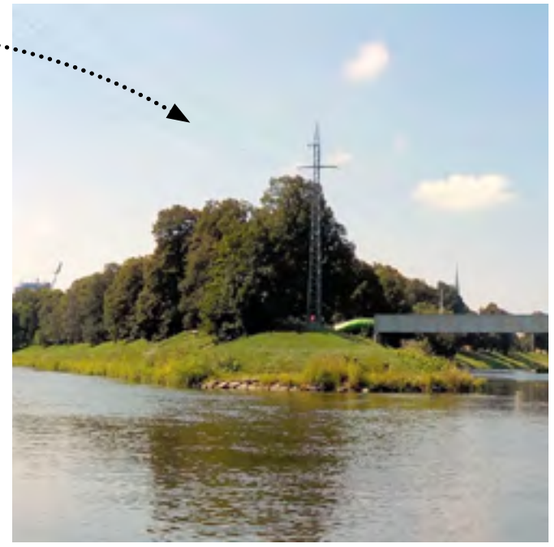

SOUTOK MŽE A ÚSLAVY

Vejprnický potok pramení v severovýchodní části Radějovic ve výšce cca 405 m n. m. Teče převážně východním až severovýchodním směrem, teče Horními a Dolními Sekyřany do Přehýšovského rybníka. Dále pokračuje městem Nýřany a obcemi Tlučná a Vejprnice do Plzně. S řekou Mží stéká při severozápadním okraji Vnitřního města v Plzni v nadmořské výšce 305 m n. m. Celková délka jeho toku je 21,6 km, plocha povodí 77,6 km2 a průměrný roční průtok při ústí činí 0,17 m3/s.

Povodí Vejprnického potoka je úzké a dlouhé. Zhruba uprostřed toku se na Vejprnickém potoce nachází rozdělovací objekt, který umožňuje část vody převádět do sousedního Lučního potoka v povodí Radbuzy. Jedná se pouze o malé průtoky, velké vody nejsou tímto zařízením ovlivněny. Téměř veškerý povodňový průtok je tedy odváděn korytem Vejprnického potoka.

Malesický potok, je levostranným přítokem řeky Mže, do které se vlévá na jižním okraji Malesic. Pramení na jihozápadním svahu Krkavce, severně od obce Chotíkov. Počátek toku lze vysledovat na rozhraní louky a lesa, kde se nachází patrně bývalá vodárna.

V lesním prostoru severně od této bývalé vodohospodářské stavby se nacházejí místy dobře patrné pozůstatky hrází rybníků. Od prameniště sleduje tok přibližně jižní přes louku směrem k Chotíkovu. Násep silnice I/20 protíná v betonovém potrubí severně od silničního podjezdu. Poté pokračuje jihozápadním směrem kolem Malesické skály a zříceniny hradu Kyjov k obci Malesice. Zde napájí dva rybníky v severní části obce a poté tvoříc pomyslnou osu obce, se stáčí k jihu směřuje k jihu kde se vlévá do Mže. Celková délka toku potoka činí 4,458 km.

Luční potok pramení u vsi Přehýšov a ústí u Valchy do Radbuzy v přehradní nádrži České Údolí. Díky každoročnímu vypouštění přehrady je v zimních měsících možno sledovat jeho tok až do řeky Radbuzy. Luční potok protéká širokým údolím a podél jeho toku je možno zhlédnout několik zajímavostí.

V současné době je potok v místě, kde protéká Valchou silně zanesen a znečištěn odpady.

Božkovský potok je menší vodní tok ve Švihovské vrchovině a Plaské pahorkatině, pravostranný přítok Úslavy v okrese Plzeň-město v Plzeňském kraji. Délka toku měří 5 km,plocha povodí činí 10,19 km2.

Potok pramení pod fotovoltaickou elektrárnou Letkov u dálnice D5 východně od Letkova v nadmořské výšce 429 metrů, a proto je potok v pramenném úseku veden pod zemí. Potok teče západním směrem, za Letkovem severozápadním a posléze jihozápadním. Potok podtéká silnici II/180. Západně od plzeňské části Božkov, kterou protéká, se Božkovský potok zprava vlévá do Úslavy v nadmořské výšce 310 metrů.

Hrádecký potok je název pravostranného přítoku řeky Berounky. Pramení v Plzni – městské části Červený Hrádek a do Berounky se vlévá v Plzni – městské čtvrti Doubravka. Plocha povodí měří 7,1 km2.

V současné době kolem hrádeckého potoka probíhá obnova biodiverzity v podobě čištění a výsadby ovocných stromů.

Litický potok je název pravostranného přítoku řeky Radbuzy. V roce 2003 byl v celém svém toku na území Plzně regulován, aby byla zrychlena průtočnost a zvětšeno množství vody, která by přitékala do vodní nádrže České údolí.

MOSTY A PŘEKÁŽKY

Nejenom řeky se ukazují jako překážka pro růst a pulz města. Obrovské nadjezdy a mosty nacházíme v Plzni i pro překovávání rušných ulic a silnic.

Celkový koncept překonávání řek otevírá možnosti nalézání a vytváření nového mimo úrovňového města. Města, kde je příroda potlačována, utopená v hlubokých korytech a nebo ztracena za horizontem silnic a dálnic.

Pouto mezi řekou a obyvateli zde není dočista ztraceno jen díky velikosti toků a možnosti procházet se po náplavce, trávit tam čas, revitalizace nábřeží a dalších.

Velký mostový komplex se nachází především v místech překonávání řeky Radbuzy, kdy ulice u trati překonává řeku a další silnici a uprostřed města se ocitáme v několika úrovních nájezdů podjezdů a přejezdů. Tento fakt stříhá město na dvě poloviny a pomyslně je od sebe odděluje. Tato situace není čitelná pouze zde, dalším úkazem vnitřní periferie je kruhový objezr Rondel a nebo křižovatka u Prazdroje.

MÜLLEROVO MAPOVÁNÍ

ZDROJ: http://oldmaps.geolab.cz

2. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ

ZDROJ: http://oldmaps.geolab.cz

1. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ

ZDROJ: http://oldmaps.geolab.cz

1947

ZDROJ: http://oldmaps.geolab.cz

2005

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

Radbuza s městskou plovárnou

2019

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

Řeka Radbuza

Mže před regulaci

Roudná povodně 2002

Mže po regulaci

Povodně 2002

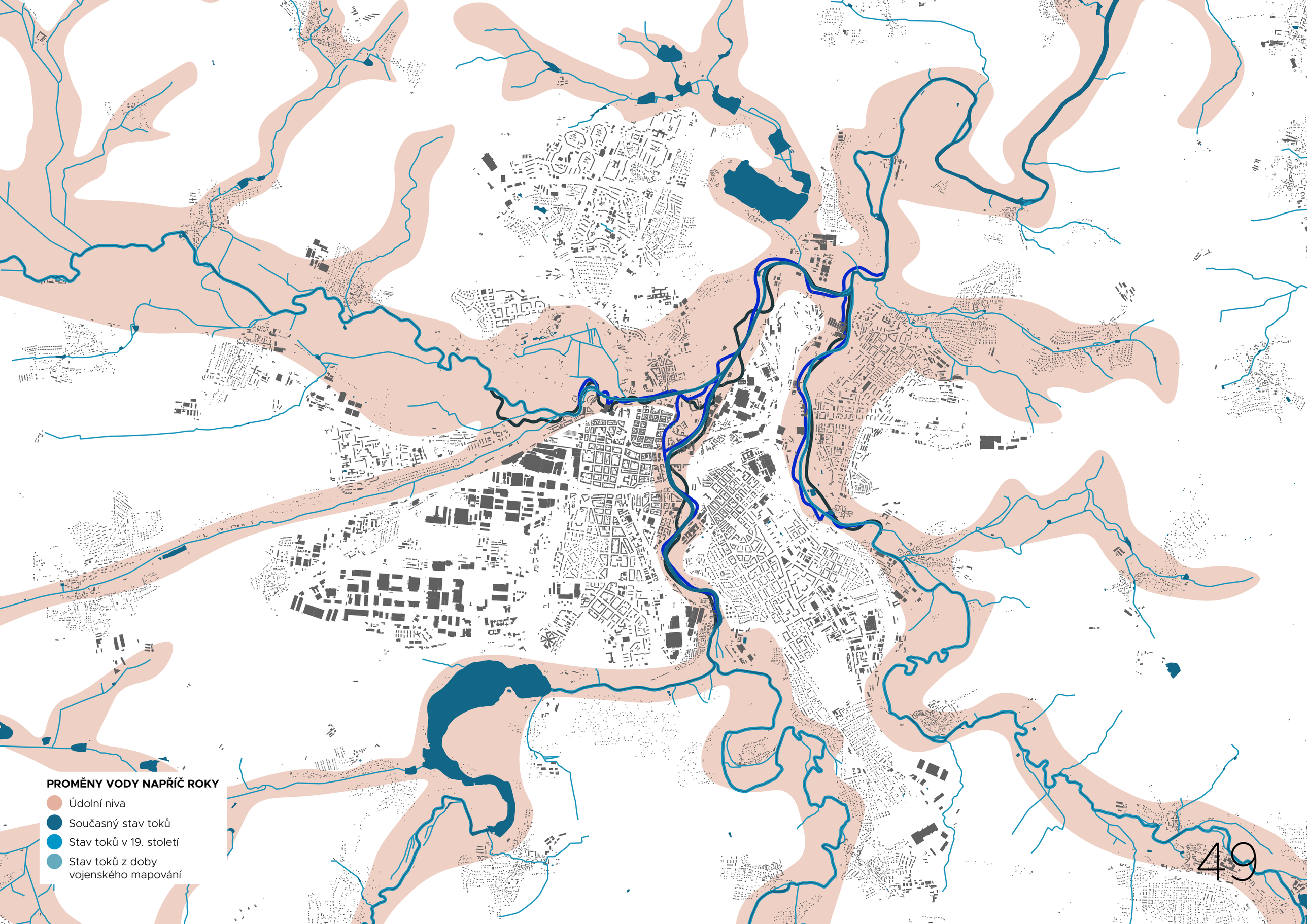
PROMĚNY VODY NAPŘÍČ ROKY
Údolní niva
Současný stav toků
Stav toků v 19. století
Stav toků z doby vojenského mapování

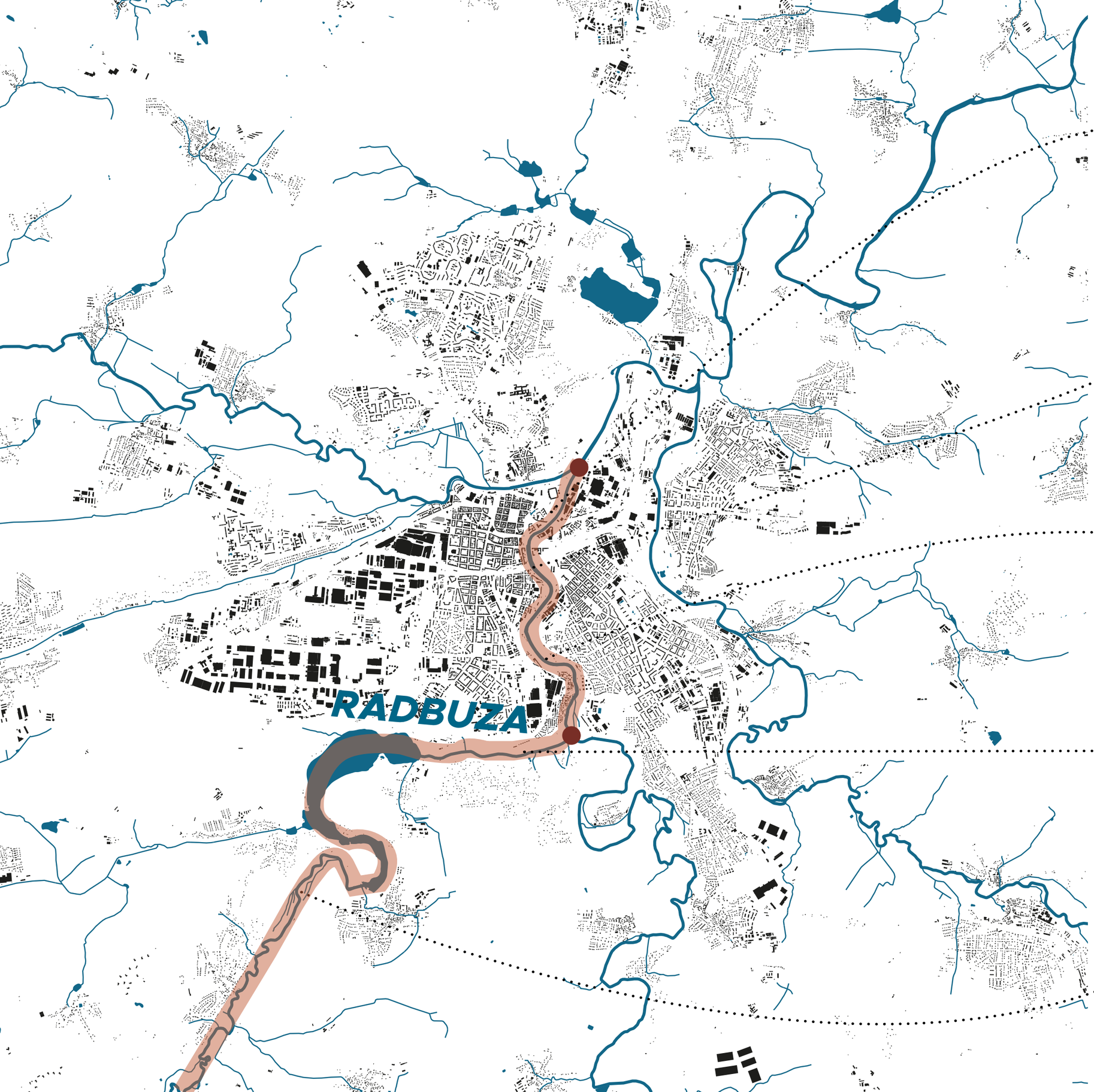

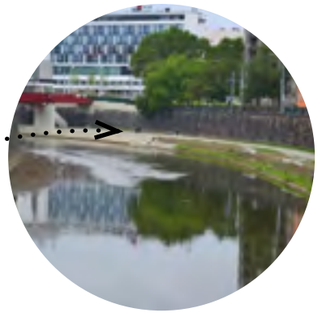

Betonová náplavka v místech, kde řeka přichází k těsnému kontaktu s městem.

Řeka jako obrovská překážka je čitelná i v množství mostů a jiných konstrukcí.

Plzeňská papírna. Brownfield v hodnotém místě ramena řeky . Velká část bez využití.

Řeka s přírodě blízkým neregulovaným tokem.

Přirozený charakter okolí řeky, čitelné hodnotné biotopy a struktury.

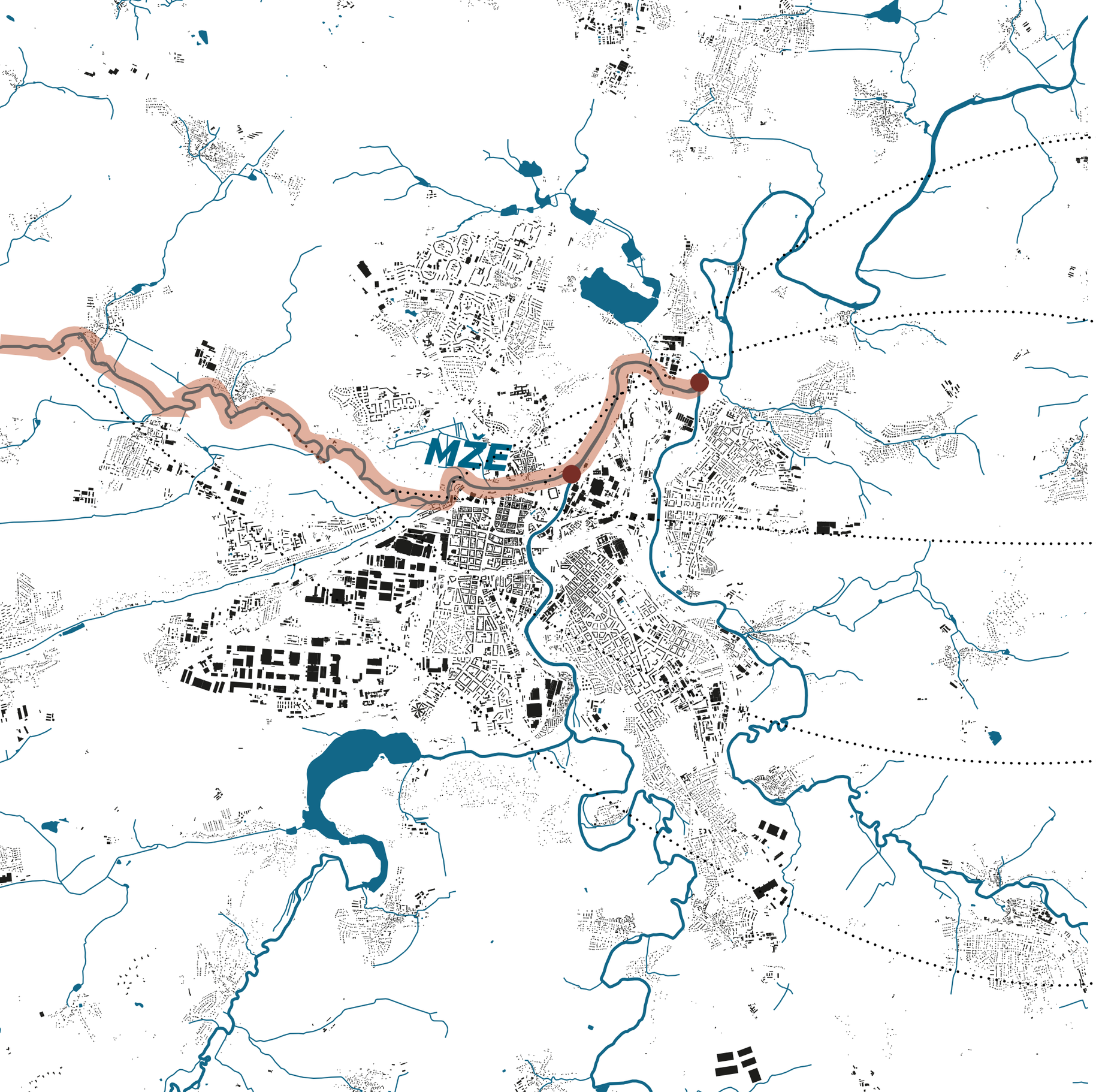

Řeka obnažená technickou infrastrukturou.

Regulace řeky z jedné strany z druhé prostor pro rozliv.

Divoký charakter řeky s přirozeně vznikajícími ostrovy a plážemi.

Průtok řeky zemědělskou krajinou, utlačované řekou.

Vzácné biotopy a přirozený rozliv uvolněné řeky v krajině.

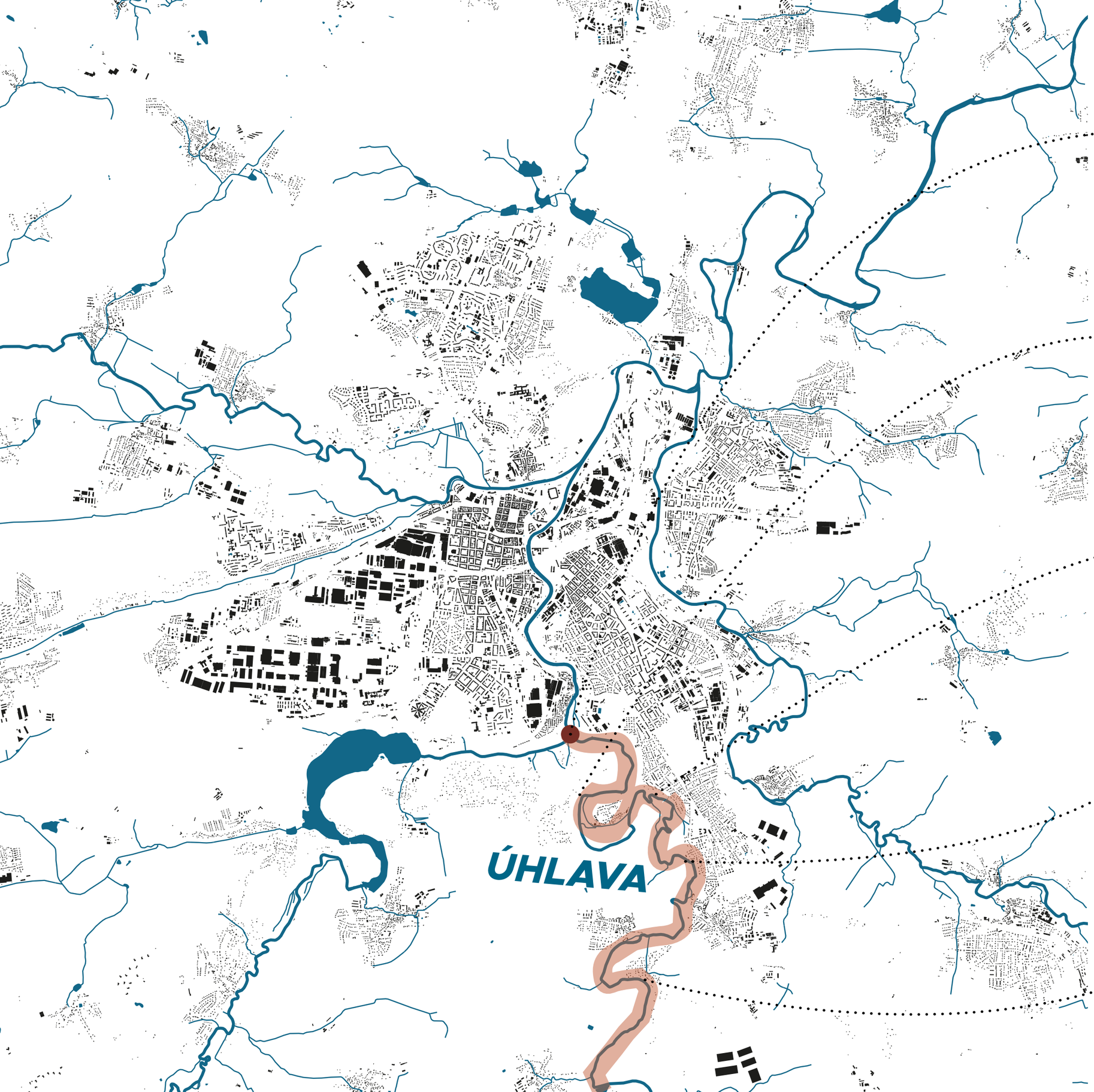

Soutok s Radbuzou

Pohled na neviditelnou řeku zarostlou v hustém biotupu.

Zachování přirozeného toku s četnými meandry.

Přístupnost a otevřenost řeky.

Jezy a přirozené litorály a ptačí ostrovy, přirozeně zpomalující tok.

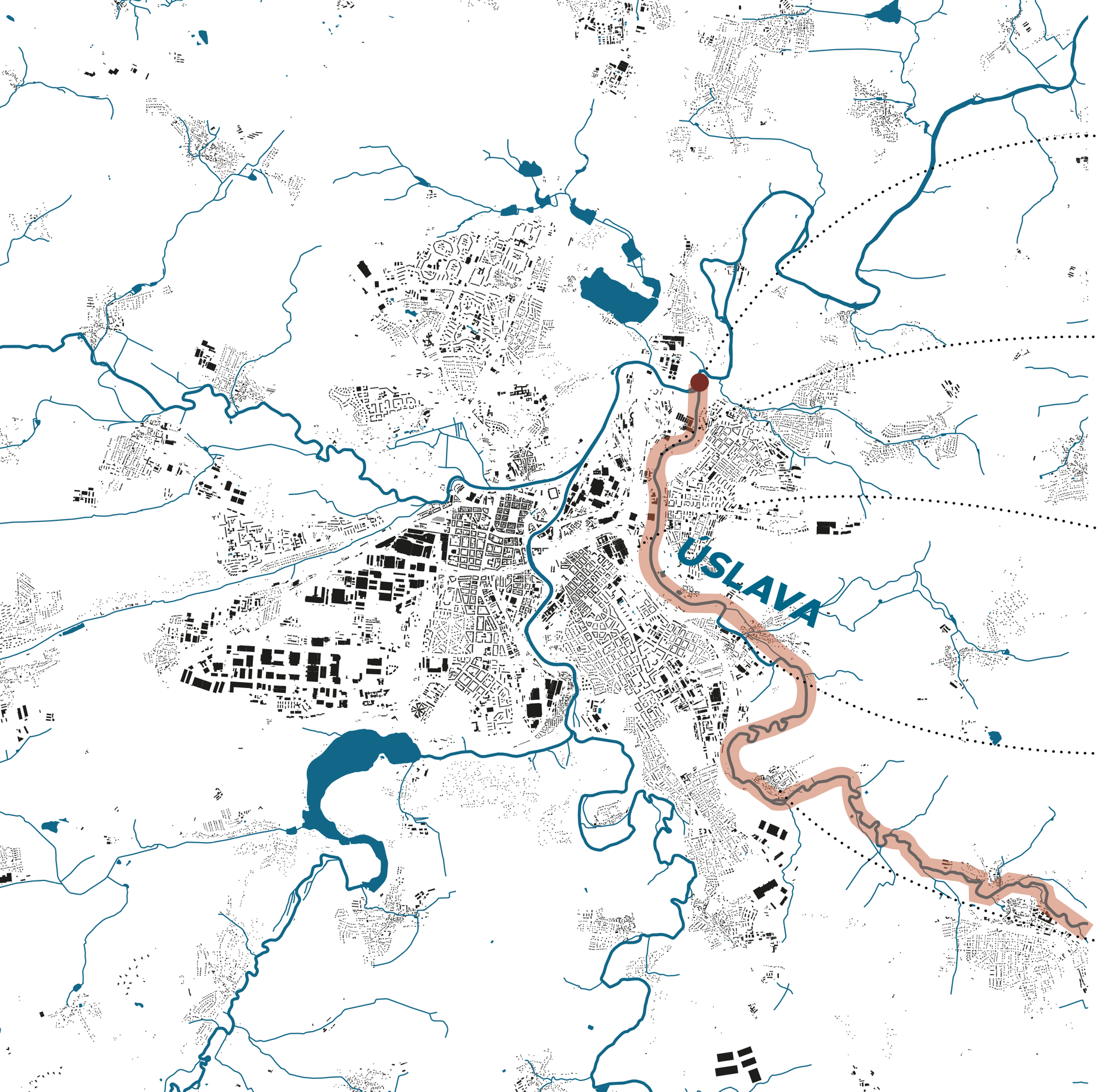

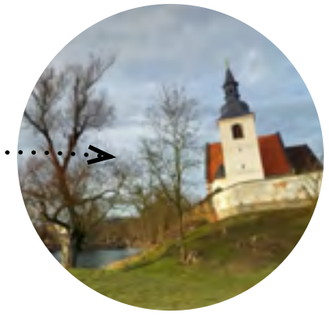

Soutok u kostela sv. Jiří.

Tok sleduje hustou zástavbu. Bez vyšších regulí a s prostorem pro přirozený rozliv.

Řeka ukazující se i jako velká překážka. Pro její překonání je použito velké množství mostů.

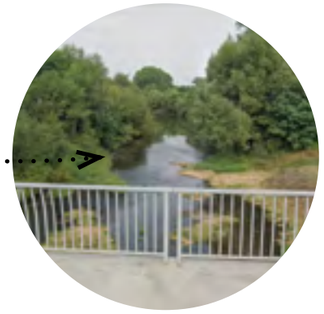

Přirozený tok řeky s meandry a náplavkami.

Klidná řeka protékající zemědělskou krajinou.

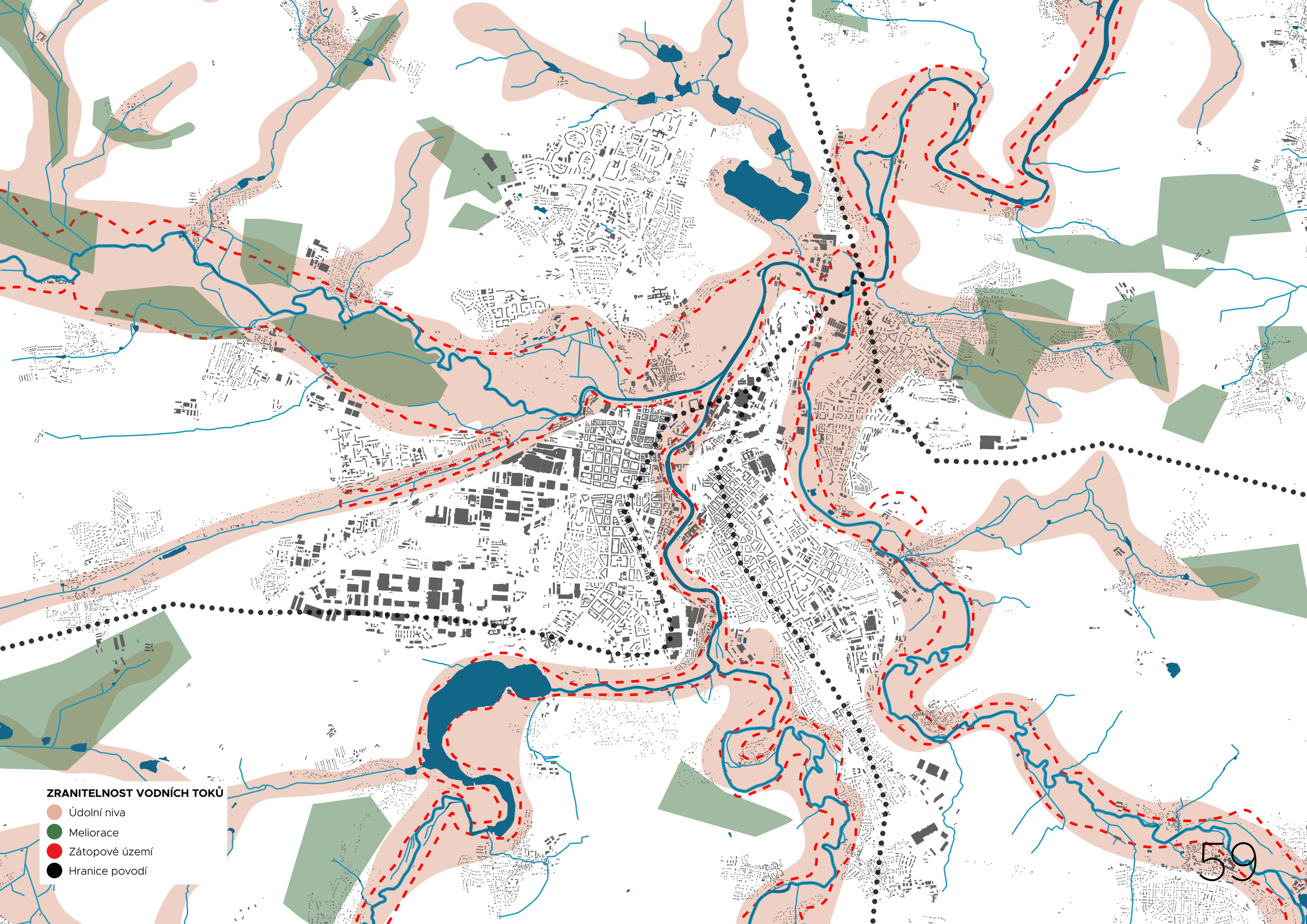
ZRANITELNOST VODNÍCH TOKŮ
Údolní niva
Meliorace
Zátopové území
Hranice povodí

ÚPRAVY TOKŮ

- Zatrubněné meliorace
- Úprava toku, narovnání
- Otevřené meliorace

Na území Plzeňska je velký rozmach meliorovaných a různě upravených toků. Fakt se odvíjí od touhy lidí po záboru půdy a v návaznosti na zlepšení podmínek za účelem zemědělského využití byly toky, odváděny a upravovány. Proto je v současné době spoustu bezejmenných přítoků především do řeky Mže upraveno, zatrubněno nebo odvedeno jinam.

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

STAVBY (ČERPACÍ STANICE, SKRUŽE)

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

POVODNĚ 2002

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

OCHRANNÁ PÁSMA VODNÍCH TOKŮ

Velká část ochranného pásma na vodních tocích je umístěna právě podél řeky Úhlavy, která zásobuje Plzeň pitnou vodou.

ZDROJ: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

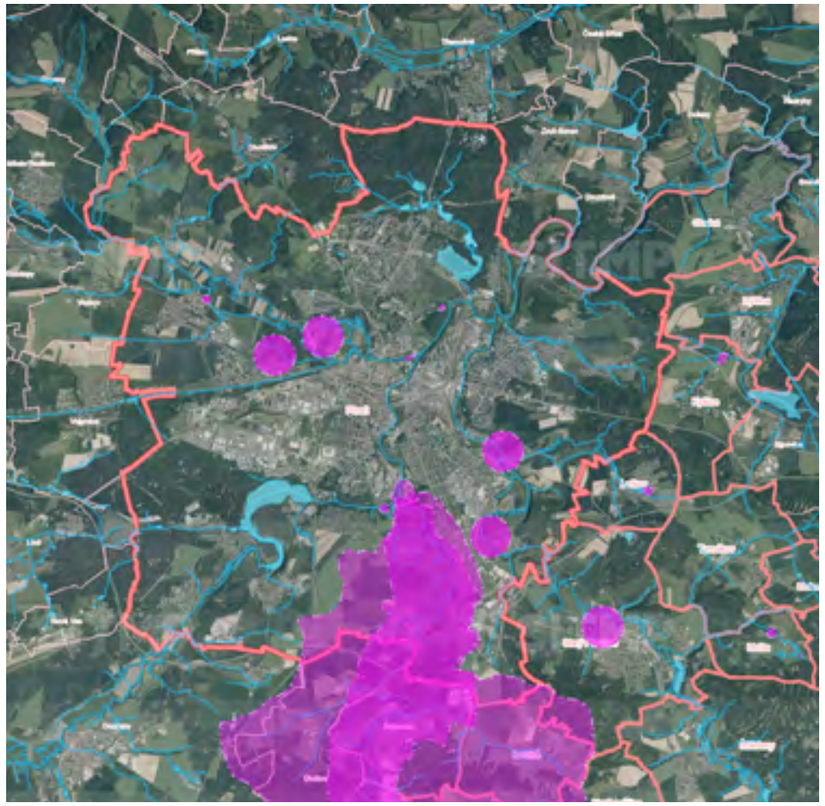

VODNÍ NÁDRŽE

SOUSTAVA BOLEVECKÝCH RYBNÍKŮ
Nejvýznamnějšími a také nejznámějšími rybníky v majetku města Plzně jsou rybníky Bolevecké soustavy, budované od roku 1460 na Boleveckém potoce. Bolevecký potok pramení pod hřebenem Sytné a Krkavce v nadmořské výšce 400 m a jeho vodnost je nízká, pouze cca 4 l/s.

Soustavu tvoří rybníky Strženka, Šídlovský, Nováček, Třemošenský, Senecký, Košinář, Velký bolevecký a Malý bolevecký (Chobot), který je od Vekého boleveckého rybníka oddělen pouze mezihrází. Na přítocích Boleveckého potoka se nachází rybníky Kamenný, Vydymáček a Rozkopaný.

Rybník díky přemnožení jednotlivých druhů má speciální vybudovaný biotop, který bez lidské péče není v rovnováze. Největším problémem je slábnutí toku Boleveckého potoka a nedostatečné doplňování vodou bolevecké soustavy.

ČESKÉ ÚDOLÍ/BORSKÁ PŘEHRADA
Vodní nádrž České Údolí (lidově též Borská přehrada, Litická přehrada a výjimečně i přehrada Valcha podle vesnic či čtvrtí v okolí) je přehradní nádrž na jihu Plzně, na řece Radbuze na říčním kilometru 6,9. První studie o stavbě VD České Údolí byla zpracována již v roce 1959, Krajské vodohospodářské rozvojové a investiční středisko zpracovalo investiční úkol v roce 1965, vlastní výstavba probíhala v letech 1969 až 1972. Přehrada byla dokončena v roce 1973. Jméno získala podle Českého údolí, v jehož závěru byla postavena hráz.

Nádrž je sice oblíbená pro rekreaci, ale bohužel právě díky přítoku řeky Radbuzy hojně znečištěná fosforem a následujícími sinicemi.

KOŠUTECKÉ JEZÍRKO
Jezírko uprostřed jednoho největšího sídliště v Plzni. Společně s přilehlým parkem vysoce přírodního charakteru dává zapomenout, že jste uprostřed velkoměsta. Díky tomuto faktu se stalo jezírko oblíbenou destinací plzeňáků pro koupání a trávení horkých dní ve městě. Jezírko se právě kvůli tomu potýkalo se silným znečištěním a také vysokým podílem sinic. Nádrž nemá přirozený přítok vody, který by ji čistil, a tak je voda obměňována pouze podzemními vodami. Dalším problémem je rušná silnice vedoucí nad jezírkem ze kterých stéká znečištěná voda přímo do jezírka.

VODNÍ NÁDRŽ HRACHOLUSKY
Hracholusky je přehradní nádrž o rozloze 490 ha, nacházející se na hranicích okresů Tachov a Plzeň sever na řece Mži. Nádrž bývá brzy v letních měsících znečištěná přemnoženými sinicemi. Voda je znečištěná z důvody vypouštění vysokého podílu fosforu z čističek okolních obcí a taktéž z důvodu nevhodného hospodaření na zemědělských plochách.

Soustava Boleveckých rybníků

Soustava Boleveckých rybníků

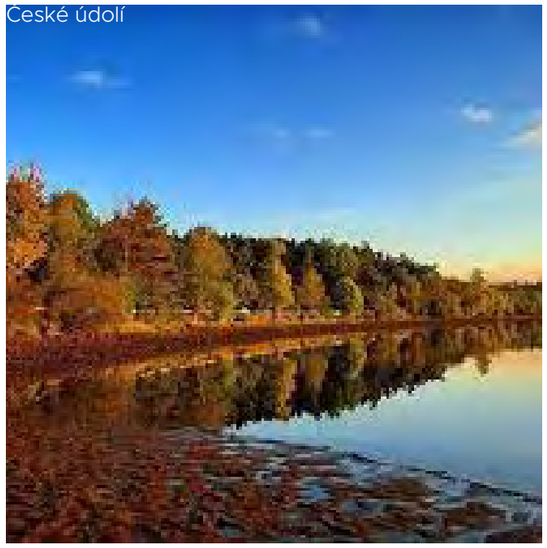
České údolí

České údolí

Košutské jezírko

Košutské jezírko

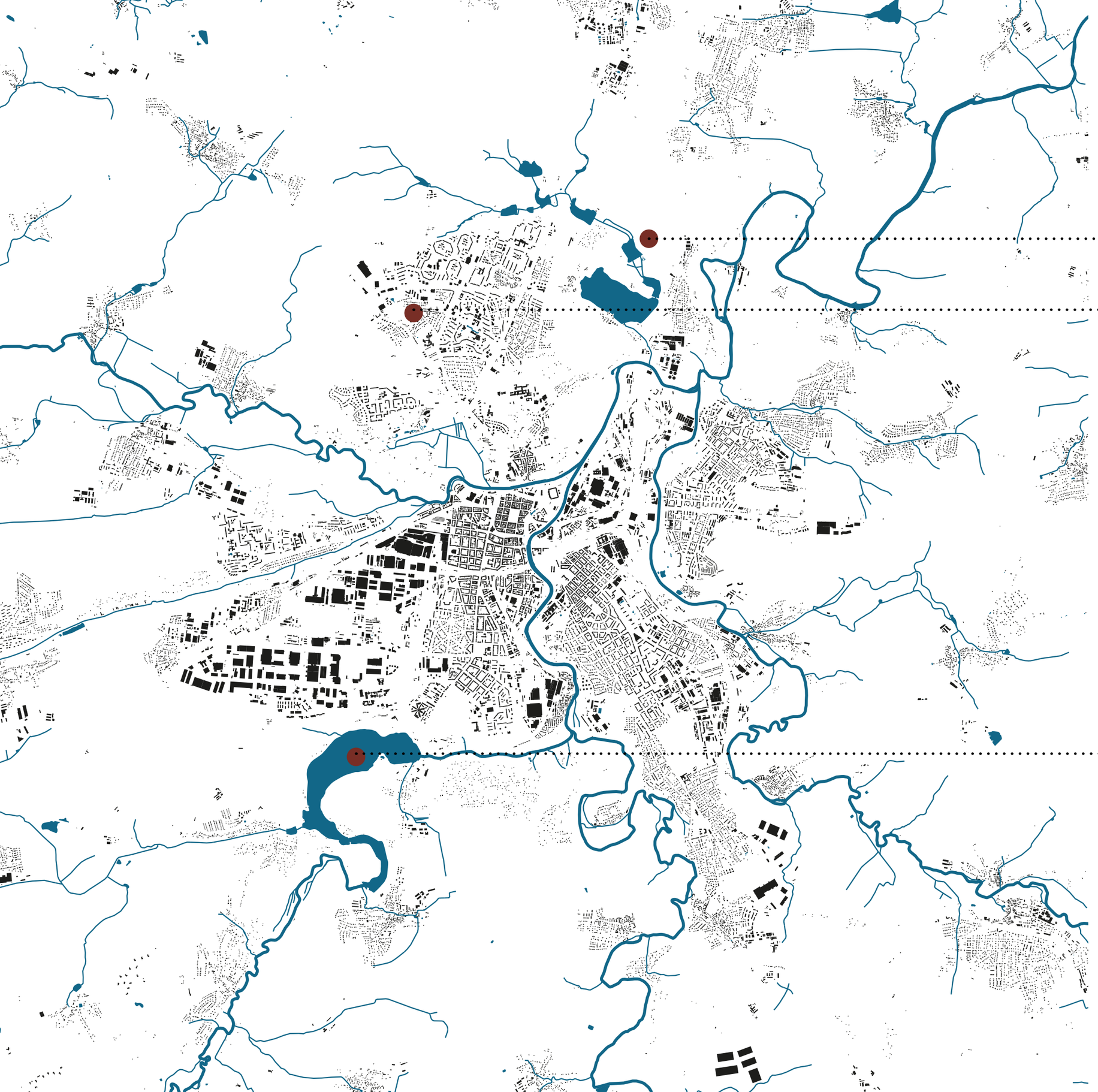
SOUSTAVA BOLEVECKÝCH RYBNÍKŮ
KOŠUTECKÉ JEZÍRKO
ČESKÉ ÚDOLÍ / BORSKÁ PŘEHRADA

PŘED PLZNÍ

Mokřad zdánlivě neobyvatelný a právě možná proto všemi přitahovaný. Mokřadní podmínky zdánlivě nevhodné pro stavbu na druhé straně úrodná a cenná půda s příznivým dosažením pitné vody.

Nejstarší osídlení v oblasti dnešní Plzně představují malá **lovecká sídliště z období pozdního paleolitu** a mezolitu (cca 9000-5000 př. n. l.) v oblasti Roudné a Sence, **zemědělská sídliště v neolitu** (mladší doba kamenná 5500-4000 př. n. l.) v oblasti Křimic, Radčic, Litic, v eneolitu (pozdní době kamenné 4000-2000 př. n. l.) rozvoj dosavadních lokalit, zejména Křimic a rozvoj i do nových oblastí, jako např. Vinice, v mladší fázi pak vznikají i malá opevněná sídliště ve vyvýšených polohách jako Pecihrádek či Starý Plzenec – Hůrka. Pro období starší doby bronzové (2000-1700 př. n. l.) důkazy o osídlení chybí. Avšak již v následujících obdobích střední, mladší a pozdní doby bronzové (1700-750 př. n.l.) je zaznamenán další rozvoj sídelních lokalit Křimice, Vinice, Bručná, **mohylová pohřebiště** Nová Hospoda, Doubravka, Zábělá. Vzniká i opevněná lokalita na ostrožně v Hradišti. V období halštatské kultury starší době železné je kotlina prakticky celá osídlena. Na vyvýšených místech vznikají další **opevněná hradiště jako např. Bukovec**.

V nadcházejícím období keltské kultury zdejší obyvatelé odcházejí a usídlují se zde nově příchozí. Následující doba laténské kultury v mladší době železné (400-1 př. n. l.) nenavazuje kontinuálně na předchozí lokality osídlení a zachovány jsou jen některé zemědělské osady např. Vinice či Roudná. V době římské (1-400) se v oblasti vyskytuje germánské osídlení a to i v oblasti dnešního historického jádra, kde jsou předpokládána možná křížení tehdejších obchodních cest. Pro následující období stěhování národů (400-700) opět neexistují doklady osídlení.

Příchod Slovanů do sledované oblasti lze datovat do 8. století, kdy mimo zemědělských sídel vzniká na ostrožně nad pravým břehem Berounky v Bukovci opevněné hradiště a následně v 8.-9. století celá sídelní struktura. Ta zaniká patrně v souvislosti s mocenskou expanzí ze středních Čech. Kolem poloviny 10. století je doložen přemyslovský vliv v oblasti v souvislosti s řezenskou cestou. Patrně v souvislosti se zánikem bukoveckého hradiště vzniká v 10. století nové opevněné hradiště Hůrka ve Starém Plzenci, později plzeňský hrad, který je zmiňován např. v roce 976 v kronikářské zprávě o vojenském střetu mezi císařem Otou II. a knížetem Boleslavem II. Doloženo je i osídlení v okolí hradu např. v roce **992** při návratu biskupa Vojtěcha do Čech je **zmiňována existence tržiště v této oblasti.** Na hradě Plzeň je, který se stal důležitým článkem hradské soustavy, je poprvé správce označovaný jako prefekt či kastelán doložen roku 1160. V následujícím období dochází k intenzivnímu rozvoji a osídlení celé této aglomerace.

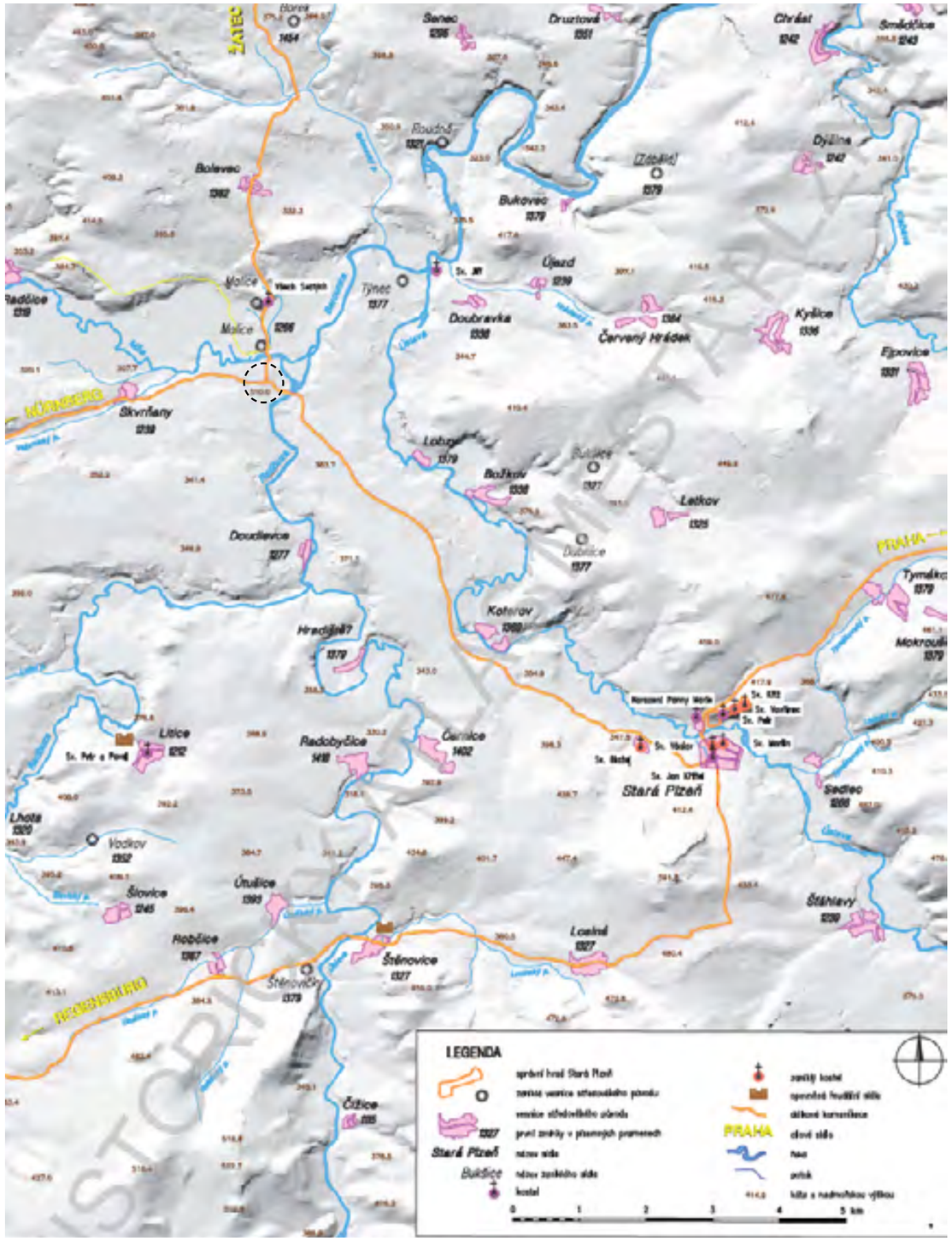

Zdroj: https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2952/plzen/historie/

UDÁLOSTI S VLIVEM NA KRAJINU

976: první zpráva o hradu Plzni (starý Plzenec)
1295: založeno z příkazu krále Václava II. lokátorem Jindřichem město nazvané Nová Plzeň na ploše přibližně 20 ha s půdorysem pravoúhlé sítě 15 ulic a náměstí.

1307: první písemná zmínka o pivovaru v Plzni
1320: Jan Lucemburský listinou z 8. října 1320 stvrdil městu všechna práva, která získalo od Václava II., a nově vyměřil rozlohu města na 178 lánů

1421: Žižka poprvé a neúspěšně obléhal Plzeň
1427: husité obléhali město, dále je obléhali **1431 a 1433–1434**
1434: 19. září: Zikmund Lucemburský v náhradu za škody, způsobené Plzni během husitských válek, vydal pro Plzeň zlatou bulu osvobozující obyvatele města od královské berně, cel a dalších poplatků.

1507: velký požár, při němž shořely dvě třetiny města. Další požáry v letech **1525, 1526, 1601, 1604, 1729, 1792, 1835**

1578: městská rada se usnesla, že žádný nekatolík nesmí být zdejším měšťanem, od té doby byla Plzeň vždy věrným katolickým městem
1599: císař Rudolf II. utekl před morem do Plzně a pobyl tu do roku 1600; **město se stalo dočasně hlavním městem říše**

1618: Plzeň poprvé ve své historii vojensky dobyta – vojsky Arnošta z Mansfeldu
1681: na náměstí vztyčen morový sloup, první veřejný projev baroka ve městě

1786: ve městě bydlelo 5 246 obyvatel
1795: začátek bourání městských hradeb

1859: založena Waldsteinova strojírna, E. Škodou
1861: rozšíření a otevření železničních tratí

1957: začátek výstavby sídlišť (1957 Slovany, 1961 Doubravka, 1966 Bory, 1968 Slovany, 1974 Lochotín, 1989 Vinive)

1480 - pohled na město

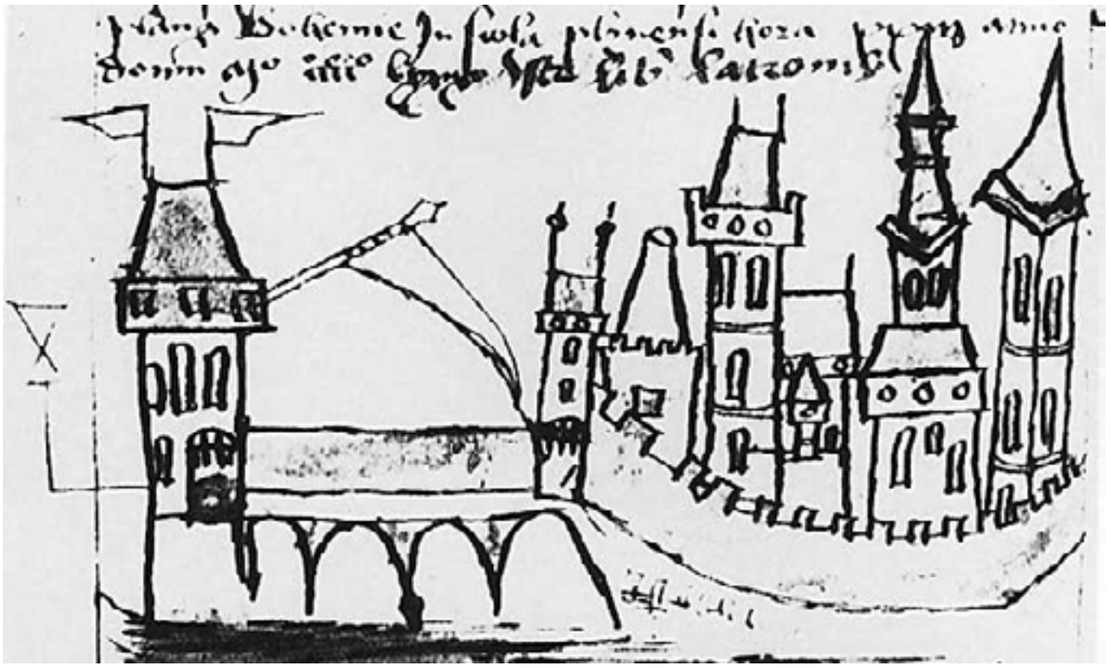

1735 - pohled na město

Zdroj: https://www.plzen.eu/o-meste/historie/po-stopach-historie/

COPA TUTO BYLO

Město Nová Plzeň (současná Plzeň) bylo založeno na příkaz českého krále Václava II. kolem roku 1295 na soutoku řek Radbuzy, Mže, Úhlavy a Úslavy. Od počátku se stalo důležitým obchodním střediskem na významné křižovatce cest do Norimberka a Řezna.

První zmínky o Plzni (dnešním Starém Plzenci) pocházejí **z roku 976**, kdy u tohoto přemyslovského hradiště kníže Boleslav II. porazil vojsko německého krále Oty II. V podhradí postupně vyrostlo městské sídlo s řadou kostelů a živým obchodním ruchem.

Do nynější polohy (v jižním sousedství tehdejší vsi Malice (dnešní Roudná), kde bylo již male zemědělské osídlení) přenesl město pod názvem Nová Plzeň král **Václav II. roku 1295 jako důležitou obchodní křižovatku** západních Čech na cestě z Prahy do Bavorska takzvaná **Zlatá cesta/Norimberská**. Vyřešila se tím dodávka vody, neboť místo leželo na soutoku řek Mže a Radbuzy. Místo bylo vybráno lokátorem Jindřichem, jež zde posléze působil jako rychtář v letech 1296-1298.

Město má pravidelné, šachovnicové založení s téměř čtvercovým Náměstím Republiky uprostřed, jemuž vévodí katedrála sv. Bartoloměje, budovaná od roku 1290. Brzy se Plzeň stala třetím největším a nejdůležitějším městem po Praze a Kutné Hoře.

V druhé polovině **14. století vzniká rovněž zděné opevnění** Plzně kopírující přirozený tvar ostrožny. Opevnění tvořila vlastní 7 metrů vysoká a 2 metry široká hradba s cimbuřím a ochozem a s poměrně velkým počtem hranolových, dovnitř otevřených bašt. Před hlavní hradbou se nacházel až 14 metrů široký parkán zakončený parkánovou hradbou, za níž byl umístěn přibližně 7,5 metrů široký a 1,5 metru hluboký vodní příkop. V závěru 14. století se obranné prvky dále rozšiřují o opevněné předbraní a mimo Malického předměstí jsou plzeňská předměstí chráněna i **vodním příkopem**.

Na samém počátku husitských válek měli kališníci - díky velmi radikálnímu faráři Václavu Korandovi - ve městě velký vliv, ale už roku 1420 musel Koranda s Janem Žižkou odejít na Tábor a Plzeň se stala hlavní baštou katolické strany. Třikrát byla neúspěšně obléhána Prokopem Holým a podílela se na odporu proti Jiříkovi z Poděbrad.

První česká tištěná kniha - Kronika Trojánská - byla roku 1468 vytištěna v Plzni. Na tomto místě fungovala do roku 1533 jediná česká tiskárna. Počátkem 16. století bylo město výrazně poškozeno požáry, zejména roku 1507, kdy shořely dvě třetiny města.

Roku 1618 byla Plzeň poprvé dobyta vojskem českých stavů pod velením knížete Mansfelda.

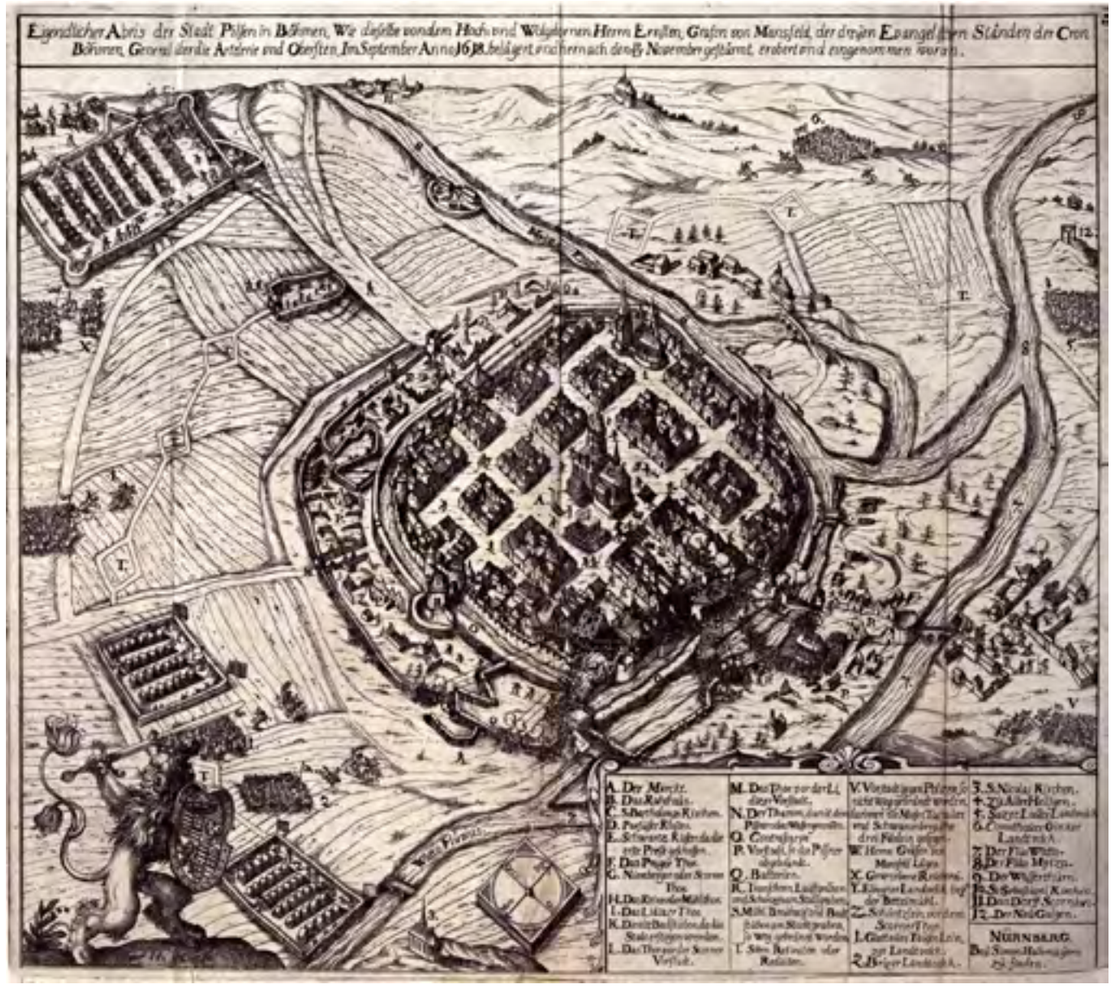

1618 - pohled pro město

Zdroj: https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2952/plzen/historie/

MÜLLEROVO MAPOVÁNÍ

Město bylo založeno na pravidelném obdélníkovém půdorysu 460 x 430 metrů (plocha přibližně 20 ha), s pravoúhlou sítí 15 ulic o jednotné šířce 12 metrů a s plánovaným počtem 290 domů pro přibližně 3000 obyvatel. V centru, vynecháním dvou velkých bloků domů, vzniklo velkorysé náměstí o původních rozměrech 200 x 145 metrů.
Bezprostředně po založení města se vně založeného města začínají rozvíjet i předměstí. Nejvýznamnější patrně bylo Pražské předměstí. Významné bylo rovněž Skvrňanské předměstí na západní straně města, které se postupně spojilo s předměstím při jižní straně města. Jediné předměstí, které mělo vazbu na původní osídlení před založením města, bylo na severu předměstí Malické. Postupem času se z lokality blíže kostelu Všech Svatých přesunulo blíže k přechodu přes řeku Mži.
Roku 1460 zakupuje Plzeň ves Bolevec což je první krok k založení plzeňského rybníkářství, kdy již roku 1500 je kolem Plzně v majetku města 18 rybníků a toto číslo nebylo konečné.

1. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ

Období 18. století v plzeňské architektuře je spojeno s rozvojem baroka a zejména pak s působením Jakuba Augustona mladšího. V této době vznikají významné plzeňské stavby, jako klášter dominikánek s kostelem sv. Anny, budova arciděkanství, dně nové kašny či morový sloup na náměstí. Hřbitov při kostele sv. Bartoloměje je obehnán zdí barokní brannou a dvěma kostnicemi. Na východním předměstí vzniká kaple U Ježíška. Obecně jsou plzeňská předměstí v tomto období ve znamení buď hospodářských objektů, polí, nebo zahrad či sadů, kam jsou často umisťovány různé letohrádky.
Konec 18. a zejména pak 19. století byl ve znamení rozvoje průmyslu. Mezi první rozvíjející se odvětví patřila výroba sukna, koželužství, keramická výroba a pak dnes již proslulý Měšťanský pivovar a potravinářská výroba obecně. V blízkém okolí pak probíhal rozvoj hutní a železářský, a potom rovněž i chemický. Významný podíl na rozvoji mají papírny, továrny na spotřební zboží a rovněž i strojírenská výroba, kde mezi nejvýznamnější patří pobočka strojírny v Sedlci, jež se stane základem pro vznik plzeňských Škodových závodů.

2. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ

Díky omezeným dispozicím centra se stavebně rozvíjejí předměstí, nejprve Saské (dříve Malické), potom Říšské (dříve Skvrňanské a Litické) i Pražské. V rámci reforem došlo například ke zrušení hřbitovů uvnitř města, zanikají některé konventy (dominikáni i dominikánky), ba i kaple či kostely (sv. Máří Magdalény, sv. Rocha či kaple sv. Fabiána, Šebestiána a Anny). V souvislosti s tím zaniká i opevnění města, bastiony i všechny brány. Na uprázdněných parcelách vznikají nové, především klasicistní domy. Oprav a úprav v podobě zpevnění se dočkaly i dopravní komunikace, započato bylo i s výstavbou kanalizační či úpravou a rozšířením vodovodní sítě. Do tohoto období se datuje i krátká epizoda plzeňského lázeňství v okolí dnešního Lochotínského parku. Svého rozvoje doznává i plzeňské školství, kultura, finančnictví či železniční doprava. Přelom 19. a 20. století je pak v architektuře ve znamení secese.

3. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ

1998

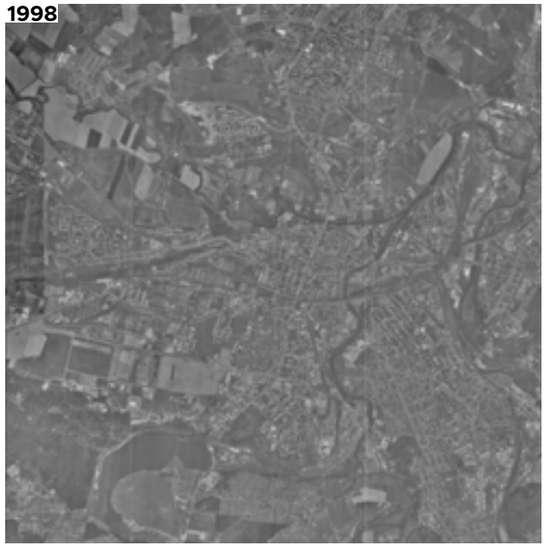

CÍSAŘSKÉ OTISKY

2005

1947

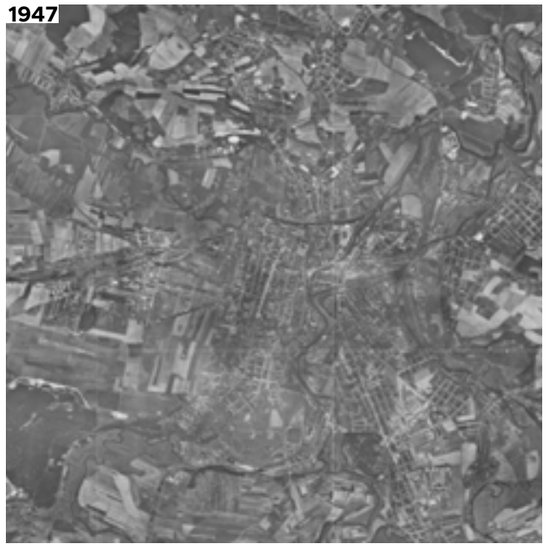

2019

19. - 20. století

V 19. století nechal purkmistr **Martin Kopecký** (1828-1850) zbourat hradby a na jejich místě vybudovat kolem starého města sady. Pod dohledem purkmistra také vznikly městské lázně, pivovar. Na náměstí byly rozestavěny 4 kašny do rohů náměstí, které byly posléze nahrazeny.

Roku **1839** bylo rozhodnuto o založení **Měšťanského pivovaru** (později Prazdroj) a 5. října 1842 v něm bavorský sládek Josef Groll uvařil první várku piva. V roce **1859 Emil Škoda převzal Škodovy závody** a **František Křižík** zavedl svůj vynález **obloukovou lampu** jako pouliční osvětlení. V roce 1869 byl založen První plzeňský akciový pivovar v Plzni (PAP, pivo Gambrinus). Na konci **19. století** se Plzeň stala kolébkou **české secese**.

Od počátku 20. století je Plzeň druhým největším městem v Čechách a čtvrtým v České republice.

Za druhé světové války byly plzeňské Škodovy závody významnou zbrojovkou zásobující německé armády. I přesto Plzeň kupodivu delší dobu unikala bombardování, k prvnímu velkému náletu došlo až 20. prosince **1944, při kterém byl ovšem nejvíce zdemolován pivovarský komplex**, zejména Prazdroj (18 mrtvých). Škodovy závody byly bombardováním významně poškozeny teprve na samém sklonku války, vojensky zbytečným náletem 25. dubna 1945.

Plzeň a západní Čechy byly osvobozeny americkými jednotkami vedenými generálem Pattonem 6. května 1945. Podle americko-sovětské dohody Patton už nesměl pokračovat dále. Slavný je jeho výrok, že když už, tak to Američané mají vzít až do Moskvy. Dnes na osvobození Plzně upomíná Patton Memorial Pilsen - Památník americké armády 1945 řešený jako stálé muzeum.

Plzeň se také zapsala do historie bojů proti komunistické totalitě. 1. června 1953 došlo v Plzni k prvnímu (neutajitelnému) protirežimnímu masovému vystoupení v celém sovětském bloku (tzv. východoněmecké červnové povstání vypuklo až o dva týdny později 17. června 1953).

1814 jižní panorama města

Pohled na město

Zdroj: https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2952/plzen/historie/

VÝVOJ

- 18. století
- 1.polovina 19.století
- 2.polovina 19.století
- počátek 20.století
- 1939 - 1968
- 1968 - 80
- 80. léta 20.století - současnost

PŮDORYS MĚSTA

Městské jádro dle analýz se základem v roce 1295 se rozléhá na obdélníkovém půdorysu. Délka samotné základny je dlouhá 142,2 m. Obvod ohrazení činí 1 708,50 m. Plocha při rozdělení plochy na trojúhelníky činní 180 638 m2.

Základna je měřena na místě, které mohlo být jednou stranou tržiště. Tržiště ve tvaru rovnoběžníku jsou výjimečná. Další byla zaznamenána v Rakousku, včetně města Leoben založeného Přemyslem Otakarem II.

Způsob, jakým je vytyčeno ohrazení města, je zcela unikátní. Pomocí triangulace vějířovou formou byla uvnitř plochy města vepsána síť 1 rovnoběžníku, 4 obdélníků, z nichž dva jsou stejné, a 7 trojúhelníků, z nichž 5 je pravoúhlých.

Přímé linie západního a jižního hrazení dobře korelují s modelem, zatímco východní a severní strany se zcela odklánějí a sledují říční břehy.

Triangulační síť Plzně je nejlepším příkladem vysoké úrovně středověkých měřických znalostí. Přesnost souladu mezi polohou ohrazení a modelem triangulace je velmi vysoká. Přesná poloha ohrazení v severovýchodním rohu není známa.

V další fázi triangulace jsou prodlouženy hrany středového rovnoběžníku, který se od kolmice odklání o 1 úhlovou jednotku.

Plzeň je jediným příkladem nepravoúhlého kříže v České republice, který byl studován. Podobně bylo rozvrženo město Ruetz v Rakousku. Oproti jiným městům v tomto režimu není strana tržiště odchýlena, nýbrž je jižní strana ze své původní polohy paralelně posunuta.

Plzeň je jistě jedním z nejoriginálnějších měst. Není to jen kvůli jeho schématu ve tvaru rovnoběžníku, ale i z důvodu jednoduchého a efektivního způsobu vytyčení ohrazení a velmi logické triangulační sítě. Plzeň je také příkladem velmi pravidelného uspořádání ulic a tržiště. Odchylky od původního rozvržení jsou malé a nikdy nepřekračují 1/4 nebo 1/2 jednotky úhlu.
Okružní ulice jsou stejně široké. Úhel záměr použitých k vytyčení počátečních bodů vymezených radiálních ulic je zvolen tak, aby měly všechny radiální ulice téměř stejnou šířku.

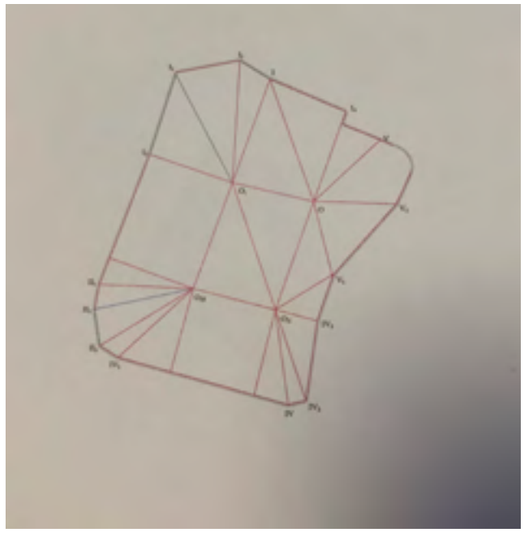

ZDROJ: Skrytý řád a vnitřní podstata jedinečnosti historických měst České Republiky - prof. Jehlík

ZÁSTAVBA ROKU 1839

ZDROJ: Skrytý řád a vnitřní podstata jedinečnosti historických měst České Republiky

ZÁSTAVBA ROKU 2019

ZDROJ: Skrytý řád a vnitřní podstata jedinečnosti historických měst České Republiky

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ 1839

ZDROJ: Skrytý řád a vnitřní podstata jedinečnosti historických měst České Republiky

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ 2019

ZDROJ: Skrytý řád a vnitřní podstata jedinečnosti historických měst České Republiky

LAND-COVER

Přestože půdní pokryv Plzeňské kotliny není z hlediska zemědělského využití zcela optimální, jedná se o zemědělsky nejpříhodnější část kraje. Již v neolitu zde zemědělci zahájili intenzivní zemědělství na úrodných terasách nad řekou Mží.

Plzeňský kraj je nejvíce zalesněný kraj v celé ČR, tento fakt je dán velkým množstvím přírodních rezervacích, které byly dlouho opuštěny člověkem a jeho zásahem nebo právě naopak bylo z velké části zalesňováno za účelem těžby dřeva.

Do plzeňského kraje spadá Přírodní park Šumava nebo bývalá vojenská oblast Brdy. Bohužel velký podíl lesů neznamená jejich kvalitu či kvalitní prostředí.

V plzeňské kotlině není nejvhodnější půda pro zemědělství a i přes to je tu ve velkém rozvoji. Nejhojněji se na území Plzně pěstuje řepka, kukuřice a ječmen. Jako velký problém se zde ukazuje pěstování monokultur a neobměňování plodin na jedné ploše, kdy v návaznosti na to je půda více náchylná k erozím a ke ztrátě živin z půdy.

Erozní ohrožení půd je z důvodu výskytu velkého množství vodních toků poměrně vysoké a to především na východním exponovaném svahu. Větrná eroze není tolik očekávána právě díky morfologii celého území, které není příliš prudce svažité nebo vystaveno extrémním povětrnostním podmínkám.

Veliké monokulturní zemědělské plochy jsou jedním z ekonomických výdělků pro město, ale velký podíl monokultur ubírá na biodiverzitě, rozmanitosti a taktéž jsou překážkou při volném pohybu krajinou.

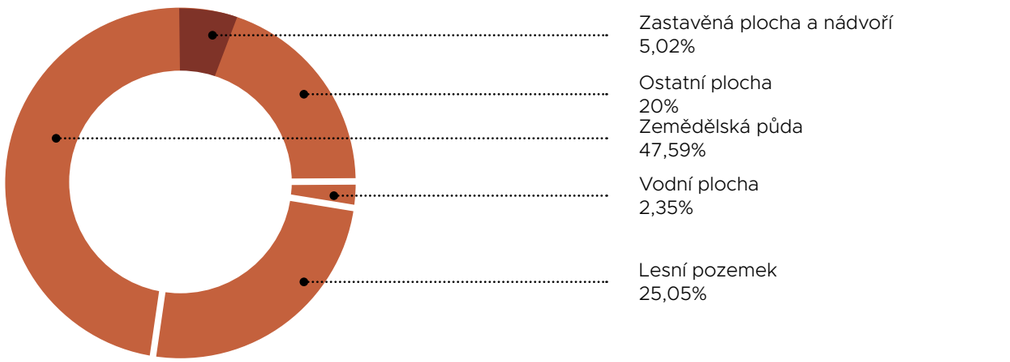

Vodní plochy
Plochy těžby
Zemědělské plochy
Plochy lesa a větší plochy stromů

VYUŽITÍ KRAJINY

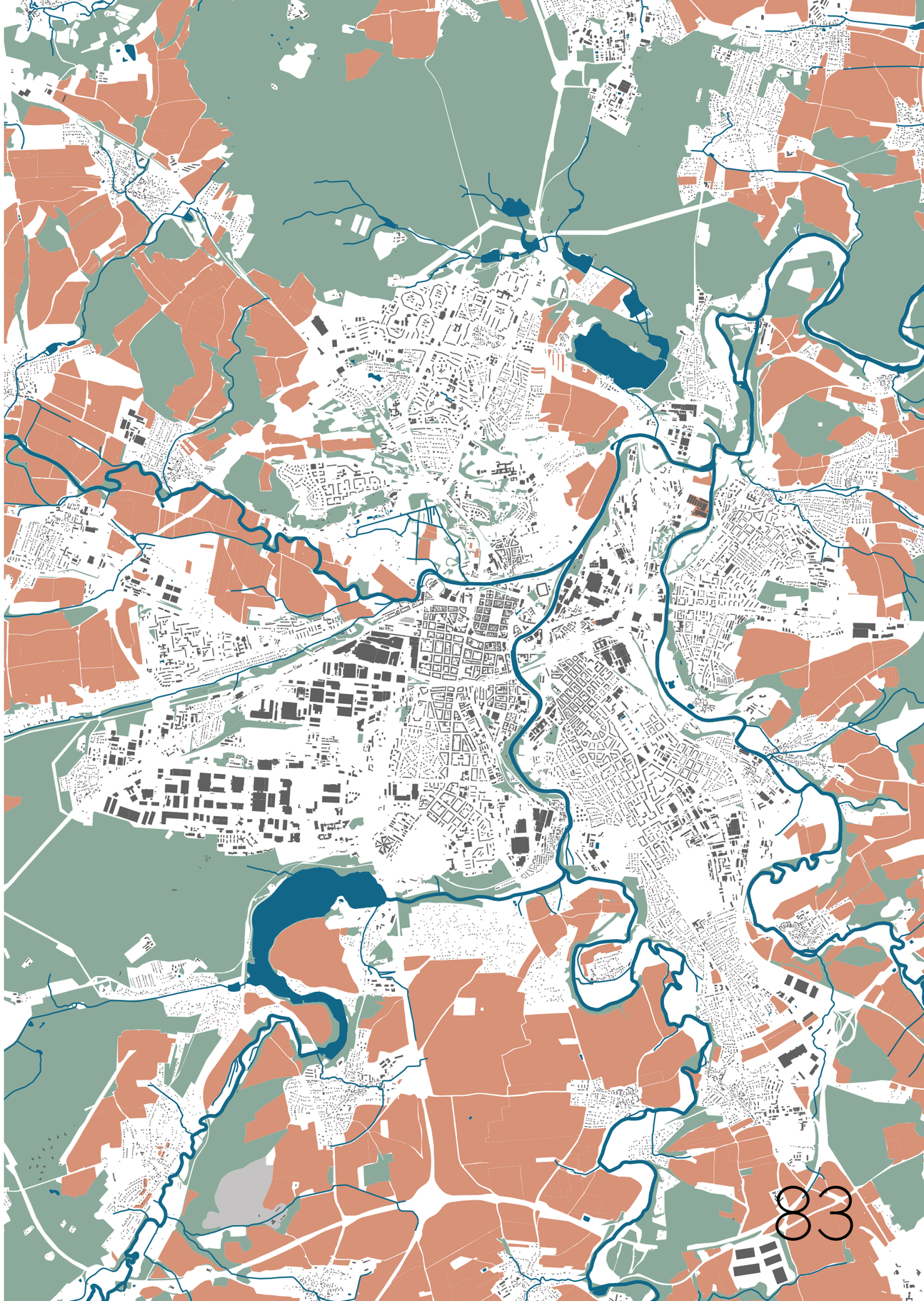

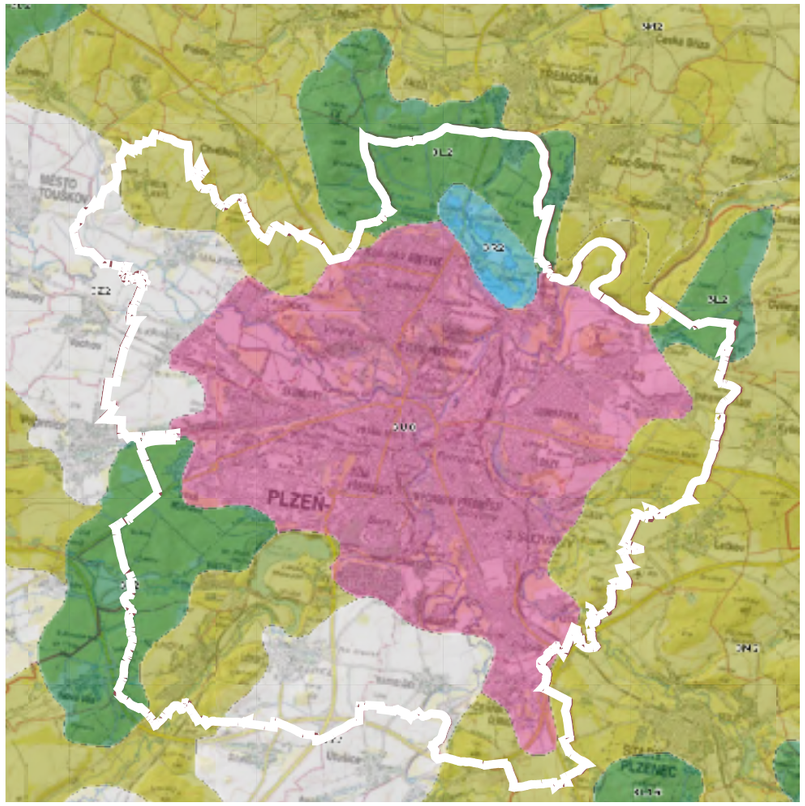

VYUŽITÍ ÚZEMÍ

- Městská zástavba
- Lesní krajina
- Lesozemědělská krajina
- Zemědělská krajina
- Rybniční krajina

ZEMĚDĚLSKÉ PLODINY

- Kukuřice
- Ječmen
- Řepka
- Srha
- Ozdobnice
- Ovsík
- Pšenice
- Oves
- Ostatní plochy

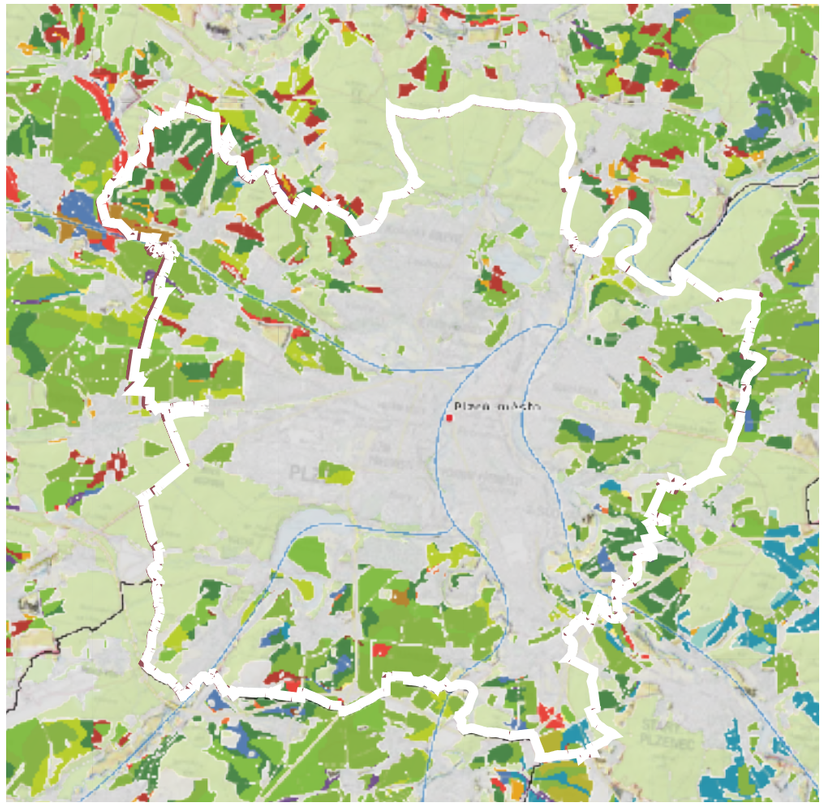

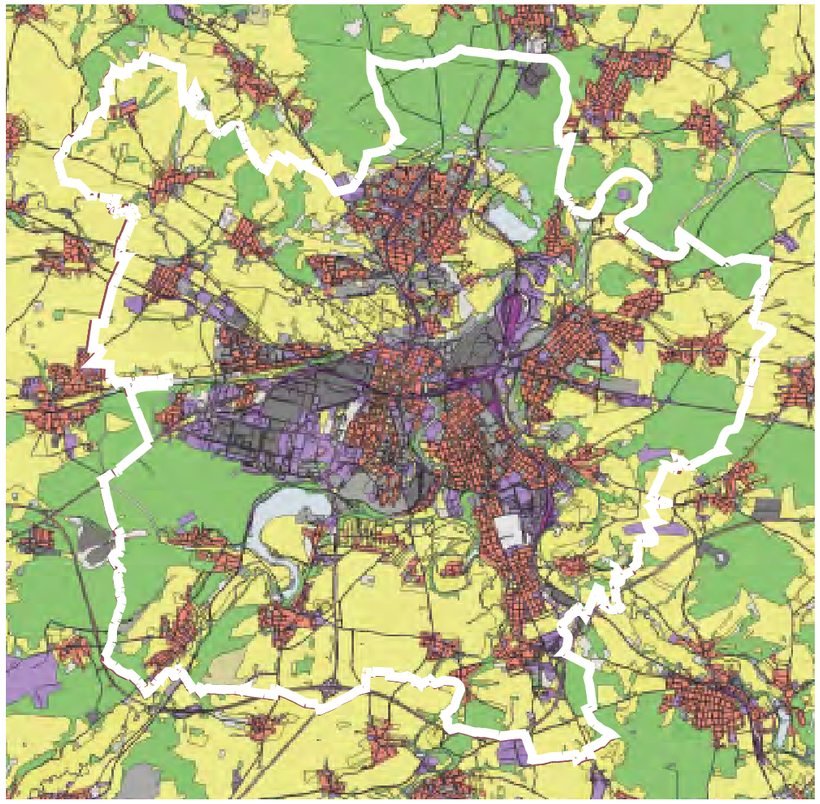

VYUŽITÍ ÚZEMÍ

- Lesy
- Průmyslové a další zóny
- Zástavba
- Louky
- Orná půda
- Přírodní plochy
- Areál účelové zástavby

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Plzeň je významnou dopravní křižovatkou. Jako vyspělé město je taktéž vybaveno podrobnou technickou infrastrukturou. Modrozelená infrastruktura je propojena především za pomocí řek a jejím okolí, struktura zeleně a zelených pásů je naopak potlačena na úkor dopravy.

V oblasti silniční dopravy je nejvýznamnější dálnice D5 (E50), která těsně míjí Plzeň jižním obchvatem v západovýchodním směru. Dále Plzeň protíná v severojižním směru komunikace silnice I. třídy číslo 20 (E49) směřující na jihu do Českých Budějovic a na severu do Karlových Varů. Ve stejném severojižním směru protíná Plzeň i silnice I. třídy číslo 27 směřující na jih jako E53 do Klatov a Železné Rudy, severním směrem pak do Mostu. Poslední významnou silnicí je silnice I. třídy číslo 26, směřující jihozápadním směrem do Domažlic a směrem východním jako přivaděč k dálnici D5 do Ejpovic. Silnice číslo 26 v obou částech a silnice číslo 20 a 27 v jižní části spojují Plzeň s dálnicí D5.

Rovněž v rámci železniční dopravy je Plzeň významným uzlem, ve kterém se protíná hned několik tratí. Především Plzní prochází 3. tranzitní koridor ve směru Praha – Plzeň – Cheb (trať 170 dle knižního jízdního řádu), jižním směrem pak tratě 180 Plzeň – Domažlice – Furt im Wald, 183 Plzeň – Klatovy – Železná Ruda a 190 Plzeň – České Budějovice. Na sever pak vede trať 160 Plzeň – Žatec.

V těsném okolí Plzně se nacházejí dvě letiště. První je neveřejné mezinárodní letiště Plzeň – Líně (LKLN) s betonovou dráhou, kde sídlí i letecká záchranná služba. Druhým je letiště Plzeň-Letkov (LKPL) s travnatou přistávací plochou. Ačkoliv obě letiště nesou v názvu Plzeň, nachází se až za hranicí Plzně. Přímo v Plzni bývalo vojenské letiště na Borech (LKPB), které však již bylo zrušeno.

Ačkoliv je Plzeň městem pěti řek, žádná z nich není splavná pro lodní dopravu, proto zde není žádný přístav. V minulosti se však uvažovalo o splavnosti Berounky a zřízení nákladného přístavu pro potřeby plzeňské Škodovky.

DOPRAVNÍ PROVÁZANOST MĚSTA

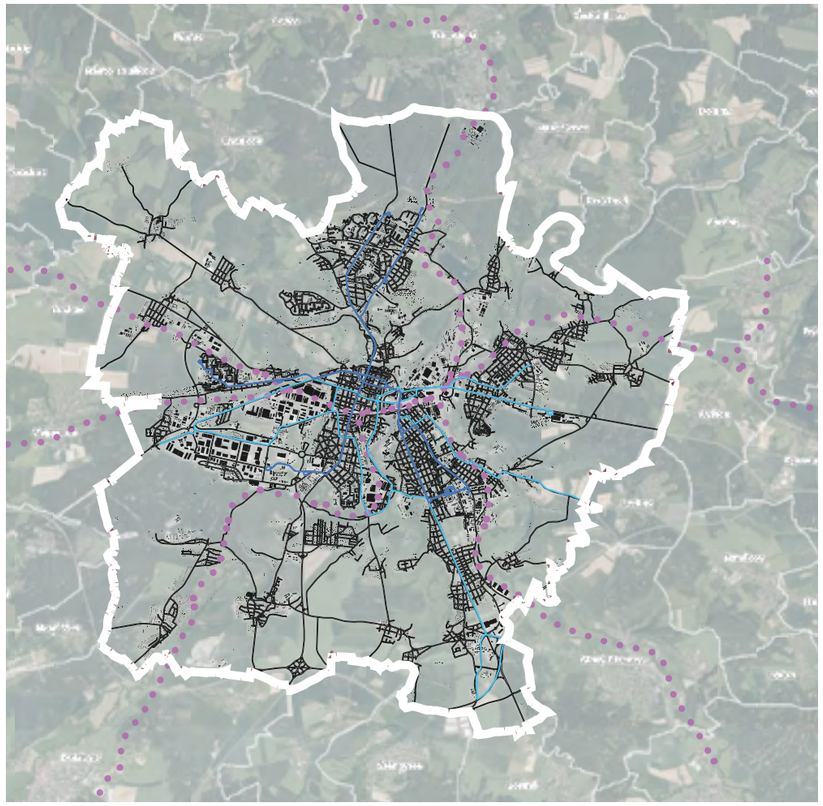

MHD A ŽELEZNICE

- Železniční trať
- Tramvajová trať
- Trolejbusová trať

ZDROJ: https://www.rsd.cz/wps/portal/web/mapa-projektu

ODVODNĚNÍ PLOCH

- Přírodní
- Dešťová kanalizace
- Jednotná a splašková kanalizace
- Zástavba bez informace o kanalizaci
- Městská zástavba

ZDROJ: ÚP města Plzně

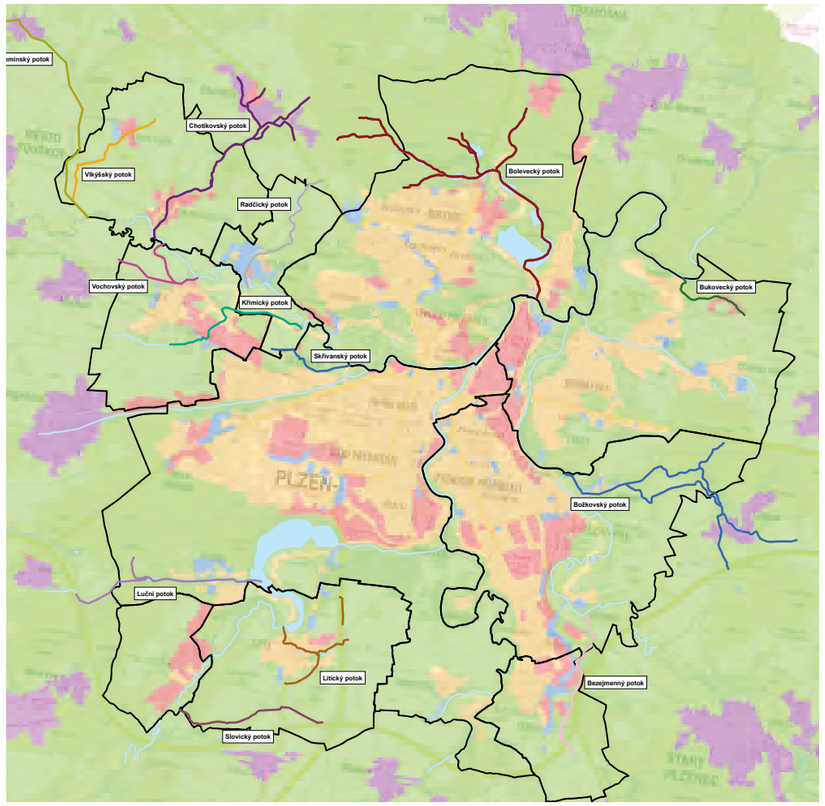

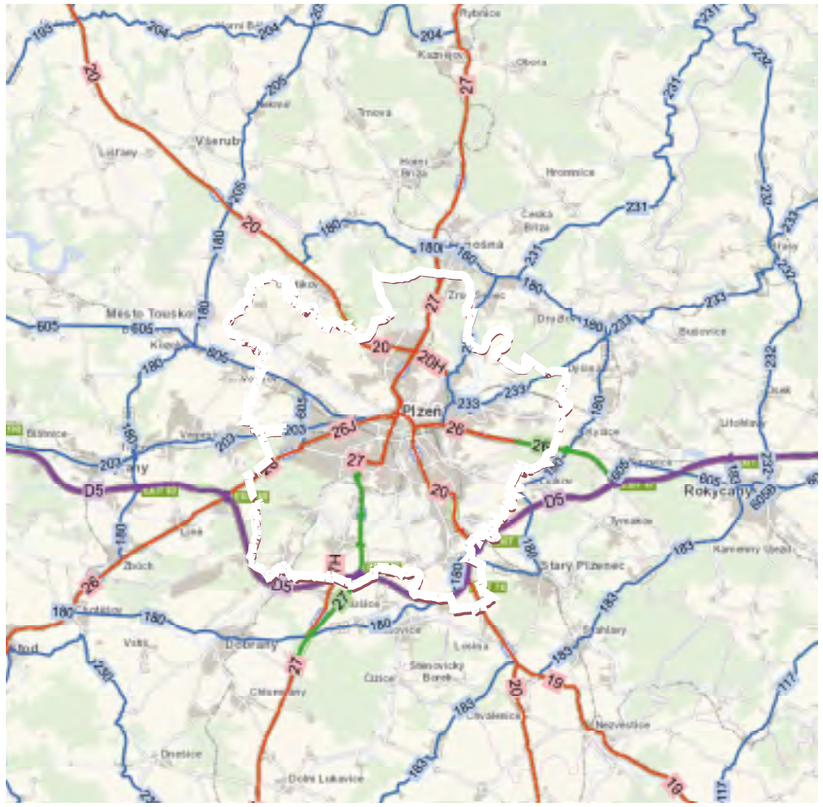

DOPRAVNÁ INFRASTRUKTURA

- Dálnice
- Rychlostní silnice
- Silnice 1. třídy
- Silnice 2. třídy

ZDROJ: https://www.rsd.cz/wps/portal/web/mapa-projektu

ELEKŘINA, PLYNOVOD, TEPLOVOD

- Elektrická energie
- Plynovod
- Teplo

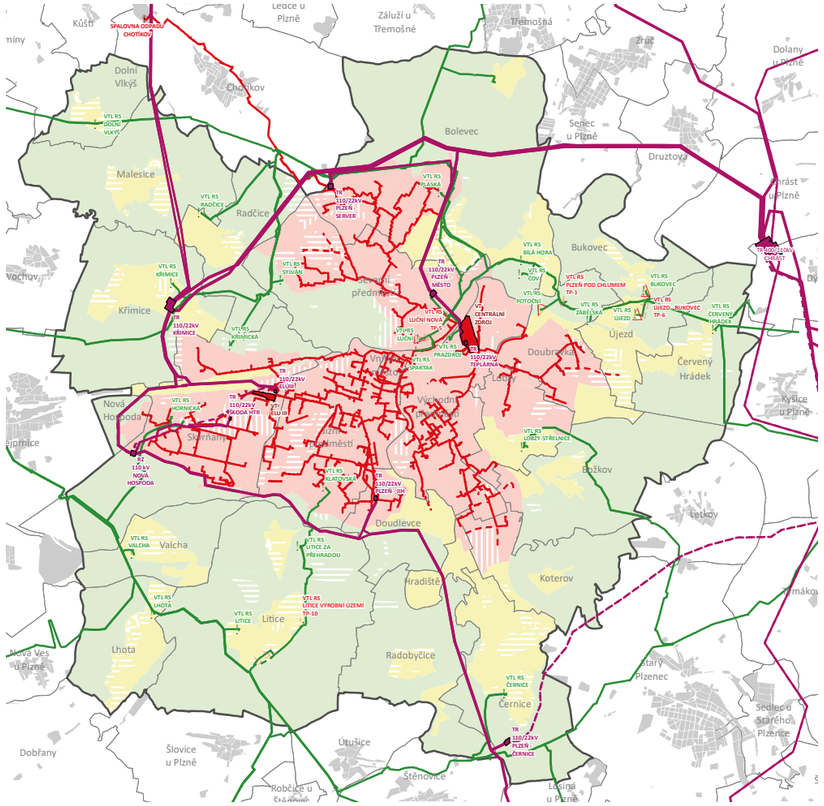

ZDROJ: ÚP města Plzně

VODOVOD

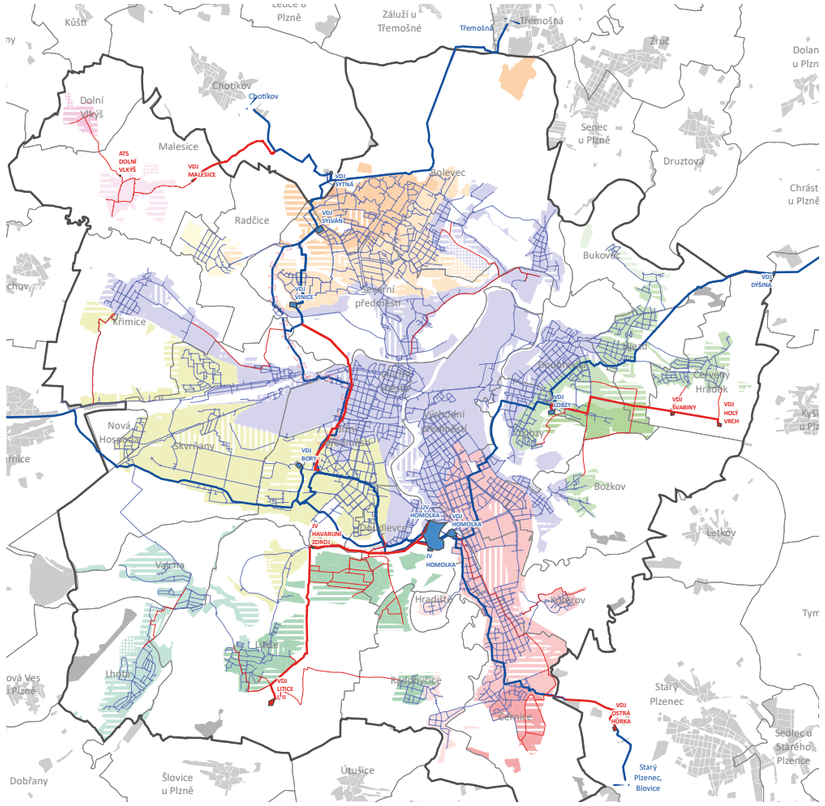

ZDROJ: ÚP města Plzně

KANALIZACE

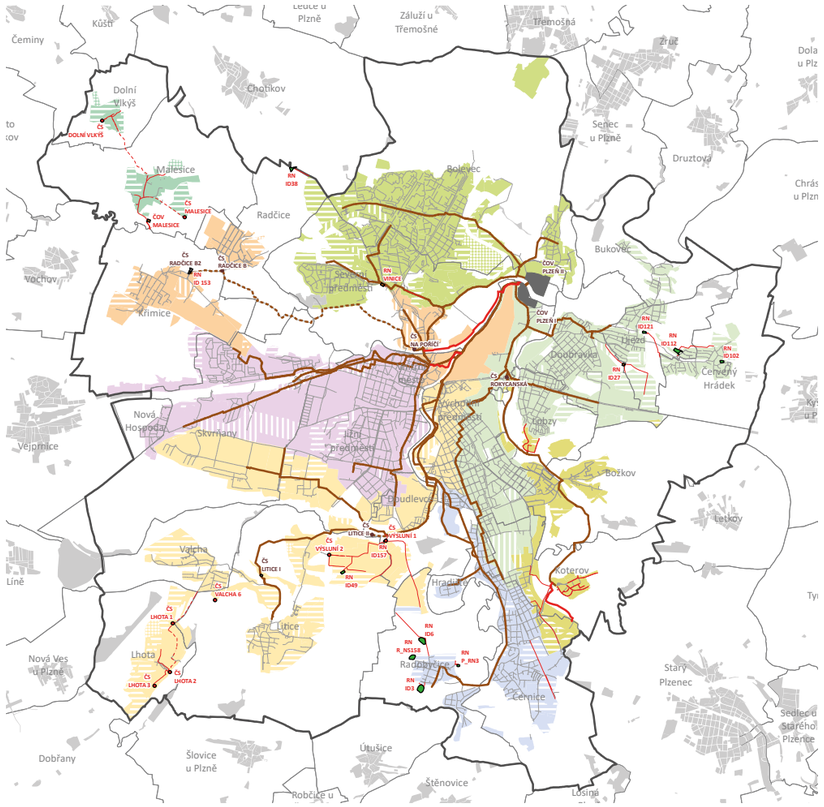

ZDROJ: ÚP města Plzně

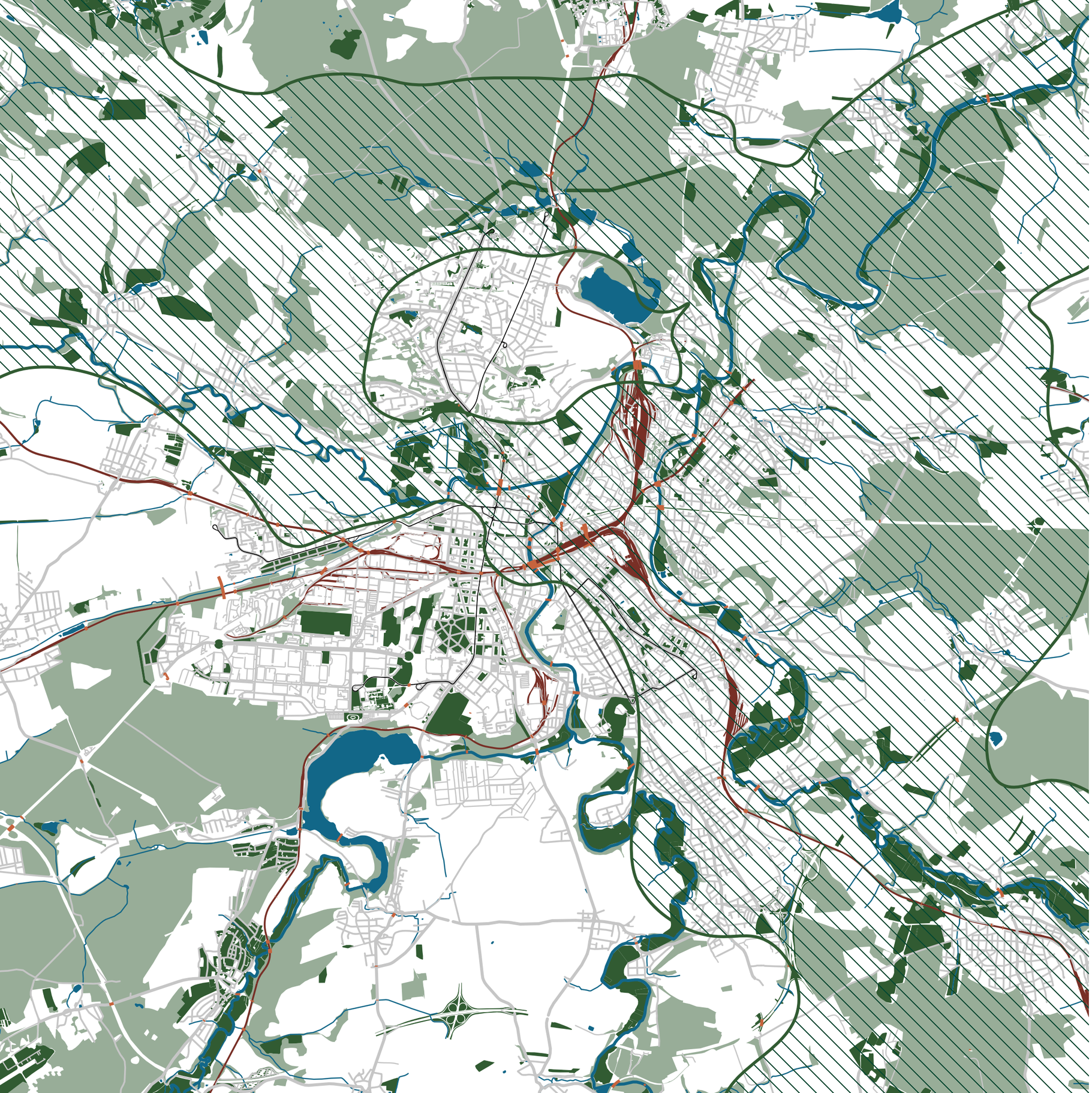

INFRA-STRUKTURY

PŘÍRODNÍ

- Lesy a stromový porost
- Zeleň
- Voda a vodní toky
- Plocha ÚSES

DOPRAVNÍ

- Železnice
- Mosty a nadjezdy
- Silnice
- Tramvajová trať

Většinou částí města prochází nadregionální úses. Celková provázanost zelené infrastruktury je nedostatečná. S tím spojená údržba je viditelně odstupňovaná od centra, kdy v centru a turistických oblastech je nejpatrnější a se vzdáleností se viditelně projevuje zanedbání. Tento fakt zároveň podporuje možnosti vidění "divoké" přírody v dosahu od samého centra.

Velký podíl kvalitní zeleně je zároveň spojen s modrou infrastrukturou, tedy řekami.

Propojení mezi přírodní a technickou/dopravní infrastrukturou není vždy vhodně řešeno. Na mnohých místech dochází ke zmnožení mostů na krátkém úseku, tím dochází k vytváření vnitřních periferií a neobyvatelných prostor pod mostem.

Technická infrastruktura jako plynovod a elektrovod, je na spoustě místech veden nadzemně, což je doprovázeno nepříjemným efektem a kazí tak celkový malebný dojem podél řeky a v zeleni.

ČLOVĚK V KRAJINĚ

Velikost a rozsah regionu se v průběhu věků mnohokrát proměňovaly. O prvních proměnách vypovídá mapování pravěkého osídlení, poslední z nich spadají do doby nedávné. Proměnami v průběhu staletí procházely rovněž dálkové komunikace procházející regionem.

Konkrétní vedení tras krajinou a intenzitou dopravy na jednotlivých tazích závisely na geopolitickém vývoji v širším česko-bavorském prostoru. Nejvýraznějším přírodním faktorem, který v pravěku, středověku a raném novověku ovlivňoval vedení tras, byly vodní toky, v členité krajině západních Čech byl počet míst s vhodnými podmínkami pro přechod větších řek omezený.

V současné době se v celkové struktuře města nacházejí velké plochy průmyslových a zemědělských areálů, které zabraňují a přerušují celkovou prostupnost města i jeho okolí.

Historický vývoj celého města ovlivnilo i samotný pohyb po něm růst silnic a automobilové dopravy, která je zde předkládána jako primární prostředek vytvořily místa ve městě, která jsou pro chodce nebezpečná.

Jako velký problém se zdá nedostatečná propojenost cyklistických tras a to především tras vedoucí přes historické jádro.

TURISTICKÉ A CYKLISTICKÉ NAPOJENÍ MĚSTA

MÜLLEROVO MAPOVÁNÍ

Z mapy mullerova mapování je čitelná důležitost hlavních cest, které udávají celkovou strukturu města. Důležité obchodní cesty jsou vedeny a přizpůsobeny terénu tak, aby byly co nejpohodlnější. Překonávání řek tedy nacházíme v místech sníženin.

1. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ

1. vojenské mapování podporuje důležitost hlavních cest, které jsou čitelně lemovány stromořadím. Cesty se sbíhají k městu jako k magnetu ruchu a obchodu.

2. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ

2. vojenské mapování ukazuje obtížnost terénu a je zde čitelné těžké překonávání překážek, se kterýma se město vypořádává do teď. V celém městě chybí okružní cesty. Všechny jsou paprsčitě dostředivé s různou důležitostí, ale propojek mezi nimi je poskromnu.

BARIÉRY PROSTUPNOSTI

- zemědělské plochy , bez možnosti prostupu
- infrastruktura, pro prostupnost nepříjemné
- průmyslové a chatové oblasti, často bez možnosti průchodu, uzavřené soukromé areály
- řeky a vodní plochy, bariéry se kterými se ne vždy šťastně potýkáme

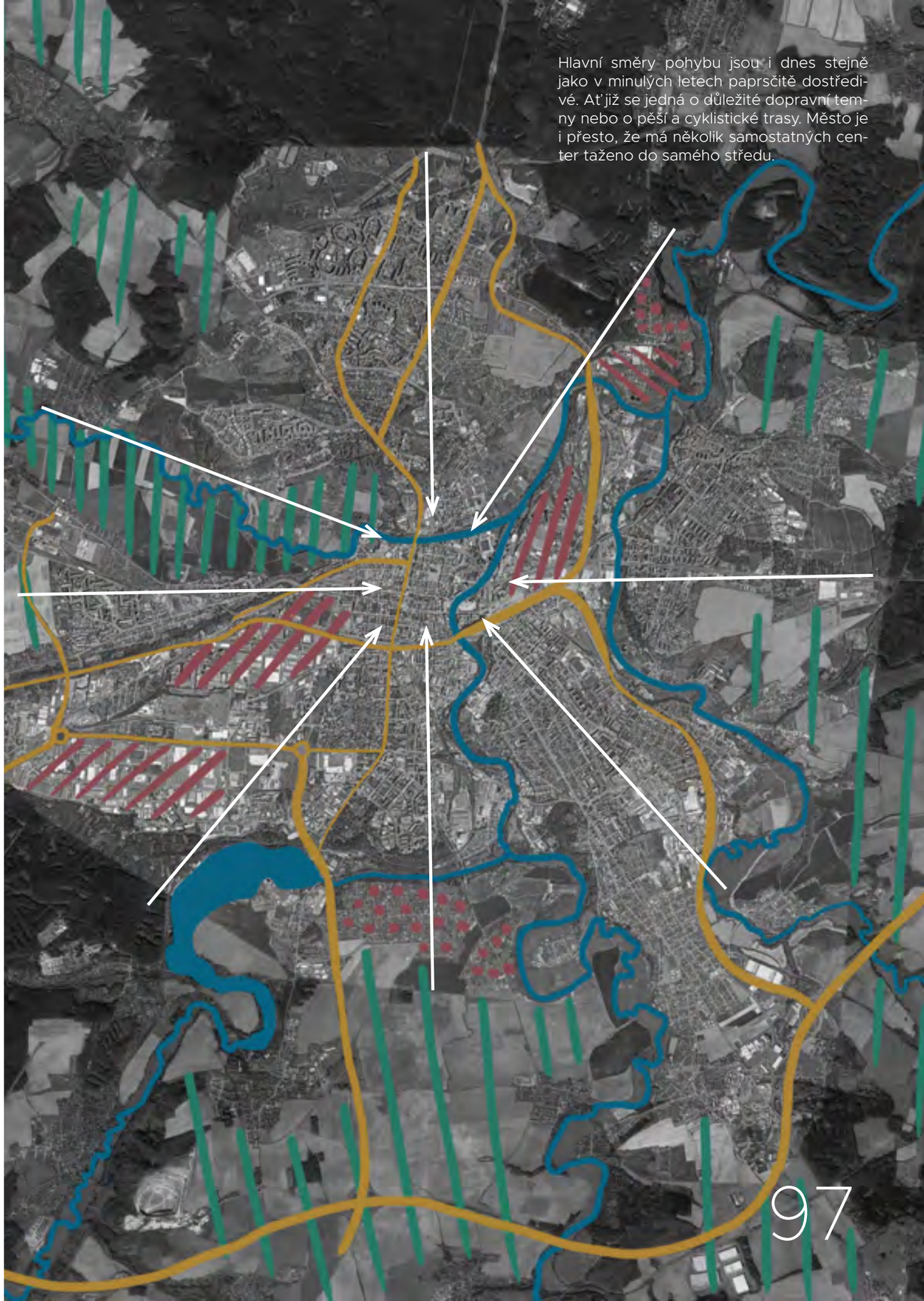

Hlavní směry pohybu jsou i dnes stejně jako v minulých letech paprsčitě dostředivé. Ať již se jedná o důležité dopravní tepny nebo o pěší a cyklistické trasy. Město je i přesto, že má několik samostatných center taženo do samého středu.

POHLED A VÝHLED

Zdroj: https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2952/plzen/historie/

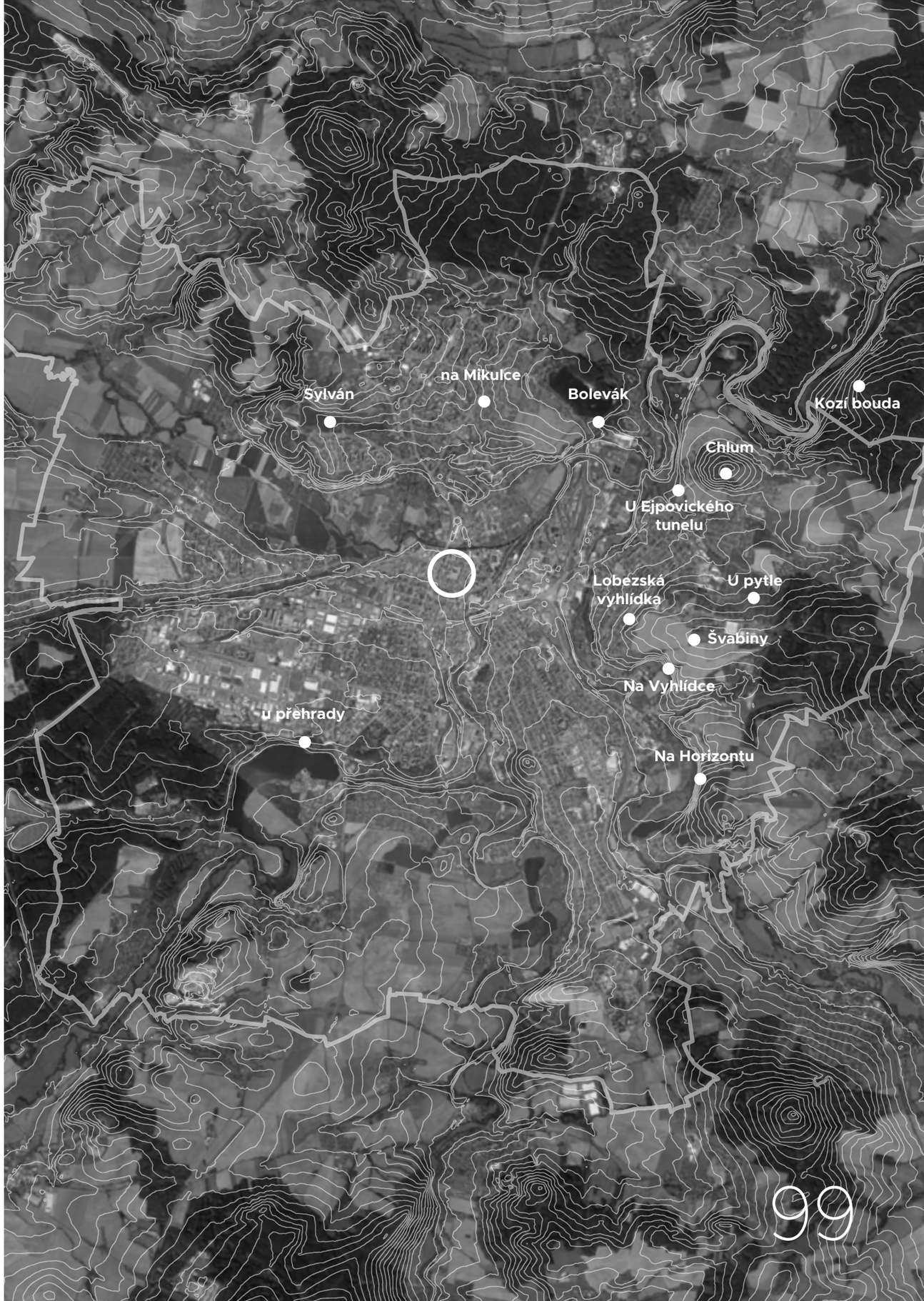

Sylván

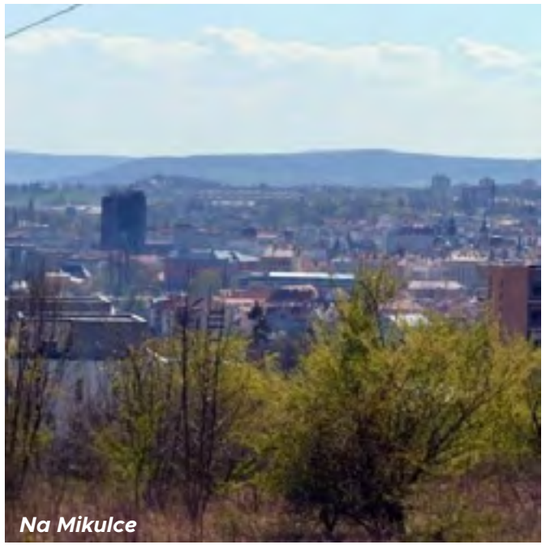
Na Mikulce

Bolevák

Chlum

Kozí bouda

Ejpovický tunel

Lobezká vyhlídka

Švabiny

U pytle

Na vyhlídce

U přehrady

Na horizontu

SÍDELNÍ STRUKTURY

Charakter centra města stojí na středověkém jádru a silných liniových prvcích začátku 20. století. Zástavba okolo centra vytváří samostatné ostrovy, které fungují samostatně. mají svá vlastní centra i zázemí ke kterým se vztahují. Předměstí jsou spojena typologickým systémem velkolepých půdorysů.

Centrum
Středověké jádro je datově nejstarší částí Plzně se silným charakterem, na kterém město stojí a dostředně k němu směřují silné liniové prvky začátku 20. století. Plzeň je čistě monocentrická a i přes výrazné a rozmanité charaktery okolních čtvrtí je energie každé z nich soustředěna na liniová centra spojení s jádrem ve formě městských tříd, kam se soustřeďuje dění a vybavenost čtvrtí.

Bory
Je čtvrtí, která se napojuje na centrum klasickým blokovým systémem zástavby koncentrované kolem silné městské třídy Klatovské. Čerpá ze svého intenzivního semknutí s centrem v největší šíři ze všech čtvrtí a absencí liniových bariér v tomto spojení. Bloková struktura přechází dále od centra do modernistického sídliště ze 60.let 19.století a do vilové čtvrti charakteru zahradního města. Tato čtvrť přechází do krajiny největším městským parkem – Borským parkem, který navazuje na významnou rekreační oblast České údolí.

Borská pole
Již název napovídá charakter, který tato čtvrť má. Jedná se o velkoryse založenou "ne-městskou" strukturou, která s významnou a intenzivní pauzou přechází z vilové struktury čtvrtě Bor. Historicky bylo počítáno s rozšiřování areálu Škoda tímto směrem, který se však nerealizoval a prostor dostaly jiné továrny a průmyslové areály.

Skvrňany
Nevýrazná městský třída Skvrňanská spojuje centrum s komorními a nevýraznými Skvrňanami, které jsou jako jediné v údolí řeky Mže. Hustá výstavba rodinných domů v neurčitém vymezení vůči modernistické zástavbě směrem k řece přináší zmatení a neuchopitelnost této čtvrtě.

Slovany
Slovany jsou druhou nejstarší částí města (výstavba 1920 1970). Svědčí o tom o věkově složení obyvatel, které se řadí po Doubravce k druhým nejstarším. Jasná bloková struktura ve slabé návaznosti na centrum významně přerušené bariérou železnice přechází do velkorysé kompozice parkových polouzavřených bloků s kvalitním veřejným prostorem. Bloky velmi rychle přechází v solitérní zástavbu, která naráží na tvrdé rozhraní prům yslových areálu. Za tímto přerušením Slovany pokračují v charakteru zahradní čtvrti.

Doubravka
Specifickou čtvrtí je Doubravka. Drobné měřítko s nezaměnitelnými charaktery, atmosférou i rozdílností městské struktury dávají čtvrti paradoxně uchopitelnost a jasný charakter. Je to třetí nejstarší čtvrť po Slovanech a zároveň čtvrť s nejstarší věkovou strukturou obyvatelstva.

Severní předměstí
Nejmladší čtvrtí, nejrychleji postavenou, s nejnižší úrovní veřejného prostoru, reagující na bytový deficit předrevoluční doby je pozdně modernistické severní předměstí, které přechází do rozsáhlé rekreační oblasti Boleveckých rybníků. Jedná se vlastně o solitérní satelit Plzně, jehož napojení s centrem je jedním z potenciálů Plzně.

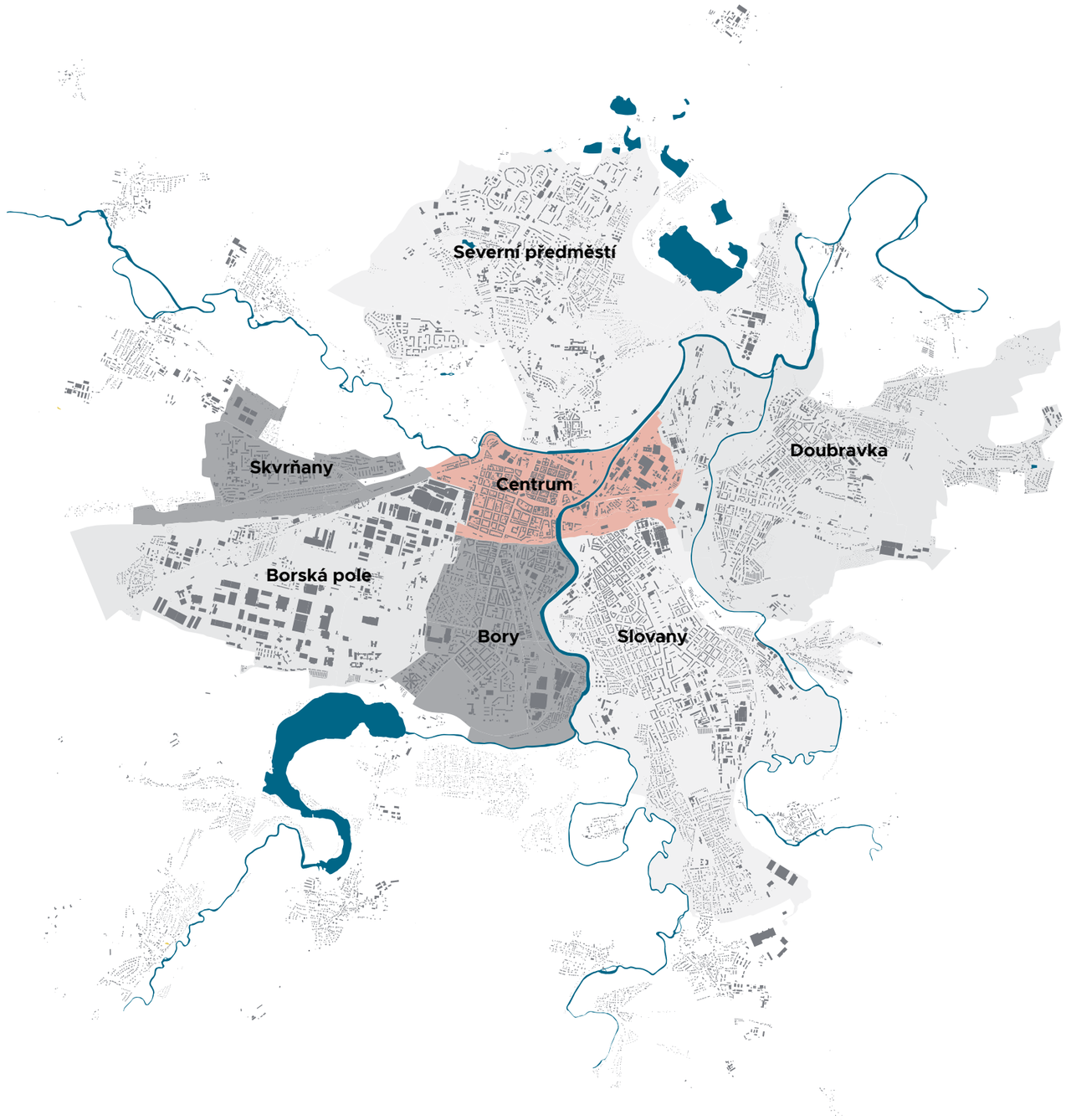

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

HISTORICKÁ KOMPAKTNÍ BLOKOVÁ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Založená středověká struktura s centrálním náměstím a pravoúhlou sítí ulic lemovaná parkovým, dříve hradebním pásem. Veřejná prostranství jsou dimenzována prostorově úsporně, poplatně období vzniku, výjimku tvoří rozlehlé hlavní náměstí v dimenzi dva krát jeden blok (136 x 192 m).

Vymezení veřejných prostranství

Veřejná prostranství ulic a náměstí jsou jasně vymezená a ohraničená souvislou uliční frontou. Veřejná prostranství parkového okruhu jsou v jižní části velmi dobře vymezena (Smetanovy sady, Kopeckého sady); na západním, severním a východním okraji historického jádra jsou veřejná prostranství nejasně ohraničena kvůli řadě proluk, nenavazující urbanistické struktuře a pěším bariérám.

Parametry veřejných prostranství

Veřejná prostranství historického jádra mají lidské měřítko (výjimku tvoří rozlehlé hlavní náměstí). Uliční profily šířky přibližně 12 m jsou uspořádány pro zklidněnou dopravu, tramvajové těleso, případně pěší zónu. Intenzita využívání prostranství je vysoká. Zatímco ulice a náměstí jsou bez zeleně, historické jádro obklopuje okruh městských parků – sadů s vysokou kvalitou zeleně.

Jde o veřejná prostranství celoměstsky, resp. nadměstsky významná, ulice a náměstí s velkým podílem společenské a obchodní funkce, ve vazbě na atraktivní, živý parter. Sadový okruh kombinuje funkci rekreační, společenskou a obchodní

Pozitiva

Příznivé měřítko (příznivé mikroklima, krátké vzdálenosti). Zachování dimenze uličního prostoru. Intenzita využívání a promísení městských funkcí. Atraktivita a bohatost vjemů díky živému obchodnímu parteru a budovám s architektonickou kvalitou a řemesným detailem.

Negativa

Uliční prostor nedostatečně upravený pro pohodlnou chůzi a pro rozvoj aktivit ve vazbě na parter (předzahrádky, předsunutý prodej). Vysoký podíl automobilové dopravy v úzkých uličních profilech. Chybějící místa zastavení a pobytu mimo předzahrádky. Náměstí se jeví jako prostor bez ochrany před projevy počasí, podoba trhů na něm neodpovídá úrovni a je zde problematické přecházení přes šířkově předimenzovanou vozovku.

Pozitivní sdílení omezeného prostoru s ostatním provozem včetně předzahrádek (ulice Pražská)

Náměstí Republiky je prostranství, na kterém by měli pěší mít přednost.

Sadový okruh jako velmi atraktivní místo dostupné krátkodobé rekreace (Kopeckého sady)

Na severním okraji je historické jádro odděleno od okolí dopravními koridory. (sady Pětatřicátníků)

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

ROSTLÁ MĚSTSKÁ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Kompaktní rostlá zástavba původních historických předměstí za hradbami středověkého města vytváří nepravidelné uliční prostory a prostranství. Původní struktura je často narušená a rozvolněná prolukami nebo necitlivými novodobými přestavbami.

Vymezení veřejných prostranství

Veřejná prostranství jsou v části jasně vymezena uliční frontou. Ve zbývající části území s narušenou uliční frontou jsou veřejná prostranství nevymezená, resp. nečitelná a ztrácejí charakter rostlé struktury.

Parametry veřejných prostranství

Veřejná prostranství v zachovalé rostlé městské zástavbě jsou charakteristické příjemným měřítkem. Uliční profily šířky cca 12 m jsou pod tlakem automobilové dopravy jak v pohybu, tak zejména v klidu. Kladem je rozmanité funkční využití objektů včetně obchodního parteru. Zeleň je zastoupena okrajově, nejčastěji ve formě stromořadí.

Pozitiva

Příznivé měřítko a parcelace v urbanisticky dochované struktuře. Vyšší standard dopravního řešení (zklidnění dopravy), ale stále ne zcela bezpečný pro chodce.

Negativa

V části území podstatné narušení urbanistické struktury a s tím spojená neohraničenost veřejných prostranství a s tím spojené nepříznivé mikroklima (vítr, hluk, velké vzdálenosti - např. v okolí ulic Pražská, Fügnerova, Tyršova). Chybějící vazby na okolí vzhledem k poloze ve struktuře města a z toho plynoucí izolace s negativním dopadem na vitalitu parteru i dalších funkcí. Relativně velký podíl ploch pro parkování vytěsňující městotvorné aktivity (pobytová místa). Ulice bez stromořadí.

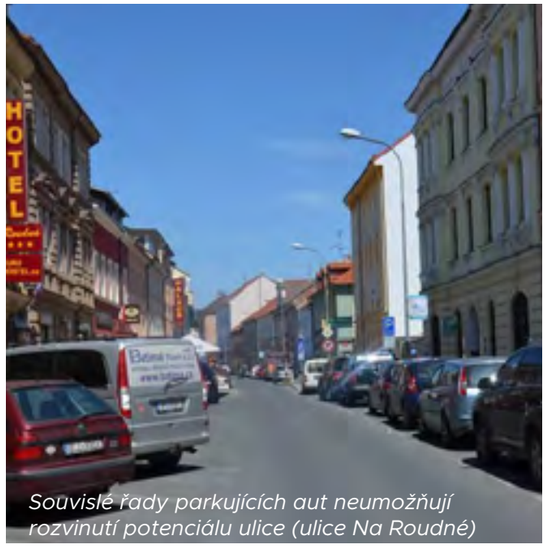

Souvislé řady parkujících aut neumožňují rozvinutí potenciálu ulice (ulice Na Roudné)

Kladný dojem z příjemného měřítka prostoru kazí špatné mikroklima (ulice Malická)

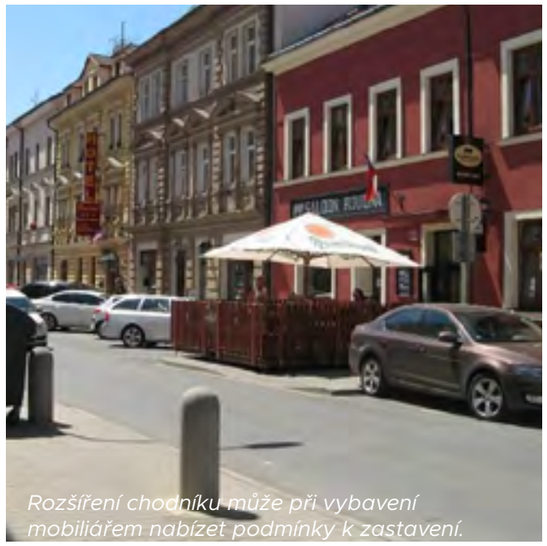
Rozšíření chodníku může při vybavení mobiliářem nabízet podmínky k zastavení.

Letní zahrádka namísto parkujících aut je dobrým řešením (ulice Na Roudné)

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

ROSTLÁ VENKOVSKÁ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Na administrativním území města se nachází několik vesnických struktur, které si zachovaly původní charakter – převážně rostlou řadovou zástavbu stavení podél ulic návesního prostoru a přilehlé uliční prostory. Jedním z nejzachovalejších příkladů je Koterov, dále např. Božkov.

Vymezení veřejných prostranství

Plochy veřejných prostranství zahrnují vedle komunikací také přiléhající často travnaté plochy, kde hranice veřejného a soukromého není vždy jednoznačně vymezena.

Parametry veřejných prostranství

Veřejná prostranství s původně nerozlišenými částmi pro různé druhy dopravy jsou v současné úpravě většinou členěna na vozovku, chodníky a plochy zeleně. Parametry veřejných prostranství pro pohyb a pobyt jsou vzhledem k převážně malé intenzitě běžného užívání dostačující, výjimku tvoří některé části zejména komunikací, kde profilu dominuje vozovka a pěší zde nemají odpovídající bezpečné podmínky pro pohyb a pobyt je zde prakticky vyloučen (např. ul. Letkovská). Veřejná prostranství návsí doplňují vzrostlé listnaté stromy v travnatých plochách v souladu s charakterem lokality, v uličních prostorech je při úzkém profilu podíl zeleně minimální.

Pozitiva

Zachovalý jedinečný venkovský charakter včetně uspořádání veřejného prostoru. Informace pro návštěvníky v podobě informačních panelů. Vhodnost výběru druhů a prvků zeleně.

Negativa

Dominující plochy dopravy, předimenzované profily vozovek, nebezpečí z dopravy, hluk. Malá intenzita využívání, chybějící mobiliář pro podporu pobytových aktivit. Často pouze funkce bydlení a z toho vyplývající negativa monofunkčnosti území.

Zachovalý jedinečný venkovský charakter domů i veřejného prostoru. (Koterov)

Hlavní ulice vesnic jsou často jen pouhými koridory pro motorovou dopravu. (Božkov)

Charakter návsi ruší široká vozovkam svádí k rychlé jízdě a vzbuzuje tak pocit nebezpečí (Koterov)

Neformální použití materiálů, které jsou s vesnickým charakterem spjaty.

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

KOMPAKTNÍ BLOKOVÁ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Městský charakter této struktury utváří uliční osnova vícepodlažní zástavby vystavěná v 19. a 20. století podle zastavovacích plánů vymezujících převážně uzavřené bloky se souvislou uliční čárou. Využití území je funkčně rozmanité. Bydlení je na hlavních ulicích doplněno obchodním parterem, administrativou, architektonicky více či méně odlišeny jsou budovy veřejné vybavenosti.

Vymezení veřejných prostranství
Převažují veřejná prostranství s jasně vymezenou formou ulic a náměstí, často parkového charakteru, s jednoznačnou hranicí veřejného a soukromého (výjimky: např. lokality Letná, Pod Záhorskem, Chválenická)

Parametry veřejných prostranství
Struktura zástavby z 19. století (lokality Petrohrad, Tylova, Jižní předměstí) se vyznačuje kompaktními bloky s poměrně úzkými ulicemi, často bez stromové nebo jiné zeleně. Veřejná prostranství jsou do značné míry využívána pro automobilovou dopravu a parkování, chodníky slouží téměř výhradně pěšímu pohybu, jen s minimálními podmínkami pro pobyt. Vzhledem k vysoké hustotě osídlení je intenzita využívání (pohybu osob) poměrně vysoká, ovšem zdaleka nedosahuje možného potenciálu. Zeleň je přítomná v části vnitrobloků a dále na parkových náměstích (Mikulášské nám., nám. Míru, nám. Milady Horákové).

Pozitiva
Kompaktní městská struktura s lidským měřítkem a příznivým mikroklimatem. Převážně jasně vymezené veřejné prostory. Rozmanitost funkcí, vysoký podíl živého parteru, sociální bezpečnost. Dostupnost parkových náměstí pro krátkodobou rekreaci. Náměstí jsou místními centry s vybaveností a vazbou na veřejnou dopravu.

Negativa
Velký podíl záboru ploch parkováním. Hluk z dopravy výrazně snižující atraktivitu veřejných prostranství. Ohrožení pěších a cyklistů dopravou na dopravně zatížených křižovatkách a ulicích. Absence drobných pobytových míst v uličních prostorech.

Ulice kompaktních bloků nenabízí nic kromě míst k parkování. (ulice Husova)

Klatovská třída jako jedna z hlavních tříd trpí přetížeností dopravou.

Parková náměstí, jako zelené oázy v kompaktní zástavbě. (Mikulášské náměstí)

Nevyužitý potenciál nároží v kompaktní zástavbě. (ulice Kardinála Berana)

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

BLOKOVÁ VOLNÁ (IZOLOVANÁ) STRUKTURA ZÁSTAVBY

Převážně nízkopodlažní zástavba izolovaných domů drobnějšího měřítka, s vymezenými zahradami a pozemky uspořádanými do bloků, s charakterem předměstí a rezidenčních zahradních čtvrtí vystavěných od konce 19. století do současnosti.

Vymezení veřejných prostranství

Bloková struktura určuje většinou zřejmou hranici mezi veřejným a soukromým, s ohraničením ve formě zděných plotů. Téměř výhradně se v této struktuře vyskytují uliční prostory, případně komponované prostory (rozšířené křižovatky) na styku ulic (např. Na Hvězdě). V některých lokalitách (např. Zavadilka) nejsou soukromé pozemky jasně vymezeny.

Parametry veřejných prostranství

Uliční profily mají v různých lokalitách rozdílné dimenze – velkorysejší (uliční profil 18 m) např. v Bezovce, na Bručné nebo Zavadilce, skromnější např. na Bílé Hoře (10-12 m). Intenzita využívání odpovídá zástavbě rodinných domů v zahradách, tzn., že ulice slouží převážně jako komunikační prostor. Charakter uliční zeleně je různý na škále od travnatých pruhů se vzrostlými stromy až po ulice zcela bez zeleně.

Pozitiva

Klidné rezidenční čtvrti. Ulice převážně neumožňují rychlou jízdu aut, jsou tedy relativně bezpečné pro ostatní uživatele.

Negativa

Monofunkční využití území, nízká úroveň užívání veřejných prostranství. Malá hustota osídlení, hůře dostupná vybavenost. Vzhledem ke vzdálenostem do centra města nebo i k místním cílům je častým dopravním prostředkem automobil. Minimální poptávka po obývání veřejného prostoru. Veřejný prostor není uzpůsoben k pobytu. Často spíše nižší kvalita a úroveň údržby zeleně. Zbytečné členění veřejného prostoru na vozovku a chodník. Chybí ohniska aktivit, místa setkávání (s výjimkou Hvězdy).

Zahradní město z poč. 20.st. nese prostorové kvallity spojené se zelní. (lokalita Bezovka)

Některé ulice na Bručné si kvůli dopravní obsluze území zachovávají tradiční členění

Na Bručné byly některé ulice přeměněny na obytnou zónu, zůstávají však bez života.

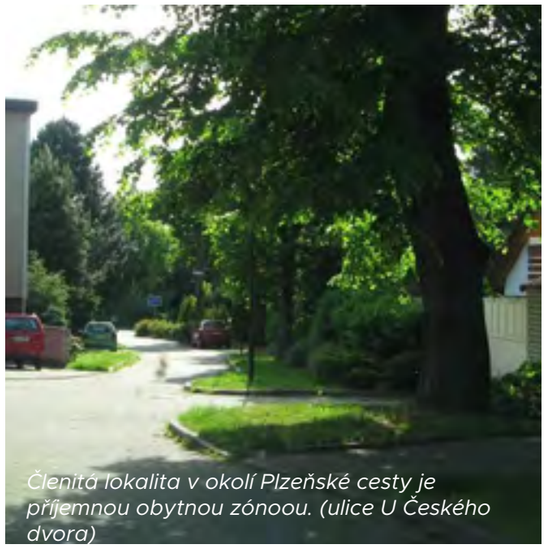

Členitá lokalita v okolí Plzeňské cesty je příjemnou obytnou zónoou. (ulice U Českého dvora)

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

BLOKOVÁ SOUVISLÁ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Bloková struktura spojená s rozvojem města kolem přelomu 19. a 20. století. Převážně nízkopodlažní rezidenční objekty ve vedlejších ulicích doplňuje pestřejší škála funkcí a podlažnosti na hlavních ulicích (Slovanská, Masarykova). Domy většinou navazují štítovými zdmi a tvoří vnitrobloky se soukromými zahradami.

Vymezení veřejných prostranství

Díky blokovému uspořádání a převažující souvislé uliční čáře většinou existuje zřejmá hranice mezi veřejným a soukromým – ať už ve formě fasády nebo plotu. V lokalitách zahrnutých do tohoto typu urbanistického struktury najdeme velké rozdíly v charakteru veřejných prostranství.

Parametry veřejných prostranství

Přiměřené rozměry veřejných prostranství a uličních profilů vytvářejí většinou příznivé lidské měřítko. Uliční bloková struktura je doplněna komponovanými plošnými prvky náměstí (Habrmannovo náměstí, Jiráskovo náměstí) nebo menších veřejných prostranství (U Bachmače). Nízká intenzita využívání veřejných prostranství uvnitř rezidenčních lokalit je doplněna vyšší intenzitou na hlavních ulicích a městských třídách. Součástí většiny ulic jsou alespoň nějaké prvky zeleně; její kvalita a množství se liší dle lokality.

Pozitiva

Klidné rezidenční čtvrti, s vyšším podílem dalších funkcí a vybaveností soustředěnou na hlavních třídách a v jejich bezprostředním okolí (Slovanská, Masarykova). Hierarchie veřejných prostranství. Přijatelná hustota osídlení vzhledem k převládajícímu bydlení v RD díky řadové zástavbě (potenciál pro živější veřejná prostranství).

Negativa

Veřejný prostor není uzpůsoben k pobytu, chybí předprostor RD. Velký díl veřejných prostranství zabírají parkující automobily. Nevyužitý potenciál zeleně jako kompozičního prvku a formy zlepšení mikroklimatu.

Příjemné měřítko ulice, která však nemá kapacitu pro současnou poptávku po parkování. (ulice Železničářská)

Drobné veřejné prostory napomáhají orientaci a obohacují liniové prostranství. (ulice Slovanská)

Svébytná městská třída. Prospělo by jí stromořadí a více přechodů. (ulice Slovanská)

V běžném uličním profilu zbývá na chodník jen minimální šířka. (ulice Slovanská)

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

VOLNÁ SÍDLIŠTNÍ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Zástavba tvořená bytovými domy o třech až třinácti podlažích doplněná nízkopodlažními objekty občanské vybavenosti. Uspořádání objektů založené na parametrech oslunění a technologie výstavby vytváří volně plynoucí veřejný prostor bez zřejmé hierarchie.

Vymezení veřejných prostranství

Zatímco urbanistické soubory z období po 2. sv. válce naznačují vymezení uličního prostoru a vnitrobloku, případně tvoří řádkovou strukturu s meziprostory, panelová sídliště budovaná od 70. let 20. století vytváří volný monotematický neohraničený prostor mezidomí s vloženými komunikacemi, často oddělenými pro pěší a motorovou dopravu.

Parametry veřejných prostranství

Veřejný prostor ve volné sídlištní struktuře většinou opomíná přirozené lidské měřítko. Uchopitelné jsou struktury řádkové (např. sídliště Doubravka), kde lze hovořit o částečně vymezených veřejných prostranstvích. Opačným extrémem je sídliště Košutka, kde navzdory poutavé půdorysné kompozici celku nelze z perspektivy chodce prostor číst a strukturovat. Poválečná výstavba obsahuje formu ulice ve velkorysém měřítku, s odstupy budov od komunikace a chodníku, v novějších sídlištích jsou komunikace vedeny nezávisle na poloze staveb a veřejná prostranství zde postrádají jak vymezení, tak i orientaci.
Intenzita využívání je vyšší v místech soustředěné vybavenosti (obchod, služby) a ve vazbě na zastávky MHD. Mimo tato místní centra je intenzita užívání nízká. V případě větších sídlišť navštěvují obyvatelé tato obchodní centra automobilem. Zeleň tvoří podstatnou složku sídlištního prostředí. Charakteristické jsou rozsáhlé travnaté plochy se vzrostlými stromy nebo smíšené výsadby s keřovým podrostem.
Většina ploch se vyznačuje starší výsadbou, kterou je nutné v nejbližší době obnovit. Menší část ploch tvoří nedávno obnovené prvky zeleně.

Pozitiva

Klidné prostředí bez hluku, emisí z dopravy apod. Kontakt se zelení jako přírodní složkou, často také blízkost přírodního zázemí za hranicí města. Na většině území dopravní bezpečnost.

Negativa

Odcizenost a neohraničenost veřejného prostoru. Chybějící sociální kontrola (anonymita, monofunkce). Velké vzdálenosti mezi cíli i lidmi, pocit nízké míry využití. Často nevyhovující trasování a povrchy chodníků a cest. Chybějící hierarchie prostoru a ohniska aktivit. Nevhodné měřítko staveb i prostoru mezi nimi. Bariéry dopravních staveb, bulvárů, velkoplošných parkovišť. Nevhodné ztvárnění fasád regenerovaných objektů

Bezbřehost, absence hierarchie a chybějící využití veřejného prostoru. (sídliště Košutka)

Trasování chodníků neodpovídající potřebám najdeme na všech sídlištích.

Některá prostranství mají potenciál přiblížit se charakteru náměstí. (ulice Skupova, OC Luna)

Doklad zájmu některých obyvatel o podíl na péči o své okolí. (sídliště Košutka)

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

AREÁLOVÁ KOMPAKTNÍ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Areály převážně s využitím pro produkci, relativně intenzivně zastavěné halovými i vícepodlažními objekty, charakteristické velkou rozlohou (Škoda, pivovar, Doudlevce), oplocené.

Vymezení veřejných prostranství
Až na výjimky se nejedná o veřejná prostranství – jsou to plochy v soukromém vlastnictví bez přístupu veřejnosti.

Parametry veřejných prostranství
Prostory mezi budovami mají většinou racionální pragmatické uspořádání s ohledem na technologie a dopravu. Pouze v místech kolem administrativních nebo návštěvnických objektů jsou zohledňovány parametry veřejného prostoru. Tyto veřejné prostory jsou částečně vymezeny právě objekty souvisejícími s pohybem osob (Techmania, Návštěvnické centrum Plzeňského Prazdroje).

Pozitiva
V některých případech atraktivní industriální architektura a industriální urbanismus. Kulturně-turistický potenciál; při jeho důsledném využití by mohlo dojít k intenzivnějšímu využívání VP veřejností.

Negativa
Monofunkce. Regulovaný přístup, Horší (pěší) dostupnost, chybějící vazby s okolím. Většinou nepříznivé mikroklima dané nevhodným měřítkem a nevymezením prostoru objekty. Sociální bezpečnost dle situace. Často velké vzdálenosti. Často chybějící vybavení pro pobyt.

Podobu areálů určovala při výstavbě jiná kritéria než lidské měřítko. (Techmania)

Zapojení areálů do organismu města by pomohlo napojení více než jedním vstupem.

Návštěvníci Techmanie nenajdou v předprostoru budov ani lavičku, ani přístřeší.

Venkovní expozice jako skvělý příklad; reflexní okna a dveře planetária však zbytečně oddělují vnější a vnitřní prostory.

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

AREÁLOVÁ VOLNÁ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Do této kategorie řadíme výrobní areály různé rozlohy, stáří i využití (Jateční, Borská Pole), ale i areály vybavenosti jako např. kampus Západočeské univerzity, Fakultní nemocnice nebo Světovar.

Vymezení veřejných prostranství
Ve výrobních areálech je uspořádání budov a prostranství většinou podřízeno technologickým a technickým pravidlům. Nevýrobní areály jsou většinou také racionálně uspořádané s ohledem na obsluhu. V uzavřených areálech nelze hovořit o plnohodnotných veřejných prostranstvích; jejich potenciál spočívá v případném otevření, změně využití a začlenění do organismu města. Veřejně přístupné areály mají převážně pavilonový charakter ve více či méně pravidelné struktuře.

Parametry veřejných prostranství
Měřítko areálů je různorodé, od poměrně příznivého (Fakultní nemocnice Plzeň naBorech) až po takové, kde se s člověkem-chodcem nepočítá (průmyslová zóna Borská pole). Intenzita využívání je zde převážně nízká; pojetí zeleně nelze charakterizovat – typ zeleně se liší v jednotlivých lokalitách.

Při konverzi dosloužilých průmyslových areálů v plnohodnotnou část města je žádoucí kvalitní napojení areálu na okolí, zahuštění jeho struktury a jasnější fyzické vymezení VP.

Pozitiva
V některých případech cenná a atraktivní (industriální) architektura.

Negativa
Monofunkce. Regulovaný přístup. Horší (pěší) dostupnost / chybějící vazby s okolím. Většinou nepříznivé mikroklima dané nevhodným měřítkem a nevymezením prostoru objekty. Sociální bezpečnost dle situace, v časech mimo provozní dobu, v odlehlých místech bez přirozeného dohledu z přilehlých budov. rozvolněnost zástavby, rozptýlené vstupy jednotlivých budov. Velké vzdálenosti. Chybějící vybavení pro pobyt.

Nedávno dokončená Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara s okolím komunikuje pouze grafikou na fasádě.

Plýtvání prostorem vede k nízké intenzitě využití a minimu mezilidských kontaktů.

Ani předprostory dalších budov kampusu ZČU nenabízí příležitost se zdržet.

Koncept kampusu jako solitérních budov obklopených zelení dává jen málo příležitostí k obývání veřejného prostoru.

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

DROBNÁ IZOLOVANÁ STRUKTURA ZÁSTAVBY

Jedná se převážně o chatové a zahrádkářské osady s drobnými stavbami v zeleni. Veřejná prostranství se zde vyskytují sporadicky, pokud ano, pak v minimálních dimenzích.

Vymezení veřejných prostranství
Veřejná prostranství se omezují převážně na nezbytnou obsluhu území, případně je struktura území tvořena plochami s vnitřní obsluhou bez veřejné přístupnosti. Veřejná prostranství v podobě více či méně upravených komunikací jsou většinou vymezena oplocením.

Parametry veřejných prostranství
Komunikace často nesplňují normové parametry. Jedná se o utilitární veřejná prostranství bez ambicí, resp. koncepční úpravy. V souvislosti s tlakem na změnu rekreačního využití na bydlení je třeba řešit splnění požadavků alespoň na dopravní a technickou infrastrukturu, ideálně i na vymezení veřejných prostranství (lokalita Výsluní, Mikulka).

Pozitiva
Klidné prostředí pro rekreaci, případně bydlení.

Negativa
Chybějící koncepce, resp. její prosazování při přeměně rekreace na bydlení. Chybějící základní prostupnost územím, resp. chybějící návaznosti na okolí špatná orientace v území. Chybějící hierarchie veřejných prostranství, absence místních center. Nižší sociální kontrola daná monofunkčností území.

Zahrádkářské kolonie lákají k přeměně na trvalé bydlení (lokalita Výsluní)

Krajina uvnitř města má svůj půvab... (Zapomenutá zahrada, lokalita Pod Záhorskem)

Zahrádkářské lokality s potenciálem pro bydlení vyžadují pravidla výstavby a jejich dodržování s cílem vymezit základní osnovu veřejných prostranství.

... je ale třeba vyhodnotit náklady a přínosy v kontextu principů kompaktního města.

Zdroj: https://ukr.plzen.eu/files/ukr/pdf/VP_Plzen_cast_A_metodika_final.pdf

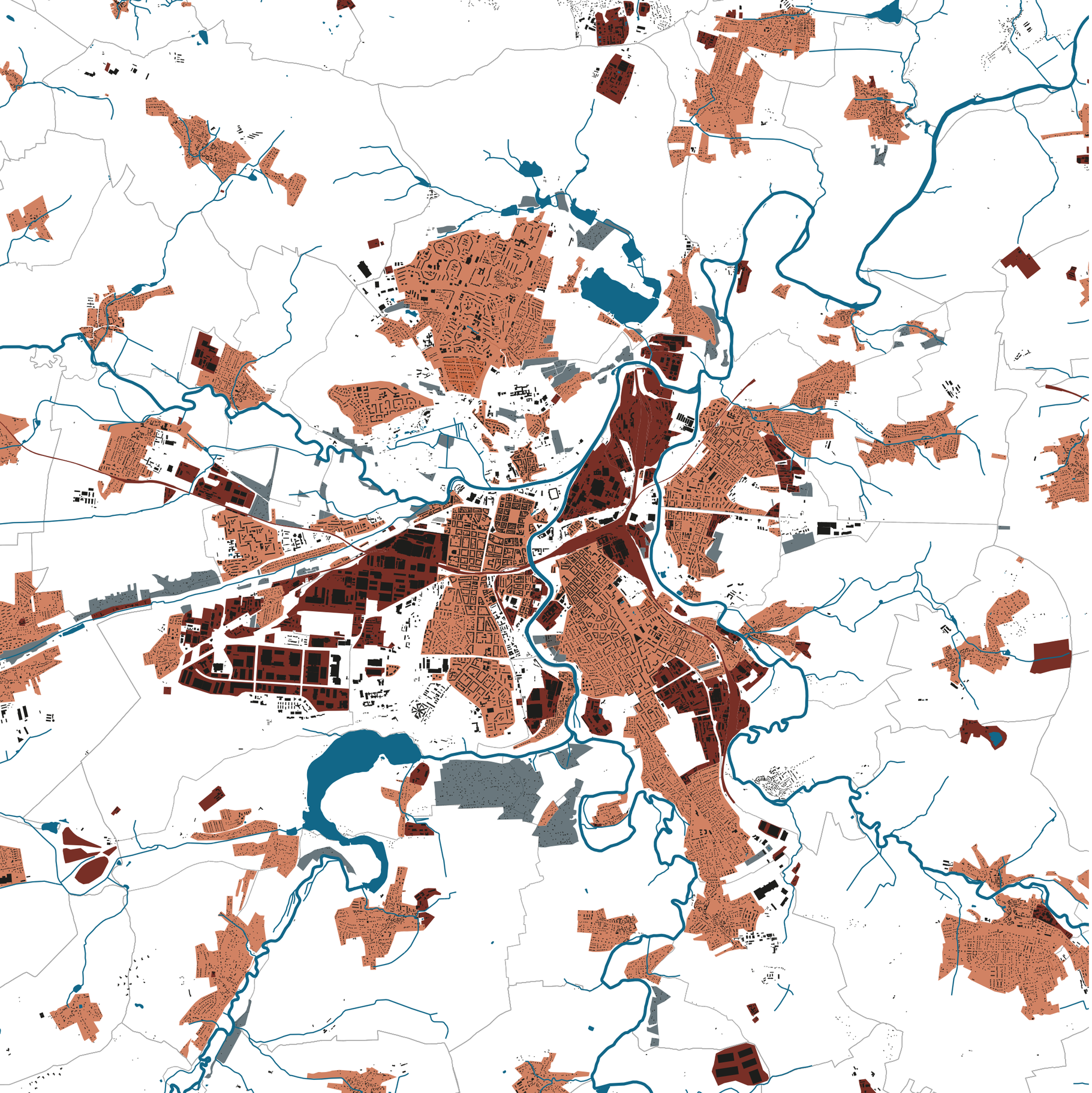

FUNKCE

- Řeka
- Průmysl, výroba, sklady, služby
- Bydlení
- Rekreace, zahrádky

Funkční rozdělení města čitelně představuje, jaké mohou být problémy při prostupnosti městem. Jedním z velkým problémů, jsou velké neprostupné průmyslové areály na které jsou po většinou navázány vysokorychlostní dopravní tepny, které jsou pro chodce a cyklisty těžko překonatelné.

Podobný problém může nastat v oblasti zahrádkových kolonií, které jsou oploceny a vyhrazeny pouze pro rezidenty.

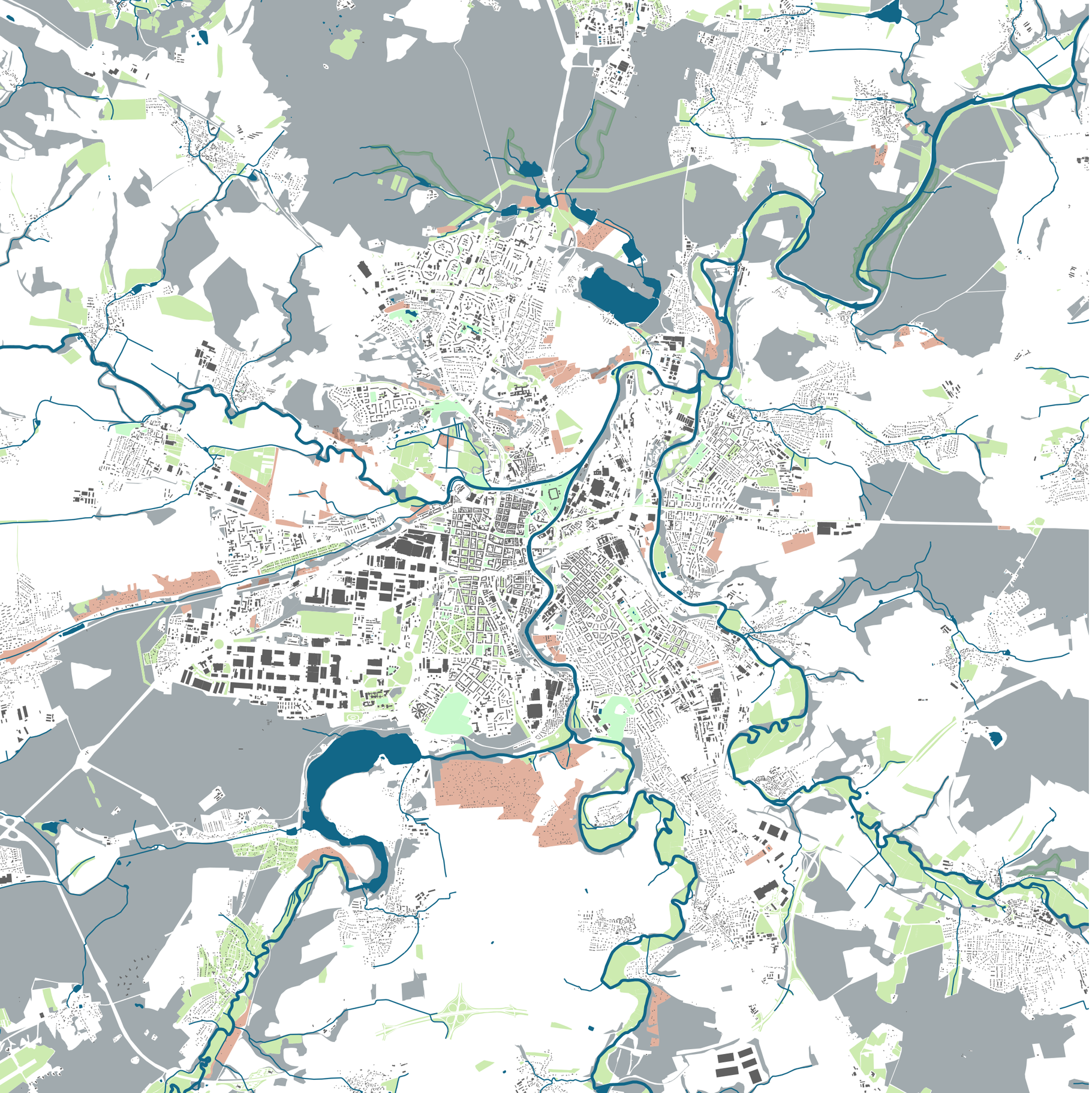

ZELEŇ

- Řeka
- Lesy, hustý porost
- Soukromá zeleň
- Doprovodná a veřejná zeleň
- Parky a rekreace

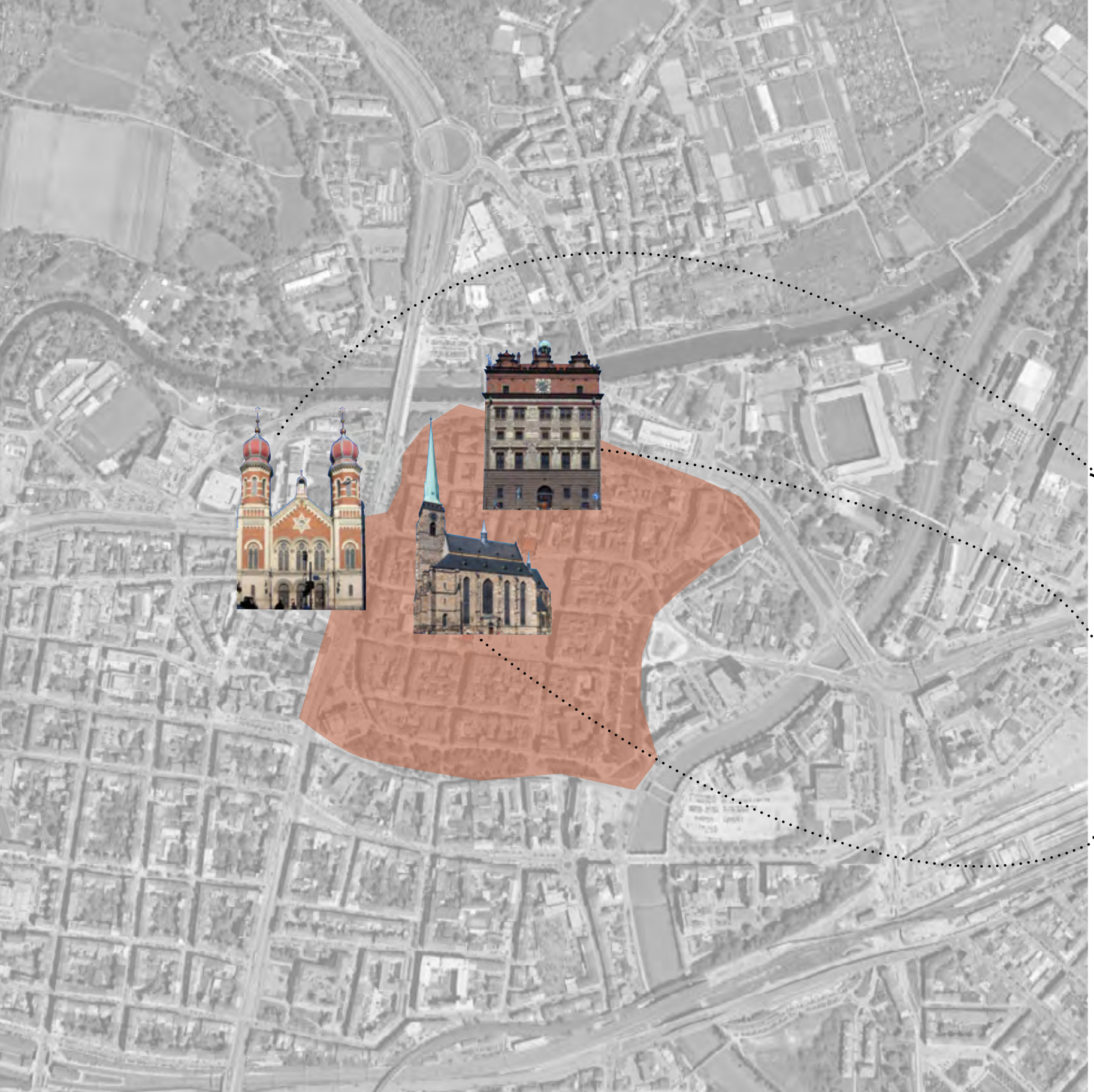

PAMÁTKY

Historické jádro města je od roku 1989 městskou památkovou rezervací. Náměstí Republiky dominuje katedrála sv. Bartoloměje s nejvyšší gotickou kostelní věží v Česku. Významnými památkami jsou také Františkánský klášter, renesanční radnice, hotel Continental, Západočeské muzeum a divadlo J. K. Tyla

Velká synagoga je největší synagoga v Česku, která se nachází v centru města Plzeň v ulici sady Pětatřicátníků. Jde zároveň o druhou největší synagogou v Evropě (po budapešťské) a třetí největší na světě po jeruzalémské a budapešťské. Velká synagoga byla postavena v novorománském slohu s maurskými prvky podle plánů vídeňského architekta Maxe Fleischera, přepracovaných plzeňským stavitelem Emanuelem Klotzem.

Historická radnice je renesančním klenotem nejen města Plzně. Monumentální řadový dům je situovaný v severní frontě náměstí. Hlavní průčelí je pětiosé a pravidelně komponované. Ve střední ose přízemí osový portál, po stranách dvojice oken v toskánských šambránách, jednoduchého typu s prostými plochými suprafenestrami. Významnou součástí řešení průčelí jsou novodobá sgrafita provedená při velké rekonstrukci v r.1910. Sgrafitová výzdoba je novorenesanční.

Katedrála svatého Bartoloměje (původně kostel svatého Bartoloměje) je gotický trojlodní chrám stojící na náměstí Republiky v Plzni. Původní kostel byl založen pravděpodobně společně s městem kolem roku 1295, stavba současného začala po roce 1342. Vznikem Plzeňské diecéze v roce 1993 se z farního kostela stala katedrála. V roce 1995 byla zařazena mezi národní kulturní památky[1] a její 102,26 m vysoká věž je nejvyšší kostelní věží v Česku.

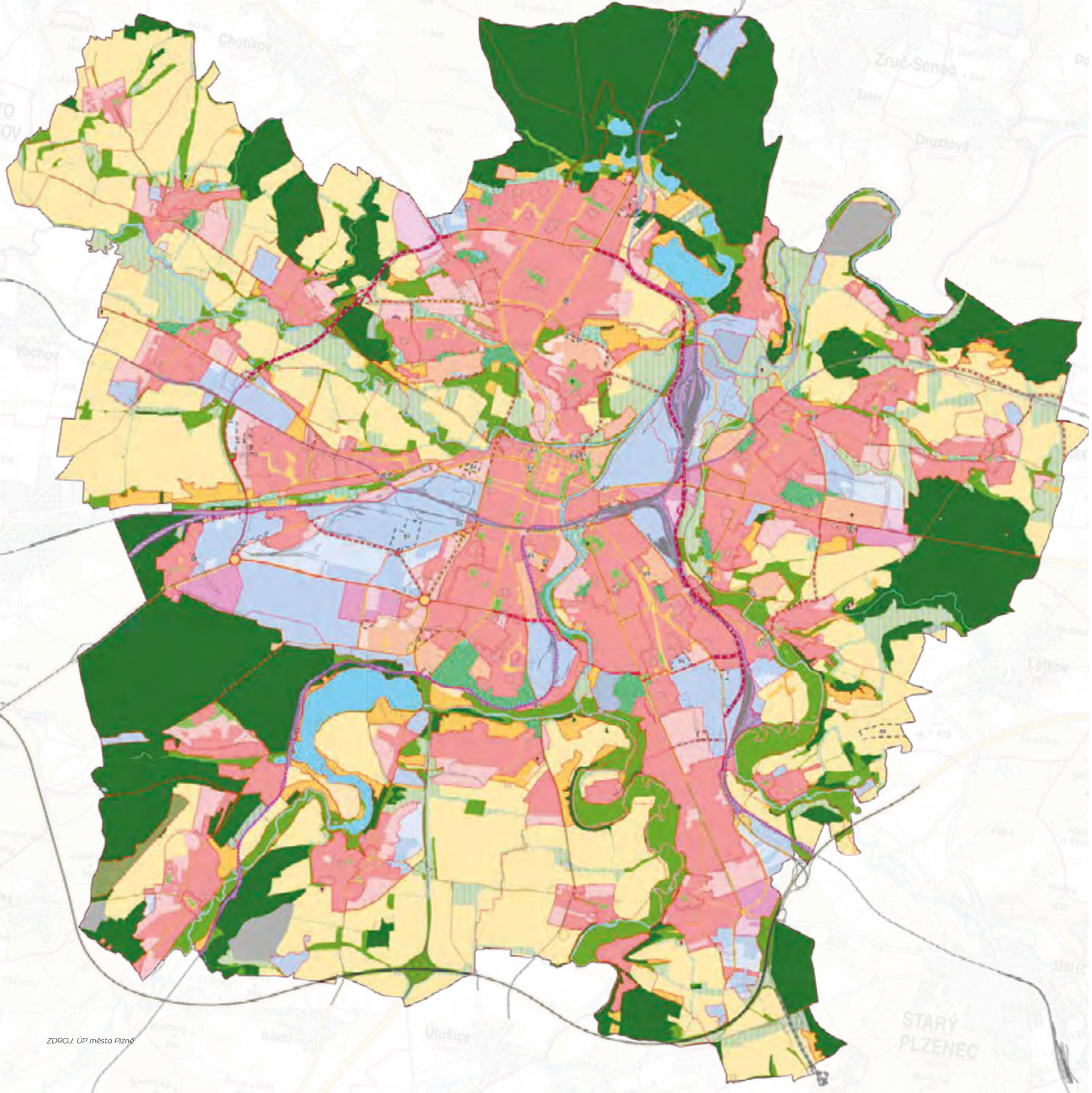

ZDROJ: ÚP města Plzně

SOUČASNÉ ZÁJMY

V cílech vedení města Plzeň je definováno, že město chce zachovat přírodní hodnoty, parky, rekreační oblasti i významné krajinné prvky a krajinářské hodnoty území.

Chce chránit půdní fond, preferuje intenzivnější využití stávajících stavebních pozemků, před rozšiřováním zastavěné plochy na úkor zemědělské půdy nebo zeleně. Město chce zachovat historické panorama, historické a kulturní památky.

Chce rozvíjet dopravní infrastrukturu, snižovat hlukovou zátěž i zkvalitňovat bytový fond. Nechce podporovat průmysl, který by znečišťoval ovzduší. Územní plán říká jasně "v území nebudou připuštěny činnosti, které vedou nebo by mohly vést ke zhoršení kvality ovzduší".

Celková tendence vyplývající z územního plánu je zahušťování a asanace. Přestavba průmyslových plocha jejich zahuštění výrobní nebo bytovou zástavbou. Současně jsou postupně schvalovány a realizovány koncepce vedoucí k obydlování a využívání okolí podél řek, rozšiřování průchodnosti a navazování, propojování cyklotras a cyklostezek.

Nově vznikajícím projektem reagující na změnu klimatu ve městech je například zelená střecha na autobusovém a tramvajovém depu nebo nová koncepce břehů okolo řek.

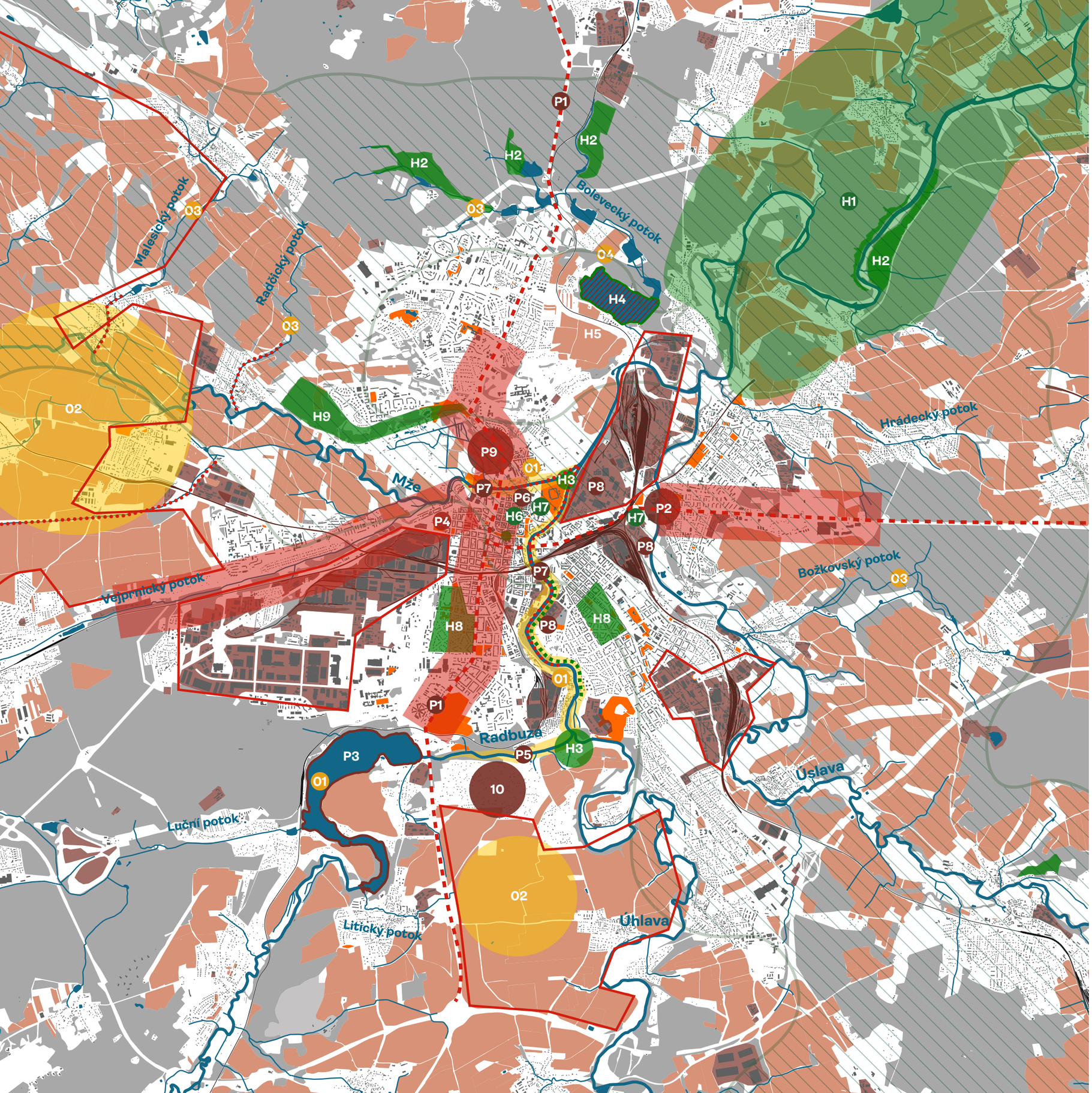

PROBLÉM. MAPA

- Lesy
- Vodní toky a nádrže
- H1 PP Berounka
- H2 Přírodní rezervace a zóny
- H3 Město na řekách
- H4 Bolevecká rybniční soustava
- H5 Obchvat Bolevecké rybníky
- H6 Zelený prstenec a centrum
- H7 Obnova veřejných prostorů
- H8 Zahradní město
- H9 Zoologická zahrada, amfiteátr
- Průchod přírodou okolo řeky
- Plocha ÚSES
- Průmyslové zóny
- Plochy se špatnou pěší prostupností
- Uzavřené nebo špatně průchodné plochy a areály
- Rušné a vytížené koridory automobilové dopravy
- Regulované a upravené vodní toky
- Ubývající nebo znečištěná voda
- P1 Dopravní spojení S a J
- P2 Dopravní spojení ulice Rokycanská
- P3 Vodní nádrž České údolí
- P4 Autobusové nádraží
- P5 Znečištěné řeky
- P6 Omezená cyklo propojení
- P7 Regulované řeky
- P8 Ztracení řek v průmyslových zónách
- P9 Vnitřní periferie
- 10 Zahrádkářská kolonie
- Zemědělské plochy
- Parky a větší plochy zeleně
- 01 Řeky a voda
- 02 Zemědělská krajina
- 03 Menší vodní toky
- 04 Bolevecké rybníky
- Okolí řek, náplavky

HODNOTY

H1 PP Berounka

H2 Přírodní rezervace a zóny

H3 Město na řekách

Charakter města ovlivněn soutokem 4 řek, které udává i charakteristickou morfologii a typologii.

H4 Bolevecká rybniční soustava

Vodní plocha, sloužící k rekreaci obyvatelstva i k uchování vzácných biologických společenstev.

H5 Obchvat Bolevecké rybníky

Vznik obchvatu okolo Plzně, který zklidnil dopravní vytíženost v blízkém okolí Boleveckých rybníků.

H6 Zelený prstenec a centrum

Souběžný zelený pás okolo historického centra, který město ochlazuje a nabízí pobyt v zeleni pro obyvatele v těsné blízkosti centra.

H7 Obnova veřejných prostorů

Zlepšující se stav veřejných prostranství, která jsou funkčně i vizuálně správně uchopená a lidmi obývaná.

H8 Zahradní město

Koncept bydlení v zeleni, systém soukromých a veřejných ploch zeleně, který nabízí nový pohled na možné rozrůstání města v přiměřené zahuštěnosti zástavby.

H9 Zoologická zahrada, amfiteátr

OBECNĚ

Kvalitní síť MHD.
Vysoká úroveň kulturního života.
Město krátkých vzdáleností.
Dobrá prostupnost centra.
Příjemný pobyt v okolí řek. Samotné řeky.
Blízkost velkých lesních ploch.
Plocha úses procházející přes velkou část města.

PROBLÉMY

Průmyslové zóny

Plzeň jako pěsto průmyslu a strojírenství je do jisté míry silně ovlivněna v urbanistickém plánu rozlehlými neprůchodnými areály.

Špatná pěší prostupnost

Plzeň jako pěsto průmyslu a strojírenství je do jisté míry silně ovlivněna v urbanistickém plánu rozlehlými neprůchodnými areály.

Uzavřené nebo špatně průchodné plochy a areály

Právě průmyslové areály stěžují prostupnost územím. Taktéž velké zemědělské plochy, které nenabízejí pohodlnou možnost průchodu nebo odpočinku.

Rušné a vytížené koridory automobilové dopravy

Na průmyslové a výrobní areály často navazují silně vytížené dopravní tepny.

Regulované a upravené vodní toky

Řeky i její přítoky podléhají na území k.ú. regulacím nebo byly v minulosti zatrubněny či narovnány.

Ubývající nebo znečištěná voda

Největšími problémy čelí především Bolevecký rybník, kterému ubývá voda. Všechna dešťová vody je taktéž svedena do kanalizace a není nijak uchována.

P1 Dopravní spojení S a J

Několika proudá silnice protínající celé město přivádí do centra vysoký počet individuální dopravy a vytváří hlučné a znečištěné prostředí v jejím přilehlém okolí.

P2 Dopravní spojení ulice Rokycanská

Rozlehlá dopravní tepna s prostorem pro motorovou dopravu, ale téměř nebezpečná pro chodce a cyklisty.

P3 Vodní nádrž České údolí

Oblast prezentovaná jako rekreační plocha s nedostatečnými poměry čisté vody a s jejím problematickým udržením.

P4 Autobusové nádraží

P5 Znečištěné řeky

Znečištění toku řeky Radbuzy, které vzniká již v jejím průběhu před samotným vstupem na území města Plzně. Soutokem poté dochází i k částečnému znečištění Berounky.

P6 Omezená cyklo propojení

Nedostatečné nebo segmentované utváření cyklostezek a cyklotras, které jsou v historickém centru velice omezeny anebo úplně vynechány.

P7 Regulované řeky

Řeky dotýkající se centra města podlehly přísné regulaci upoutání do koryta z vysokých zdí, které schovávají to nejcennější ve městě hluboko pod obzor lidí.

P8 Ztracení řek v průmyslových zónách

Průmyslová historie se odrazila i na řekách a jejich okolí, kdy břehy na místo rekreačních zón obklopují průmyslové plochy.

P9 Vnitřní periferie

Část města, která je z důvodu silničního provozu odříznuta a přeměně na neperspektivní oblast.

10 Zahrádkářská kolonie

Soubory sdružených zahrádkářských osad, které znemožňují hladkou prostupnost.

OBECNĚ

Rozrůstání města x využití stávajících ploch.
Zatížení města automobily.
Nekvalitní veřejná prostranství.
Jednotná kanalizace, hospodaření s dešťovou vodou nepřipravenost na změnu klimatu.
Tvoření města pro automobilovou dopravu.
Monokultury, meliorace, sucho, eroze, znečišťování řek s chemikáliemi.
Nedostatečné nebo naprostá absence propojení sídelní zeleně.

POTENCIÁL

01 Řeky a voda

Řeky jsou jednou z nejcennějších komodit města. Mělo by se tak s nimi zacházet. Propojení obyvatel s řekou, rozšíření aktivit kolem ní. Zároveň obnovit diverzitu a možnosti zavdávající ke vzniku nových biotopů a společenstev.

02 Zemědělská krajina

Zemědělská krajina, která je prostupná a zároveň dostatečně bohatá, aby uživila své obyvatele. Zemědělská krajina je součástí našeho kulturního dědictví, jiné kraje mají moře my máme lány polí. Jsou však i jiné cesty jak s nimi nakládat a nejet na dluh dalších generací.

03 Menší vodní toky

Spousta přítokových menších toků podlehlo regulaci nebo zatrubnění.

04 Bolevecké rybníky

Uměle vytvořená rybniční soustava, která bojuje s velkým počtem problémů, v poslední době s nedostatkem vody. Jak ji dostat do rybníka a nemohl by se stát částečnou retenční nádrží?

Zemědělské plochy

Velké monokulturní zemědělské plochy bez dostatečné prostupnosti a diverzity. Potenciál ve změně.

Parky a větší plochy zeleně

Nedostatečné propojení a údržba ve veřejných prostranství zeleně.

Okolí řek, náplavky

Právě okolí řek je největší potenciál pro změnu veřejných prostranstvích a pro rozšíření zelených ploch.

ZÁVĚR A SOUHRN

Město Plzeň se díky své poměrně specifické poloze a rozloze, která je silně ovlivněna přírodními podmínkami, potýká s problémy možná až unikátními. Čtyři silné rozvodněné řeky protínají město a ze samotného centra tvoří poloostrov. Překonávání překážek je tedy ústřední plzeňské téma. Trendu, kdy se problémy schovávaly z očí již odzvonilo a je načase řeky osvobodit a vrátit je do životů obyvatel.

Historické události a na ně navazující rozvoj města, proměnil královské město na město šedi a oceli. A stejně jako každá technologická velmoc, potlačila člověka na druhou kolej a začala velebit stroje a rychlost. Relikty tohoto počítání jsou silně vnímány až do teď. Místa nedaleko centra či samotné náměstí ukazuje dominantní pozici automobilu, široké a prostorné silnice, s velkorysým parkováním bez přechodu nebo dokonce s oplocením zabraňující průchod. Překonání města z jednoho konce na druhý se pro leckteré neznalé oko může zdát jako výzva. Ikdyž Plzeňák ji překoná snadno není to procházka růžovou zahradou. Tento fakt se odráží na samotné kvalitě veřejných prostranství a jejich využívání. Rušné silnice lemované parkujícími auty odtrhávají potenciálně příznivé plochy a tvoří tak z nich neobyvatelná místa.

Technický a strojírenský rozkvět zasáhl především přírodu a řeky. Zastavování velkých zelených ploch a nahrazování je betonovými sklady či logistickými centry. Regulace řek, jejich přítoků a samotné znečišťování ať už již ovzduší a nebo přímo samotných vodních toků, do kterých jsou vypouštěny odpadní vody ze strojírenství a průmyslu, to jsou pozůstatky předchozích rozhodnutí a generací.

Od dob, kdy Plzeň byla zaprášené šedé město již ušla velký kus. Pomalými krůčky se stává kulturním městem a tím místem pro život lidí. Dalším krokem je ocelové město znovu obydlet a navrátit do něj život a to nejenom lidí, ale i fauny a flory.

Je načase myslet a tvořit udržitelně v celkovém smyslu tohoto pojmu a ze všech základních pilířů - ekonomického, ekologického i sociálního.

Drastické ekologické zásahy, by mohly zlepšit celkovou ekologickou nepříznivou situaci, ale zároveň silně poškodit ekonomii města. Je tedy nutné hledat řešení, které bude i nadále udávat tempo města Plzně, jako města nových přístupů a technologií, směřující k adaptaci na klimatickou změnu, udržitelnost a uhlíkovou neutralitu.

V mém diplomním projektu se hodlám ponořit do problematiky Plzeňsých řek. Řeky jako cévní systém ovlivňují naše prostředí to ovlivňuje naše životy, které ovlivňují ekonomickou zdatnost. Samotná řeka je proto hlavním činitelem a zároveň i strůjcem všeho. Konkrétně se zaměřím na řeku Mži, která díky svému přírodnějšímu charakteru je opomíjená. Současně je jednou z nejsilnějších řek, která ovlivňuje město. Její přítoky jsou v současné době pod regulací nebo došlo k jejich zatrubnění či extrémnímu napřímení.

Řeka Mže je zároveň utlačována silnicí a zemědělsky obdělávanými plochami, tento fakt zamezuje další možnost pobytu a rekreace kolem vody.

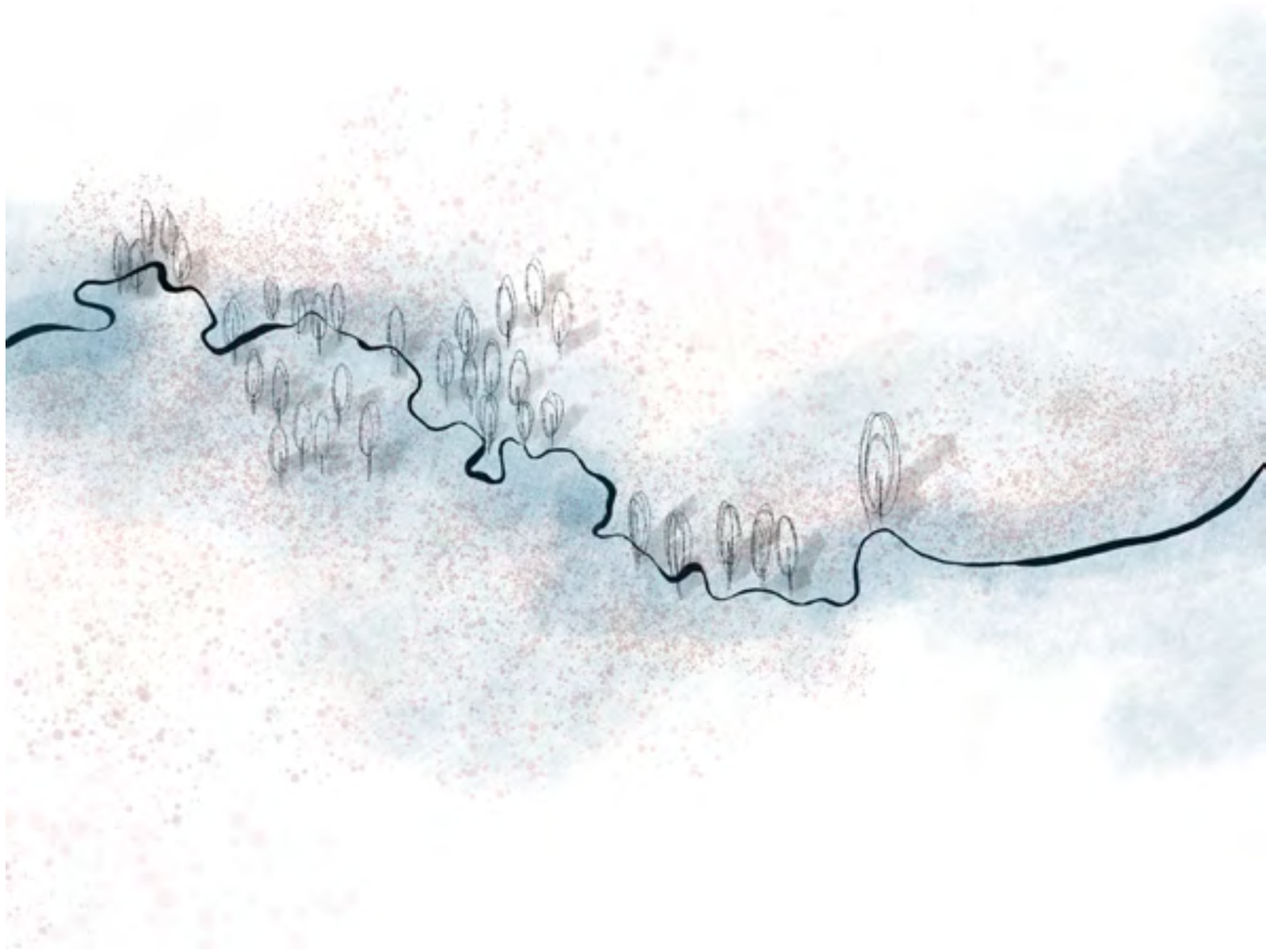

REFERENCE

Bishan park, Singapur
Revitalizace řeky Wertach nad Augsburgem
Bad Staffelstein, Mohan
Bamberg
Řeka Iller, Bavorsko
Řeka Isara v Mnichově
Řeka Kocher u Niedernhall

Bishan park, Singapur

ZDROJ: https://www.nparks.gov.sg/gardens-parks-and-nature/parks-and-nature-reserves/bishan---ang-mo-kio-park

Řeka Wertach, Ausburg

ZDROJ: https://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/revitalizace-vodnich-toku/revitalizace-v-zahranici/

Bad Staffelstein, Mohan

ZDROJ: https://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/revitalizace-vodnich-toku/revitalizace-v-zahranici/

Bamberg, Bavorsko

ZDROJ: https://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/revitalizace-vodnich-toku/revitalizace-v-zahranici/

Řeka Iller, Bavorsko

ZDROJ: https://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/revitalizace-vodnich-toku/revitalizace-v-zahranici/

Řeka Isara v Mnichově

ZDROJ: https://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/revitalizace-vodnich-toku/revitalizace-v-zahranici/

Řeka Kocher u Niedernhall

ZDROJ: https://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/revitalizace-vodnich-toku/revitalizace-v-zahranici/

ZDROJE

ZDROJE

Plzeň - Historie obce. Místopisný průvodce po České Republice - přehledný seznam obcí České republiky [online]. Dostupné z: https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2952/plzen/historie/

[online]. Dostupné z: https://geoportal.gov.cz

Geoprohlížeč. Document Moved [online]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/

Demografické analýzy - | Útvar koncepce a rozvoje města Plzně . cz | Útvar koncepce a rozvoje města Plzně [online]. Copyright 2021 [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: https://ukr.plzen.eu/obcanska-vybavenost/obyvatelstvo/demograficke-analyzy/demograficke-analyzy.aspx

Přírodní charakteristika Plzně | Odbor životního prostředí města Plzně . OŽPMP | Odbor životního prostředí města Plzně [online]. Copyright 2021 Magistrát města Plzně [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: https://ozp.plzen.eu/priroda/prirodni-charakteristika-plzne/prirodni-charakteristika-plzne.aspx

Půda v mapách. Půda v mapách [online]. Dostupné z: https://mapy.vumop.cz/

Geoportál Plzeňského kraje. Document Moved [online]. Copyright [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: https://geoportal.plzensky-kraj.cz/gs/vsechny-mapy/

Ředitelství silnic a dálnic [online]. Copyright © [cit. 26.12.2021]. Dostupné z: https://www.rsd.cz/wps/portal/

Územní plán města Plzně

Skrytý řád a vnitřní podstata jedinečnosti historických měst České Republiky

ZDROJE REFERENCÍ

Bishan-Ang Mo Kio Park - Parks & Nature Reserves - Gardens, Parks & Nature - National Parks Board (NParks). National Parks Board (NParks) [online]. Copyright 2021 National Parks Board. Last updated Apr 2020. [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: https://www.nparks.gov.sg/gardens-parks-and-nature/parks-and-nature-reserves/bishan---ang-mo-kio-park

Revitalizace v zahraničí. Regionální pracoviště Střední Čechy [online]. Copyright 2021 [cit. 15.12.2021]. Dostupné z: https://strednicechy.ochranaprirody.cz/pece-o-vodni-rezim-krajiny/revitalizace-vodnich-toku/revitalizace-v-zahranici/

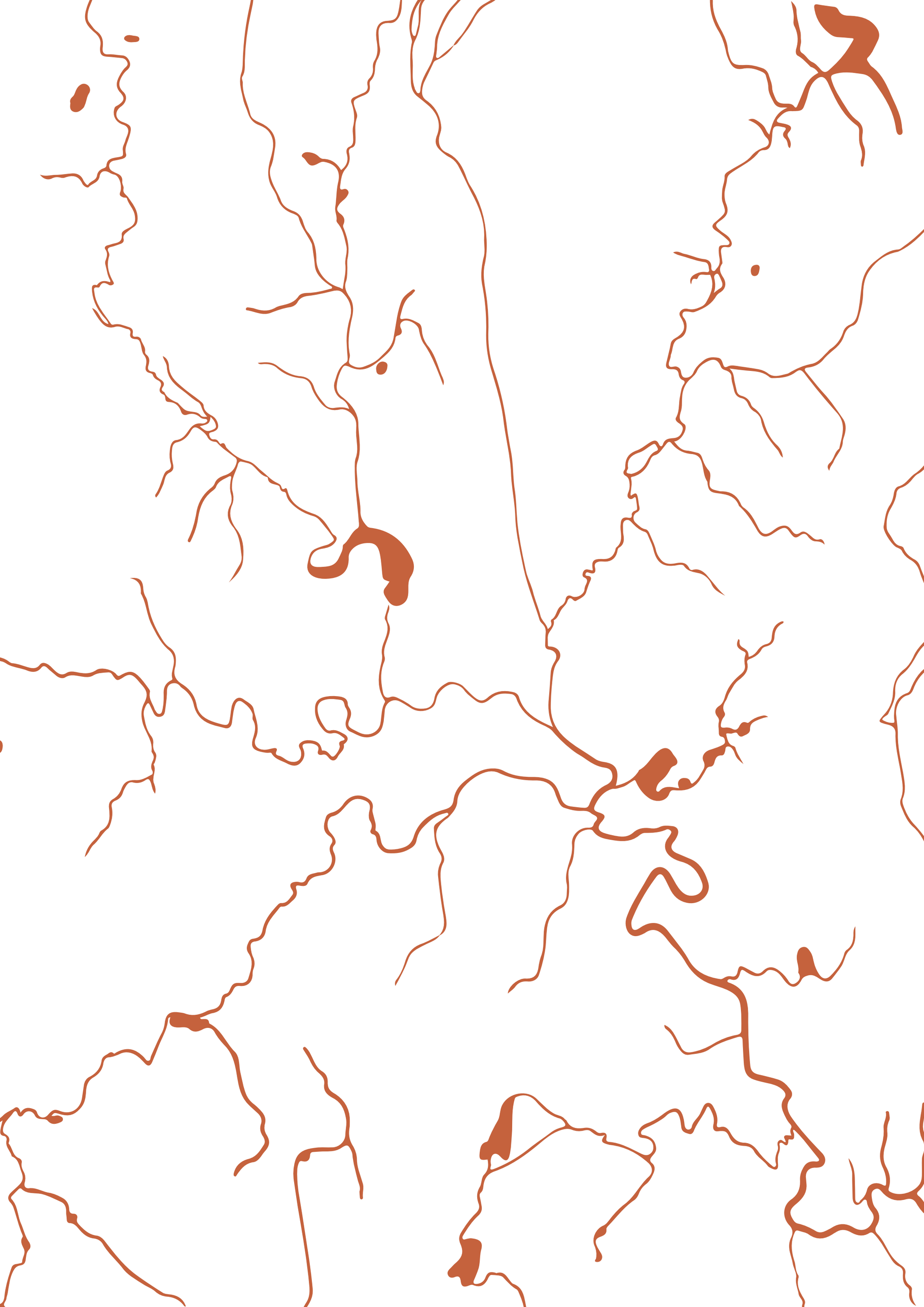

Kateřina Beránková
Diplomní seminář 2021/22
Salzmann/Bečvářová
FA ČVUT v Praze